

Begroting 2024

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Welkom	5
Aanbiedingsbrief.....	5
Bestuur en portefeuillevverdeling.....	5
Opgaven	8
Pijler 1 Bestuur en Samen doen	10
Pijler 2 Samen Leven	20
Pijler 3 Duurzaamheid en Economie	36
Pijler 4 Voorzieningen, leefbaarheid en wonen	46
Pijler 5 Middelen en ondersteuning	60
Hoofdpijnen	67
Ontwikkelingen en financiële uitgangspunten.....	67
VAR	68
Gemeentelijke lastendruk	69
Financiële ontwikkelingen	69
Voorstellen begroting 2024.....	71
Vaststelling begroting 2024	71
Meerjarenbegroting 2024 - 2027	71
Ambities structureel	72
Ambities incidenteel.....	78
Prijsontwikkeling structureel.....	84
Gemeentefonds structureel en incidenteel	86
Overige mutaties structureel	87
Mutatie reserves.....	90
Bij 1e begrotingswijziging 2024 beschikbaar te stellen budgetten.....	90

Paragrafen.....	91
Lokale heffingen	91
Weerstandsvermogen en risicobeheersing	96
Onderhoud kapitaalgoederen	102
Financiering.....	107
Bedrijfsvoering.....	111
Verbonden partijen	112
Grondbeleid.....	117
Financiële begroting	120
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	120
Overhead en vennootschapsbelasting	121
Stand en verloop van de reserves en voorzieningen	122
Balans en EMU overzicht	125
Investeringen 2024.....	127
Jaarlijks terugkerende arbeidskosten	128
Lasten en baten per pijler	129
Toelichting op de baten en lasten per pijler	132
Totaaloverzicht beleidsindicatoren.....	140

Welkom

Aanbiedingsbrief

Geachte leden van de raad,

Hierbij bieden wij u de gemeentebegroting 2024 aan.

Met de in de begroting opgenomen beleidsvoornemens geven wij verder invulling aan onze gemeentelijke opgaven en het coalitieakkoord "Samen verder aan de slag".

Financiële positie

De begroting 2024 laat een positief resultaat zien van € 882.000. Met daarnaast een goede reservepositie kunnen wij spreken over een goede financiële basis.

Niettemin maken wij ons wel zorgen over de toekomst, aangezien er vanaf 2026 een forse korting op de Algemene Uitkering is aangekondigd. Aangezien de VNG hierover nog in onderhandeling is met het Rijk achten wij het op dit moment nog niet opportuun dat al door te vertalen naar maatregelen, maar het vormt zoals gezegd wel een zorgpunt voor de toekomst.

Uitdagingen en onzekerheden

De grootste opgaven voor 2024 zijn de woningbouwopgave, een verdere verduurzaming, bestaanszekerheid, ruimtelijke schaarste en de invoering van de Omgevingswet. Verder blijven wij ons ook in 2024 inzetten om ontheemden en vluchtelingen in onze gemeente een veilige plek te bieden.

De actualiteit kent daarnaast ook een aantal onzekerheden. De effecten van zaken als de hoge inflatie, de oorlogen op het wereldtoneel, de val van het kabinet en de verdere ontwikkeling van de stikstofproblematiek zijn op dit moment moeilijk in te schatten. Vast staat wel dat factoren als deze impact zullen hebben op onze inwoners, onze bedrijven en verenigingen en ons als gemeente.

Wij blijven er met al onze inspanningen ook in 2024 naar streven samen met uw raad en onze inwoners de gemeente Aa en Hunze elke dag een stukje mooier te maken!

Hoogachtend,
Het college van de gemeente Aa en Hunze

de heer R.L.H. Schoonderbeek
secretaris

de heer A.W. Hiemstra
burgemeester

Bestuur en portefeuillevdeling

Bestuur en portefeuillevverdeling

Burgemeester
A.W. Hiemstra

- Bestuurlijke coördinatie
- Algemeen bestuur
- Communicatie
- Samenwerking Drentsche Aa (Bedrijfsvoering)
- Veiligheidsregio (Brandweer/ GHOR)
- Vergunningen openbare orde en veiligheid incl. evenementen
- Dienstverlening
- Personeel en Organisatie
- Informatisering en automatisering
- Integrale handhaving
- Informatieveiligheid en privacy
- Vereniging van Nederlandse gemeenten
- Vereniging van Drentse gemeenten Westerbork

Projectportefeuille

- Implementatie Omgevingswet
- Mijnbouwactiviteiten en schadeafhandeling
- P10
- Gebiedsontwikkeling Nationaal Park Drentsche Aa

Wethouder
I. Berghuis
Gemeentebelangen

- Ruimtelijke ontwikkeling
- Volkshuisvesting, woningbouw
- Omgevingsvergunningen
- Kern- en buurtgericht werken
- Beheer openbare ruimte (o.a. wegen, groen, fietspaden)
- Verkeer en Vervoer
- Accommodatiebeleid over dorpshuizen
- Plattelands- en natuurontwikkeling
- Landbouwbeleid m.b.t. versterken landelijk gebied
- Begraven en begraafplaatsen
- Cultuurhistorie, cultureel erfgoed
- RUdD
- Eerste loco-burgemeester

Projectportefeuille

- Inwoners participatie / veranderende rol overheid
- Leader Zuidoost Drenthe
- Agenda voor de Veenkoloniën
- Stuurgroep Hunze
- Regio Deal voor het onderdeel wonen en coördinator
- Cultuur podium Gieten
- Uitvoeringsagenda woningbouw

Wethouder
N. Houwing
(tijdelijke vervanging B. Luinge) VVD

- Economische Zaken en werkgelegenheidsbeleid
- Grondbeleid, grondzaken en gemeentelijk vastgoed
- Inkoop, w.o. aanbestedingsbeleid
- Recreatie en toerisme
- Recreatieschap Drenthe Diever
- Onderwijs, inclusief onderwijs-huisvesting en kindcentra
- Volwasseneneducatie
- Laaggeletterdheid
- Water, waterbeheer en riolering
- Afval
- Sportbeleid, inclusief sportaccommodaties
- Leerplicht
- Internationale betrekkingen, w.o. EDR
- Volksgezondheid
- GGD
- Tweede loco-burgemeester

Projectportefeuille

- N34 ontwikkeling
- Toekomst vakantieparken
- Ontwikkeling Gasselterveld
- Regio Deal voor het onderdeel werk

Wethouder
K. ten Brink
PvdA

- Financiën, en verzekeringen
- Grondbedrijf
- Participatie, jeugd en WMO
- Belastingen
- Stichting Attenta (voorheen sociaal Team)
- Arbeidsmarktbeleid en sociale werkvoorziening
- Welzijns- en gezondheidsbeleid
- Sociale Zaken & armoedebeleid
- Duurzaamheid en duurzame energie
- Global Goals en Fairtrade
- Schuldhulpverlening
- Cultuurbeleid
- Inburgering, vluchtelingen
- Leerlingenvervoer
- Gemeenschappelijke regeling Werkplein Drentse Aa (WPDA)
- Gemeenschappelijke regeling Publiek vervoer Groningen-Drenthe
- Derde loco-burgemeester

Projectportefeuille

- Kans voor de Veenkoloniën
- Uitvoeringsagenda duurzaamheid
- Regio Deal voor het onderdeel welzijn

Gemeentesecretaris
R.L.H. Schoonderbeek
Algemeen directeur

- Adviseur van het college
- Hoofd van de ambtelijke organisatie

Opgaven

Opgaven

In dit hoofdstuk wordt gekeken naar enkele uitdagende opgaven waarmee onze gemeente wordt geconfronteerd als gevolg van landelijke ontwikkelingen. Deze opgaven bestaan naast de ambities van het college en gaan de komende jaren een belangrijke rol spelen binnen onze organisatie en zullen ook effecten hebben voor inwoners. Bovendien voegt de val van het kabinet een extra laag van onzekerheid toe aan deze vaak al complexe en controversiële onderwerpen. De opgaven die spelen in onze gemeente worden hieronder toegelicht.

Ruimtelijke Schaarste

Op 8 juni 2023 heeft uw raad in een werkconferentie over het vergezicht “Ruimtelijke Schaarste” de aanpak van grote opgaven vanuit de principes van de Omgevingswet verkend. Opgaven zoals woningbouw, energietransitie, klimaatadaptatie, mobiliteit, natuurontwikkeling, landbouw, economie, recreatie en toerisme, gezondheid, water en bodem. Grote opgaven met een ruimtelijke impact, die vragen om integrale strategische afwegingen en het maken van keuzes, over hoe we onze gemeente willen inrichten en hoe we onze fysieke leefomgeving willen benutten en beschermen. Daarbij is op hoofdlijnen met uw raad verkend of de grote opgaven (eventueel) leiden tot andere (beleids-) uitgangspunten voor de op te stellen omgevingsvisie. In de omgevingsvisie wordt voor het hele grondgebied van Aa en Hunze de ambities en beleidsdoelen voor de fysieke leefomgeving voor de lange termijn vastgelegd. De omgevingsvisie geeft daarmee richting aan de verdere uitwerking in beleidsprogramma's, omgevingsplannen, omgevingsverordeningen en omgevingsvergunningen.

Bestaanszekerheid

Recente ontwikkelingen hebben ervoor gezorgd dat de bestaanszekerheid van een grotere groep inwoners onder druk is komen te staan. Bij bestaanszekerheid gaat het om meer dan over voldoende inkomen beschikken. Het gaat ook over beschikbare en betaalbare (sociale huur-) woningen, voldoende werkgelegenheid, een veilige leefomgeving, goed onderwijs en voldoende bereikbare en betaalbare voorzieningen, zoals bijvoorbeeld een ziekenhuis, dorpshuis, bibliotheek en zwembad. Als gemeente hebben we niet overal invloed op, maar kunnen we wel het verschil maken vanuit verschillende rollen. In de uitvoering van regelingen op het terrein van werk en inkomen, sturend ten aanzien van de realisatie van sociale huurwoningen en faciliterend in de vorm van het verstrekken van subsidies aan organisaties die bijdragen aan armoedebestrijding.

Duurzaamheid

Duurzaamheid heeft als begrip een belangrijke plaats gekregen in hoe de leefomgeving wordt ingericht. Deze veelomvattende opgave is er eentje met snelle ontwikkelingen en raakt vele andere beleidsterreinen en opgaven. Uit onderzoek blijkt dat inwoners en ondernemers duurzaamheid belangrijk vinden. De urgentie binnen de samenleving voor deze opgave is toegenomen met de recente energiecrisis. Naast duurzame energie, gaat deze opgave over o.a. biodiversiteit, klimaatadaptatie en circulariteit. Het is een opgave die invloed heeft op het wonen en de leefomgeving van onze inwoners.

Wonen

De woningbouwopgave is een opgave die in de spotlight staat. Er is een forse woningbehoefte bij met name jongeren en senioren. Naast deze vraag is er ook de opgave rondom het huisvesten van statushouders. Het doel is om de komende jaren plannen te maken voor 1040 woningen om tot 2031 concreet 830 woningen toe te kunnen voegen. We programmeren ruimer omdat we rekening houden met een percentage planuitval en -vertraging. Het beleidsmatige deel hiervoor staat grotendeels, het woningbouwprogramma krijgt steeds meer vorm en we blijven dan ook volop inzetten op de uitvoering van deze ambitie.

Dienstverlening

Als veelzijdige dienstverlener, kan de inwoner voor veel zaken bij de gemeente aankloppen. Van paspoort, onderhoud van de openbare ruimte, woningbouw, vergunningen tot zorg. Een belangrijk speerpunt voor de organisatie is dan ook de dienstverlening aan de inwoners. De dienstverlening wordt organisatie breed aangepakt. Hiervoor is een programma opgezet dat de komende jaren ervoor moet zorgen dat de dienstverlening verbetert en dat deze verbeteringen geborgd worden in de organisatie.

Vluchtelingen (ontheemden)

Bij deze opgave onderscheiden we drie verschillende groepen mensen: de opvang van Oekraïeners, de opvang van asielzoekers ter ontlasting van Ter Apel en de huisvesting van statushouders. De eerste groep vangen we op in Papenvoort, op het voormalig terrein van Yorneo. Deze opvang blijft ook de komende jaren in gebruik. Op dit moment verbouwen we de resterende gebouwen om ze geschikt te maken voor opvang. De tweede groep vangen we op in de Biester (Gieten). De Biester blijft ook de komende twee jaar actief als aanvullende opvang. De laatste groep zijn de statushouders. Deze groep mag in Nederland blijven en moet worden gehuisvest en ingeburgerd. Hier is een intensivering aan de hand. Als gemeente nemen we hiermee onze verantwoordelijkheid om een bijdrage te leveren in de opvang en huisvesting van deze mensen. Deze opgaven vragen veel van onze organisatie en raken allerlei verschillende beleidsterreinen.

Compensatieplan Aardbevingsgebied

Zoals u weet heeft Aa en Hunze samen met de gemeenten Tynaarlo, Noordenveld en de provincie Drenthe een brief gestuurd aan de staatssecretaris Vijlbrief van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat met een aanzet voor een compensatieplan voor Noord-Drenthe. Met dit plan wordt recht gedaan aan de situatie van inwoners in Noord-Drenthe die schade hebben geleden die direct te wijten is aan de winning uit het Groningenveld.

Uit de kabinetsreactie op de uitkomst van de enquêtecommissie blijkt dat ons plan nadrukkelijk wordt meegenomen. De komende jaren gaan we aan de slag om het plan verder te concretiseren. Dit doen we samen met de gemeenten Tynaarlo, Noordenveld en de provincie Drenthe. Er is inmiddels een kwartiermaker aangesteld die aan de slag gaat met het ontwikkelproces om te komen tot deze concretisering en daarbij behorende middelen. Hierbij zijn drie aandachtsgebieden benoemd:

1. Herstel van een kwalitatief hoogwaardige leefomgeving: een fysieke impuls
2. Trots op een leefbare gemeenschap: sociaal-maatschappelijke impuls
3. Borging van een duurzaam toekomstperspectief: een economische impuls

Pijler 1 Bestuur en Samen doen

Korte omschrijving

Deze pijler gaat onder andere over het functioneren van de gemeenteraad en het college en het betrekken van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties daarbij. Ook openbare orde en veiligheid, publiekszaken en verkiezingen zijn in deze pijler te vinden.

Ambities

De ambitie binnen deze pijler is dat Aa en Hunze sterk, vitaal en veilig is. Samen met de inwoners zorgen we ervoor dat dit zo blijft en dat Aa en Hunze zo mogelijk nog sterker, vitaler en veiliger wordt.

Een betrouwbare overheid die haar verantwoordelijkheid neemt

We vinden het belangrijk dat we onze verantwoordelijkheid nemen ten aanzien van de opvang van asielzoekers in de aanvullende opvang in Gieten en de opvang van Oekraïense vluchtelingen in Papenvoort. Deze laatste opvanglocatie groeit door naar zo'n 390 opvangplekken in 2024 en onze intentie is om deze vluchtelingen voor een langere periode te huisvesten.

Ook blijven we actief aandacht vragen voor verschillende onderwerpen die binnen onze gemeente spelen, zoals het aandringen op het verder afbouwen van de mijnbouwactiviteiten en een ruimhartige, onafhankelijke en rechtvaardige schade-afhandeling voor onze inwoners. **Het compensatieplan gaswinning bevindt zich nog in een ontwikkelfase en zodra deze duidelijkere vormen heeft gekregen zal het compensatieplan vertaald worden naar concrete activiteiten.**

Als betrouwbare overheid is het belangrijk dat we helder en transparant zijn over ons functioneren en onze rol in processen met inwoners en ondernemers. Dat we laten zien wat we doen en hoe we dat doen. De Wet Open Overheid (WOO) die de gemeente verplicht om zoveel mogelijk informatie openbaar te maken, draagt hieraan bij. Stapsgewijs maken we informatie op een toegankelijke wijze actief openbaar via het zogenaamde Platform Open Overheids Informatie (PLOOI).

We betrekken de samenleving zo vroeg mogelijk bij processen die betrekking hebben op hun eigen woon- of leefomgeving. Zo bevordert de Jongerenraad de betrokkenheid van jongeren en vergadert de raad regelmatig op locatie. De inbreng van inwoners is van grote waarde voor ons werk en het verder invulling geven aan participatie levert daar een belangrijke bijdrage aan.

Optimale gemeentelijke dienstverlening

Als lokale overheidsinstantie zijn we een veelzijdige dienstverlener in de producten en diensten die we aanbieden. We streven daarbij naar persoonlijke, betrouwbare, professionele, duidelijke, adequate en praktische dienstverlening die in lijn is met wat inwoners en ondernemers verwachten en/of nodig hebben en die tegelijkertijd betaalbaar en uitvoerbaar blijft.

We zijn gestart met het inrichten van het servicecentrum en het verbeteren van onze bereikbaarheid naar onze inwoners. In 2024 gaan we aan de slag met het uitvoeren van zogenaamde klantreizen, stellen we servicenormen vast, monitoren we deze normen en het ontvangen van feedback. Hiermee sturen we bewust op en rapporteren we over onze dienstverlening wat uiteindelijk bijdraagt aan de verbetering ervan.

Een veilig Aa en Hunze

Onze gemeente scoort hoog in de ranglijst van veilige gemeenten en dat willen we graag zo houden. De strategische doelen die onze gemeente op dit gebied nastreeft en de prioriteiten die daarbij worden gesteld, nemen we op in de Kadernota Integrale Veiligheid. Dit document wordt begin 2024 vastgesteld. Aandachtsgebieden zijn de aanpak en het tegengaan van ondermijning en het handhaven op het permanent bewonen van recreatiewoningen. Ook het actueel houden van andere beleidsdocumenten draagt bij aan de veiligheid in Aa en Hunze. Verder leggen we in de Uitvoerings- en Handhavingsstrategie (U&H-strategie) vast welke doelen op dit vlak willen nastreven.

Ambities Bestuur en Samen doen

Beleidsvoornemens Bestuur en participatie structureel (s) en incidenteel (i)

omschrijving beleidsvoornemen	i/s	2024	2025	2026	2027
Budget voor Raad- en raadscommissies	s	-40.000			
Extra formatie griffie i.v.m. ondersteuning jongerenraad	s	-7.000			
Compensatie aardbevingsgebied	i	pm			
Wachtgeld College	i	-82.000			
Totaal		129.000			

De inhoudelijke onderbouwing van de beleidsvoornemens treft u aan bij het onderdeel Hoofdlijnen – meerjarenbegroting 2024 – 2027 (Ambities structureel en incidenteel).

Effecten in de samenleving

1.10 We zijn een betrouwbare overheid die haar verantwoordelijkheid neemt.

1.20 Inwoners zijn tevreden over onze dienstverlening.

1.30 Aa en Hunze is een veilige gemeente.

Wat willen we bereiken (doelen)

1.10.1 De samenleving is betrokken bij gemeentelijke vraagstukken en het zelf organiserend vermogen is toegenomen.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

1.10.1.03 Verantwoordelijkheid nemen in de opvang van vluchtelingen.

Omschrijving

Als raad en college hebben we uitgesproken dat we het belangrijk vinden dat we onze verantwoordelijkheid nemen in de opvang van vluchtelingen en dat we deze mensen op een humane wijze opvangen.

In Aa en Hunze hebben we een tweetal opvanglocaties. Een grote voor ontheemden uit Oekraïne en een aanvullende opvang in de Biester in Gieten.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

Met de aankoop van de locatie van Yorneo in Papenvoort kunnen we het verblijf van Oekraïners continueren en garanderen. Op deze opvanglocatie zijn op dit moment 224 bedden beschikbaar. Dit aantal kunnen we dankzij de aankoop van de locatie uitbreiden naar ongeveer 350 bedden eind 2023.

Vanwege een extra verzoek om opvangplekken vanuit het Rijk hebben we de inzet om in 2024 door te groeien naar ca 390 bedden. Wanneer de nood hoog is, zouden we mogelijk nog een aantal aanvullende noodgebouwen kunnen plaatsen.

In de opvang voor asielzoekers in de Biester is ruimte voor ongeveer 70 mensen. Deze opvang gaan we de komende twee jaar voortzetten. Daarmee is De Biester nu een aanvullende opvang in plaats van een crisisondopvang. We hebben met de verhuurder ook een optie tot koop afgesproken.

Om te voorzien in de basisbehoeften van de vluchtelingen maken we verschillende kosten. Denk hierbij aan kosten voor energieverbruik, beveiliging, maar ook het uitbetalen van het leefgeld. We verwachten dat we in 2024 nog verschillende kosten maken met betrekking tot de opvang van vluchtelingen. Met name in Papenvoort om de opvanglocatie klaar te maken. De verbouwing wordt voortgezet in 2024. Bovendien gaan we nog verschillende aanpassingen doen aan het terrein, denk hierbij aan het herstraten van sommige plekken, het plaatsen van straatverlichting en het realiseren van sport- en speelvoorzieningen.

De kosten van de opvang van Oekraïners worden gedekt door het Rijk. De kosten van de opvang van asielzoekers worden door het COA gedekt, ook nu we deze locatie in eigen beheer hebben.

1.10.1.04 Vergroten betrokkenheid van inwoners bij het gemeentelijke beleid door de raad.

Omschrijving

De raad vindt het belangrijk dat inwoners zo vroeg mogelijk betrokken worden bij processen die te maken hebben met hun eigen woon- of leefomgeving. De raad geeft hier op verschillende manieren invulling aan, bijvoorbeeld door regelmatig werkconferenties te organiseren waarbij de raad, aan de hand van een concreet en actueel onderwerp, in gesprek gaat met inwoners en organisaties en door vaker Informerende Bijeenkomsten op locatie te houden. Ook zal er geëxperimenteerd worden met interactieve Informerende Bijeenkomsten in een informele setting.

De raad gebruikt de Lange Termijn Agenda (LTA) om in een vroeg stadium van beleidsvoorstellen te kunnen besluiten om inwoners te betrekken bij de behandeling van het desbetreffende voorstel in een informerende bijeenkomst of raadsvergadering.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

Ook het komende jaar vergroot de raad de betrokkenheid van inwoners door werkconferenties te organiseren en te vergaderen op locatie. Daarnaast zet de raad in op de participatie van kinderen en jongeren.

Op initiatief van de raad is de Jongerenraad Aa en Hunze ingesteld. De jongerenraad bevordert dat jongeren uit Aa en Hunze participeren in de maatschappij en behartigt de belangen van alle jongeren in de gemeente. Dat doen deze jongeren door gevraagd en ongevraagd advies te geven aan de gemeenteraad. Ook medewerkers van de gemeente Aa en Hunze kunnen een beroep doen op de jongerenraad om hen van advies te voorzien bij lopende zaken en dossiers.

De begeleidingscommissie van de Jongerenraad stelt een *Verordening op de Jongerenraad* op. Hiermee worden taken, bevoegdheden en financiën van de Jongerenraad vastgelegd. De inbedding van de Jongerenraad binnen de gemeente is hiermee verzekerd. Verder zal de begeleidingscommissie fungeren als een vraagbaak voor de Jongerenraad.

Wat willen we bereiken (doelen)

1.10.2 Een transparante overheid die laat zien wat ze doet en hoe ze werkt.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

1.10.2.01 Uitvoering geven aan de Wet Open Overheid (WOO), de wet elektronische publicaties en de wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer.

Omschrijving

De Wet Open Overheid (Woo) is op 1 mei 2022 gedeeltelijk in werking getreden. De Woo regelt het recht op informatie over alles wat de overheid doet. Het is de opvolger van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). De Woo stimuleert actieve openbaarmaking van overheidsinformatie.

De wet verplicht de gemeente om zoveel mogelijk informatie openbaar te maken. Met name voor belangrijke thema's is het belangrijk dat overheidsorganisaties ruimhartig informatie en kennis delen. Dat maakt beter inzichtelijk hoe beleid tot stand is gekomen.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

De Woo vereist dat 11 categorieën overheidsinformatie op termijn actief openbaar gemaakt moeten worden.

In 2022/2023 heeft een inventarisatie plaatsgevonden om te bekijken welke impact de implementatie van de Woo heeft voor de gemeentelijke organisatie. Het ministerie van BZK heeft de gefaseerde implementatie in drie fasen ingedeeld. In 2024 starten we met de implementatie van de actieve openbaarmaking van de eerste categorieën uit de Woo (fase 1). Het gaat om de volgende categorieën: *bereikbaarheidsgegevens van het bestuursorgaan en de wijze waarop een verzoek om informatie kan worden ingediend, vergaderstukken van de raad en convenanten en Woo-verzoeken*. Het streven is om in 2025 te starten met de tweede fase van de actieve openbaarmaking.

De gemeente gaat de komende jaren stapsgewijs haar informatie publiceren via het zogenaamde Platform Open Overheids Informatie (PLOOI). Het is noodzakelijk dat iedereen in de organisatie op de hoogte is van de bedoeling van de wet. Daarnaast moet de informatiehuishouding van de gemeente op de wet worden aangepast. De invoering van de Woo maakt om deze reden dan ook een belangrijk onderdeel uit van het nieuwe strategische informatiebeleidsplan (sIBP) voor de komende jaren.

Wat willen we bereiken (doelen)

1.10.3 De samenwerking met partners draagt bij aan het realiseren van onze gemeentelijke doelen op regionaal, provinciaal en landelijk niveau.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

1.10.3.01 Het actief volgen van het proces rondom mijnbouwactiviteiten.

Omschrijving

In Aa en Hunze ondervinden inwoners schade en negatieve gevolgen als gevolg van gaswinning en zoutwinning. We volgen vanuit het perspectief van onze inwoners de ontwikkelingen ten aanzien van

deze activiteiten en de afhandeling van schademeldingen kritisch. We maken daarbij gebruik van het adviesrecht en van de mogelijkheid een zienswijze of beroep in te dienen. Samen met de regio zetten we ons in en blijven bij de staatssecretaris Mijnbouw aandringen op een ruimhartige, onafhankelijke en rechtvaardige afhandeling van schade als gevolg mijnbouwactiviteiten voor onze inwoners ongeacht de aard en locatie van de mijnbouwactiviteiten.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

In 2024 blijven we ons inzetten voor een rechtvaardige, onafhankelijke en ruimhartige afhandeling van schade voor onze inwoners ongeacht de aard en de locatie van de mijnbouwactiviteiten. Ook blijven we ons inzetten voor één loket mijnbouwschade, zodat inwoners worden ontzorgd. Daarnaast blijven we de ontwikkelingen met betrekking tot de ondergrondse opslag van energie of andere ondergrondse opslag kritisch volgen.

[1.10.3.02 Vorm en inhoud geven aan het compensatieplan gaswinning.](#)

Omschrijving

Samen met de gemeenten Tynaarlo, Noordenveld en de provincie Drenthe werken we aan een compensatieplan voor Noord-Drenthe, waarmee recht wordt gedaan aan de situatie van inwoners in Noord-Drenthe die schade hebben geleden die direct te wijten is aan de winning uit het Groningenveld. Het compensatieplan omvat:

1. Herstel van een kwalitatief hoogwaardige leefomgeving: een fysieke impuls
2. Trots op een leefbare gemeenschap: sociaal-maatschappelijke impuls
3. Borging van een duurzaam toekomstperspectief: een economische impuls

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

In 2024 werken we samen met de gemeenten Tynaarlo en Noordenveld en de provincie Drenthe aan de concretisering van het compensatieplan voor Noord-Drenthe en de daarbij behorende middelen. Daarvoor is inmiddels een kwartiermaker aangesteld, die aan de slag gaat met het proces voor het opstellen van gebiedsplannen. Hierin wordt samen met de gemeente en in nauwe co-creatie met bewoners en lokale maatschappelijke partners uitgewerkt wat het gebied en de inwoners binnen effectgebied van het Groningenveld nodig hebben om de leefbaarheid te verbeteren. Hierbij wordt ingezet op een samenhangende aanpak met de maatregelen die inmiddels door de ministeries EZK en BZK in samenwerking met de regio (Groningen en Noord-Drenthe) en als reactie op de parlementaire enquête gaswinning reeds worden opgepakt en uitgewerkt, zoals o.a.:

- Maatregel 29: Verduurzamingsstimulering voor woningen in Groningen en Noord-Drenthe. Het doel van deze maatregel is dat woningen (zowel koop- huurwoningen) in 2035 qua isolatie klaar zijn om van het aardgas af te gaan.
- Maatregel 34: Gemeenten krijgen extra budget voor de uitvoering van een Sociale Agenda voor het aardbevingsgebied.

Met de sociale agenda wil het kabinet samen met de regio inzetten op een verbetering van (mentale) gezondheid, het vergroten van de leefbaarheid en sociale cohesie, kansen voor kinderen, jongeren en

de volgende generatie en arbeidsparticipatie en armoedebestrijding

- Maatregel 35: Er komt een Economische Agenda voor duurzame groei.

De Economische Agenda richt zich op economische structuurversterking in Noord-Nederland.

Wat willen we bereiken (doelen)

1.20.1 We behalen in 80% van de gevallen onze servicenormen.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

1.20.1.01 Actief monitoren prestatiedoelen met betrekking tot dienstverlening.

Omschrijving

In de nieuw geformuleerde dienstverleningsvisie hebben we omschreven wat onze optimale dienstverlening is: persoonlijke, toegankelijke en duidelijke dienstverlening die in lijn is met wat de klant verwacht en/of nodig heeft en tegelijkertijd betaalbaar en uitvoerbaar blijft voor de organisatie. Daarbij is het logisch dat kwetsbare groepen meer aandacht en ondersteuning krijgen wanneer ze dat nodig hebben, terwijl de algemene tendens is dat de overheid meer aan maatschappij en markt overlaat. Door middel van concrete acties vanuit de teams zal de dienstverlening voor de inwoners zichtbaar verbeteren. We gaan bewust sturen op en rapporteren over onze dienstverlening.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

Een van de onderdelen van het meerjarig programma is het vertalen van de dienstverleningsvisie naar onze dienstverlening. De dienstverlening van Aa en Hunze is persoonlijk, betrouwbaar, professioneel, duidelijk, adequaat en praktisch. Wat onze inwoners van ons mogen verwachten leggen we vast in onze servicenormen, bijvoorbeeld een afspraak over binnen welke tijd je een reactie ontvangt wanneer je een vraag stelt.

In 2024 starten we met het vragen aan inwoners hoe ze onze dienstverlening hebben ervaren. We beginnen hierbij met de *melding openbare ruimte*. We vragen actief inwoners om feedback naar hun ervaring bij het maken van een melding.

Wat willen we bereiken (doelen)

1.20.2 Onze inwoners ervaren onze dienstverlening als persoonlijk, toegankelijk en duidelijk.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

1.20.2.01 Uitvoering geven aan de dienstverleningsvisie.

Omschrijving

Om de dienstverlening van de gemeente naar een hoger niveau te tillen is met behulp van een extern bureau een nieuwe dienstverleningsvisie geformuleerd. Deze dienstverleningsvisie dient als uitnodigende richtlijn voor iedereen die werkt aan dienstverlening vanuit de gemeente Aa en Hunze.

Inwoners en ondernemers moeten zich erin kunnen herkennen en uit kunnen afleiden wat ze van de gemeente mogen verwachten en op welke manier.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

Vanuit de vastgestelde dienstverleningsvisie is een ontwikkelperspectief ontwikkeld. Met het ontwikkelperspectief dienstverlening is een eerste meerjarig ontwikkelprogramma ingezet onder leiding van een programmamanager dienstverlening. In 2024 werken we verder aan ons servicecentrum en daarbij onze verschillende kanalen voor onze verschillende diensten met hun geactualiseerde servicenormen. We gaan concreet met diensten uit het sociaal domein, handhaving en vergunningverlening aan de slag. Dit doen we door het ophalen van ervaringen van onze inwoners (klantreis) en op basis hiervan versterken we de dienstverlening en ons proces. Voor een optimale dienstverlening is het verkrijgen van feedback van onze inwoners en ondernemers cruciaal. Het meerjarig programma richt zich op houding en gedrag en professionele inrichting van het werk en de interactie tussen de inwoner en de gemeentelijke organisatie.

Wat willen we bereiken (doelen)

1.30.1 De gemeente Aa en Hunze staat in 2026 in de top 20 van de ranglijst van veilige gemeenten.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

1.30.1.01 In de aanpak van ondermijning ligt de focus op zorgfraude, drugs, veilig buitengebied en mensenhandel.

Omschrijving

De laatste jaren maakt de georganiseerde criminaliteit (de onderwereld) in toenemende mate gebruik van diensten uit de 'bovenwereld'. Deze verwevenheid van boven- en onderwereld ondermijnt onze samenleving en rechtsstaat. Dit vraagt om een actieve aanpak van ondermijning door de gemeente. Dat doen we op verschillende manieren. Voorbeelden hiervan het toepassen van bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (BIBOB) toetsing, het sluiten van een pand wanneer een hennepkwekerijen en/of andere verdovende middelen wordt aangetroffen (de Wet Damocles) en het delen van signalen van inwoners, medewerkers of overige instanties over mogelijke ondermijning met het RIEC (Regionaal Informatie en Expertise Centrum).

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

Het Bibob-beleid waarmee voorkomen wordt dat de gemeente onbedoeld criminelen faciliteert, is in 2023 vastgesteld. De implementatie krijgt in 2024 nader vorm door deze te integreren in de werkprocessen en het geven van voorlichting. Dit zorgt ervoor dat we als organisatie weerbaarder zijn tegen ondermijning. Tegelijk zal er door de toename van het aantal mogelijke constatering wellicht vaker een beroep worden gedaan op advisering door bijvoorbeeld het RIEC.

Samen met de politie, het Platform Veilig Ondernemen Noord-Nederland en het RIEC vindt een nadere inventarisatie plaats van objecten die potentieel risicovol zijn als het gaat om hennepcultuur en/of druglabs. Vervolgens controleren we samen met de politie deze locaties.

1.30.1.02 Handhaving permanente bewoning op recreatieverblijven op vakantieparken.

Omschrijving

De gemeente Aa en Hunze is een recreatiegemeente. We voeren daarom een actief handhavingsbeleid om ongewenste permanente bewoning in recreatieparken tegen te gaan.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

In aansluiting op de Uitvoeringsagenda Toekomst Vakantieparken Aa en Hunze 2021-2022 (activiteit in pijler 3) leggen we ook in 2024 het accent op de handhaving op de permanente bewoning op recreatieparken. Daarbij ligt de focus met name op de sociale problematiek. Zoals in het bijzonder de omstandigheden van kinderen die met ouder(s)/verzorger(s) onrechtmatig wonen op vakantieparken én de brandveiligheid op deze parken.

1.30.1.03 Ontwikkelen beleid dat bijdraagt aan een veilig Aa en Hunze.

Omschrijving

De gemeente Aa en Hunze scoort hoog in de ranglijst van veilige gemeenten en dat willen we graag zo houden. Actueel beleid op de verschillende gebieden van veiligheid draagt daar aan bij. Door aanpassingen in wet- en regelgeving moeten beleidsnota's soms worden geactualiseerd of moet er nieuw beleid geschreven worden.

Het opstellen en bijstellen van beleid brengt focus aan en geeft helderheid voor de uitvoeringspraktijk. Dit draagt bij aan de veiligheid in onze gemeente. Mochten er toch vormen van onveiligheid optreden (bijvoorbeeld door gevaarlijke honden) dan is er actueel beleid beschikbaar.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

Het gevoel van veilig en prettig wonen is een essentieel aspect voor onze inwoners. Het ervaren van woonoverlast kan daarbij een bedreiging vormen voor dat gevoel. In 2024 wordt het beleid Woonoverlast vastgesteld en uitgevoerd. Het gehele proces, zoals verslaglegging en contacten met de ketenpartners, wordt daarin vanaf de binnenkomst van een melding tot de afwikkeling beschreven.

Tevens wordt het beleid ter voorkoming van Radicalisering regionaal ontwikkeld. Naar verwachting wordt de lokale implementatie in 2024 uitgevoerd.

1.30.1.04 Doorontwikkeling Aanpak Voorkomen Escalatie (AVE) model.

Omschrijving

We werken nu met het AVE model (Aanpak Voorkoming Escalatie) bij huishoudens met oplopende / complexe problematiek. Doel is om te voorkomen dat probleemsituaties (verder) uit de hand lopen. Dit model is in nauwe samenwerking met betrokken netwerkpartners voorbereid en ingevuld. Het AVE model is een instrument waarmee we het volgende willen bereiken:

- Helderheid in aanpak / structuur die gedragen wordt door alle betrokken netwerkpartners (uniforme aanpak)
- Afspraken maken over (casus en proces) regie en verantwoordelijkheden
- Duidelijkheid bij de momenten van op – en afschaling door middel van de verschillende fases in het model
- Aansluiten bij de lokale inrichting van Aa en Hunze
- Helderheid verkrijgen over begrippen en taal
- Checken of het sociaal domein een sluitende keten is in de gemeente

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

In 2024 zetten we in op verdere doorontwikkeling van het AVE-model. We gaan door met de bijeenkomsten voor ketenpartners om casussen uit de praktijk te bespreken waarop het AVE-model van toepassing is geweest. De ervaring heeft geleerd dat dit bij ketenpartners tot verdieping leidt. Ook versterken we onze samenwerking met ketenpartners Verslavingszorg Noord Nederland, Veilig Thuis Drenthe (VTD) en GGZ. We zetten erop in dat deze samenwerking binnen het AVE model in 2024 een feit is. Dankzij deze brede samenwerking kunnen casussen eenvoudiger langs de meetlat van het AVE-model worden gelegd, zodat onnodig risico voor inwoners voorkomen kan worden.

In de praktijk is gebleken dat het AVE-model werkt in de gemeente Aa en Hunze. Elke Drentse gemeente geeft op zijn eigen manier invulling aan het AVE-model. Onlangs heeft de gemeente Aa en Hunze aan een onderzoek meegedaan, met als doel te inventariseren hoe de verschillende Drentse gemeenten omgaan met invulling van het AVE-model. De uitkomst hiervan wordt gebruikt om een subsidieaanvraag voor verdere implementatie en doorontwikkeling in Drenthe te onderbouwen.

[1.30.1.05 Opstellen Uitvoerings- en Handhavingsstrategie \(U&H Strategie\)](#)

Omschrijving

Met de invoering van de Omgevingswet is de gemeente verplicht een Uitvoerings- en Handhavingsstrategie (U&H strategie) op te stellen. In dit document geven we aan welke doelen we stellen voor de uitvoering en handhaving en welke werkzaamheden met het oog op die doelen zullen worden verricht.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

De voorbereiding van het opstellen van de U&H strategie is in 2023 gestart. Het document moet voor 1 juli 2024 worden vastgesteld.

Beleidsindicatoren

[Totaaloverzicht beleidsindicatoren](#)

Verbonden partijen

Verbonden partijen

- Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)
- Vereniging Drentse Gemeenten (VDG)
- Gemeenschappelijke regeling Eems Dollard Regio (GR EDR)
- Veiligheidsregio Drenthe Assen (VRD)
- Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD Drenthe)

Wat mag het kosten?

De cijfers in de kolom begroting 2024 zijn exclusief de ramingen voor de incidentele en structurele beleidsvoornemens en ontwikkelingen uit het begrotingsvoorstel 2024. De effecten van deze voorstellen worden meegenomen bij de eerste begrotingswijziging 2024. In het onderstaande overzicht wordt het totaal van de lasten en baten van de pijler weergegeven. Een uitgebreid overzicht met toelichting is opgenomen in de financiële begroting bij het onderdeel toelichting op de baten en lasten per pijler.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2022	Begroting 2023 incl. wijz.	Primitieve begroting 2024
Lasten	7.119	13.044	5.225
Baten	5.646	8.652	1.076
Onttrekkingen	79	84	18
Stortingen	60	0	0
Gerealiseerd resultaat	-1.454	-4.308	-4.131

Pijler 2 Samen Leven

Korte omschrijving

Deze pijler gaat over hoe onze inwoners zo lang mogelijk op eigen kracht en naar tevredenheid deelnemen aan de samenleving. Zoals verwoord in onze visie op het sociaal domein “Samen maak je de route” zijn onze inwoners in eerste instantie zelf verantwoordelijk. Als dit niet lukt zorgen wij voor ondersteuning, zoals hulp bij opvoeding van kinderen en jeugd, het vinden van werk, verstrekken van inkomensondersteuning en schuldhulpverlening, vrijwilligerswerk en preventie in gezondheid zoals Jongeren op gezond gewicht.

Onze strategie is vooral te investeren in de samenredzaamheid van inwoners en lichte ondersteuning te bieden daar waar nodig. We kiezen voor deze strategie om duurdere vormen van zorg te beperken.

Ambities

Integrale aanpak

Uit het Regiobeeld 2023 over Drenthe is een aantal conclusies te trekken dat ook van toepassing is op onze gemeente. Er is sprake van een dubbele vergrijzing, het beroep op jeugdzorg en de afstand tot voorzieningen (zorg, onderwijs, cultuur en OV) is groter dan het landelijk gemiddelde en bij een klein deel van onze inwoners is sprake van hardnekkige intergenerationele armoede en kansenongelijkheid. Deze inwoners kampen vaak met een opeenstapeling van problemen als chronische gezondheidsklachten, werkloosheid, een slechte woonsituatie en schulden. Al met al zijn het vraagstukken die vragen om een andere, integrale, domein overstijgende aanpak, met een nadrukkelijker rol voor onze inwoners.

GALA

Met het landelijk Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) is in 2023 gestart met het verbinden van de pijlers sport en bewegen, gezondheid en versterken sociale basis. Doel van GALA is toe te werken naar een gezonde generatie in 2040 en het realiseren van een betaalbaar, bereikbaar en houdbaar zorgaanbod. In 2024 komen we met een plan van aanpak voor de periode tot en met 2026 hoe wij hier vorm en inhoud aan willen geven. Belangrijke thema's zijn o.a. de mentale gezondheid en middelengebruik van jongeren, het vitaal ouder worden en het stimuleren van een gezond en sportief leven van kwetsbare groepen. We gaan ook in gesprek met onze inwoners(organisaties) om te horen wat voor hen belangrijke thema's zijn en op welke manier zij een bijdrage kunnen leveren aan de doelen van GALA.

Hervormingsagenda Jeugd

De verwachting is dat de Hervormingsagenda Jeugd de komende jaren uitgevoerd wordt. Doel is betere en tijdige zorg en ondersteuning wanneer dit nodig is. Tegelijk is het doel een beheersbaar en daarmee duurzaam financieel houdbaar stelsel te realiseren, omdat de uitgaven voor Jeugdzorg explosief zijn gestegen, mede door het sterk gestegen gebruik van jeugdzorg.

Een van de kernpunten van de Hervormingsagenda Jeugd is dat geïndiceerde jeugdhulp voor de meest kwetsbare jeugdigen en gezinnen is en niet langer voor jeugdigen en ouders met lichtere ondersteuningsvragen. De afgelopen jaren hebben we de beweging naar het voorliggend veld al gemaakt, de komende jaren blijven we hierin investeren. O.a. door zorg en onderwijs nog beter op elkaar af te stemmen en te onderzoeken hoe we gezinnen op een laagdrempelige manier kunnen ondersteunen.

Toegankelijkheid en bereikbaarheid van ondersteuning

We merken dat ondanks al onze inspanningen een deel van onze inwoners tussen wal en schip dreigt te vallen. Niet iedereen is bij machte zelfredzaam te worden of heeft een sociaal netwerk dat voldoende steun kan bieden. Het langer zelfstandig thuis wonen van kwetsbare ouderen en mensen met een beperking, doet een groter beroep op de samenleving. Ook de complexiteit van regelgeving leidt er ook toe dat mensen niet altijd weten welke ondersteuningsmogelijkheden er zijn en bij welk loket ze kunnen aankloppen. Naast een toegankelijke (digitale) informatievoorziening willen we de

inwonerskracht versterken door een nauwe samenwerking tussen zorg, welzijn en inwonersinitiatieven.

Ambities Samen Leven

Beleidsvoornemens Zorg structureel (s) en incidenteel (i)

omschrijving beleidsvoornemen	i/s	2024	2025	2026	2027
Bibliotheek	s	pm			
Uitvoering armoedebeleid	s	pm			
Gezinscoach	s	-			
School als wijk	s	100.000			
Extra ondersteuning jeugdigen	s	-30.000			
Schuldhulpverlening	s	pm			
Evaluatie Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP)	i		pm		
Volwassenfonds	i	-50.000			
Faciliteren informele ondersteuning in dorpen	i	-			
		100.000	100.000	100.000	-
Totaal		330.000	100.000	100.000	-

De inhoudelijke onderbouwing van de beleidsvoornemens treft u aan bij het onderdeel Hoofdlijnen – meerjarenbegroting 2024 – 2027(Ambities structureel en incidenteel).

Effect in de samenleving

2.10 Inwoners nemen zo lang mogelijk op eigen kracht en naar tevredenheid deel aan de samenleving.

Wat willen we bereiken (doelen)

2.10.1 Alle inwoners kunnen zo lang mogelijk zelfstandig wonen.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

2.10.1.01 Ontwikkelen plan van aanpak om de ondersteuning van mantelzorgers te versterken.

Omschrijving

Binnen onze gemeente zijn er veel mensen die mantelzorg verlenen. Om te voorkomen dat mantelzorg te zwaar wordt, zorgen wij ervoor dat er voldoende ondersteuning mogelijk is. Door bijvoorbeeld voorlichting te geven en themabijeenkomsten te organiseren en inzet van domotica/ICT te onderzoeken. We willen de bekendheid van alle mogelijkheden bij inwoners en werkgevers vergroten.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

Het Centraal Punt Mantelzorg van Impuls Aa en Hunze biedt ondersteuning en advies aan alle mantelzorgers en wil zoveel mogelijk mantelzorgers bereiken. Dit doet ze door de organisatie van

themabijeenkomsten, scholing en training en het regelen van de jaarlijkse mantelzorgwaardering. Specifieke aandacht is er voor jonge mantelzorgers.

Daarnaast gaan wij activiteiten uitvoeren in het kader van Mantelzorgvriendelijke Organisatie, zowel binnen onze eigen organisatie als in het stimuleren van werkgevers in onze gemeente, om hiermee aan de slag te gaan. Ten aanzien van logeerszorg stimuleren wij maatwerk en passende oplossingen voor mantelzorgers. Ook onderzoeken we de inzet van ICT en domotica om mantelzorgers beter te informeren en te ontzorgen.

2.10.1.02 Uitrol laagdrempelige ondersteuning dorpen.

Omschrijving

Wijk- en jeugdteams, dorpencoördinatoren en inwonersinitiatieven spelen een belangrijke rol bij het vroegtijdig oppakken en signaleren van problemen.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

Bij de begroting 2023 zijn extra middelen vrijgemaakt voor het versterken van de dorpsondersteuning. Op basis van een evaluatie in 2023, onderzoeken we op welke manier we deze dorpsondersteuning verder vorm willen geven en maken we met Impuls en inwonersinitiatieven afspraken hierover.

2.10.1.04 Voorbereiden op de oude dag en stimuleren vitaal ouder worden

Omschrijving

De vergrijzing onder onze inwoners neemt de komende jaren toe. De vraag naar ondersteuning, hulpmiddelen of woningaanpassingen stijgt. In het kader van de zelfredzaamheid kunnen inwoners zich ook voorbereiden op het ouder worden.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

In 2023 is in samenwerking met huisartsen en Impuls het project Vitaal Aa en Hunze gestart. Een project gericht op het voorlichten van 70 plussers over thema's als veilig wonen, gezondheid, bewegen, zingeving, het levenseinde en omgaan met rouw en verlies. De verwachting is dat komend jaar alle 70 plussers in de gelegenheid zijn gesteld een of meer thema bijeenkomsten bij te wonen.

2.10.1.05 Voorbereiding inkoop Wmo

Omschrijving

De afgelopen jaren is het aantal inwoners met Hulp bij het Huishouden (HH) behoorlijk gestegen. Dit heeft te maken met de aanzuigende werking van het abonnementstarief. Het Rijk heeft per 1 januari 2026 een inkomensafhankelijke eigen bijdrage aangekondigd.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

In 2023 is een Europese aanbesteding gestart voor nieuwe contracten HH. De verwachting is een stijging van de kosten door onder andere CAO aanpassingen. De inkomensafhankelijke eigen bijdrage wordt per 1 januari 2026 ingevoerd.

[2.10.1.06 Decentralisatie beschermd wonen](#)

Omschrijving

De decentralisatie van Beschermd Wonen is in 2022 uitgesteld van 1 januari 2023 naar 1 januari 2024. Beschermd Wonen valt nu nog onder de verantwoordelijkheid van centrumgemeente Assen.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

Binnen de centrumregio Assen, een samenwerking tussen negen gemeenten in Noord -Midden en Zuidwest Drenthe, bereiden we de decentralisatie van beschermd wonen voor. Vanaf 2024 vindt de invoering in fasen plaats. Het wetsvoorstel ten aanzien van het woonplaatsbeginsel Beschermd wonen treedt naar verwachting per 1 januari 2025 in werking. Vanaf 2024 neemt Attenta de meldingen voor beschermd wonen over van centrumgemeente Assen.

[2.10.1.07 Coalitie Eén tegen eenzaamheid](#)

Omschrijving

Het gezondheidsbeleid Samen gezond in Aa en Hunze (2022-2025) is juni 2022 in de Raad vastgesteld. Daarbij is besloten aan te sluiten bij de landelijke coalitie ' Een tegen Eenzaamheid' en de ondertekening daarvan heeft in september 2022 plaatsgevonden.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

- We bouwen voort op voorgaande jaren: Gezamenlijke ontmoeting en activiteiten aanbieden om meedoen mogelijk te maken. Dit doen we in samenwerking met welzijn-, sport-, cultuur- en zorgorganisaties.
- Het thema eenzaamheid maakt ook deel uit van de gebiedsgerichte aanpak die we ontwikkelen voor GALA (zie 2.10. 5.02)

[2.10.1.08 Woonzorgtafel](#)

Omschrijving

De groep inwoners met een hulpvraag zal steeds groter worden. Het is een gevolg van het stimuleren van langer zelfstandig thuis wonen en de stijging van het aantal ouderen. We zetten daarom in op een nauwe samenwerking en structurele kennisuitwisseling tussen wonen, welzijn en zorgorganisaties.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

De integrale werkgroep ouderenzorg gaan we uitbreiden met een afvaardiging van organisaties van verpleeghuiszorg, woningcorporaties en een aantal vertegenwoordigers van inwoners. Het doel is knelpunten tijdig te signaleren en flexibel in te spelen op ontwikkelingen op het terrein van wonen, zorg en welzijn.

[2.10.1.10 Welzijn op recept](#)

Omschrijving

Een deel van de inwoners komt met een klacht bij de huisarts die geen medische oorzaak heeft. Klachten als vermoeidheid, pijn in de nek, maar ook stress, angst en somberheid hebben vaak een andere oorzaak. Onderliggende problemen spelen dan een rol, zoals overlijden van een partner, verlies van werk, eenzaamheid enz. In plaats van het ‘traditionele pilletje’ voor te schrijven, verwijst de huisarts deze patiënten door naar een sociaal werker die samen met de inwoner kijkt naar een oplossing. Welzijn op recept is een van de vijf preventieketens binnen het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorgakkoord (IZA).

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

Samen met huisartspraktijken en Impuls gaan we in 2024 werken volgens het concept van Welzijn op Recept. Op dit moment is er aan elke praktijk een sociaal werker gekoppeld die niet-medische vragen kan oppakken en op basis van de vraag mensen zelf kan helpen of kan verwijzen naar bijvoorbeeld activiteiten in de buurt. In 2024 willen we deze samenwerking formaliseren door heldere afspraken hierover te maken.

[2.10.1.11 Valpreventie keten ontwikkelen en uitvoeren](#)

Omschrijving

Elk jaar komt meer dan één derde van de ouderen die ouder zijn dan 65 jaar en zelfstandig wonen ten val. Letsels zoals breuken, kneuzingen en verstuikingen resulteren in pijn, verminderde functionaliteit, hogere gezondheidskosten en een verhoogde mortaliteit. Het risico om te vallen neemt toe met de leeftijd. De ernst van de val wordt door de ouderen onderschat of geminimaliseerd, vaak uit angst zelfstandigheid te verliezen. Daarom is het vermijden van het vallen van ouderen is een belangrijk onderdeel van de preventieve gezondheidszorg en vereist samenwerking tussen zorgverzekeraars, gemeenten, welzijnsinstellingen, fysiotherapeuten en anderen. Zij richten gezamenlijk de Ketenaanpak Valpreventie in voor hun inwoners van 65 jaar en ouder met een verhoogd valrisico. Deze ketenaanpak is een van de preventieketens binnen het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA).

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

Medio 2023 zijn we in Drents verband gestart met het opstarten van de samenwerkingsketen voor valpreventie en ook lokaal zijn de eerste stappen gezet. In 2024 gaan we dit afronden en de uitvoering verder verstevigen. Voor onze gemeente willen we welzijn en sport inzetten voor voorlichting en activiteiten aan ouderen over bewegen en voeding om het valrisico te verkleinen.

Wat willen we bereiken (doelen)

2.10.2 Elk kind groeit gezond en veilig op en kan zich optimaal ontwikkelen tot zelfstandige volwassene.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

2.10.2.01 Hervormingsagenda Jeugd uitvoeren

Omschrijving

De Hervormingsagenda Jeugd omvat bestuurlijke afspraken tussen Rijk en Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en moet zorgen voor verbetering van de hulpverlening en een financieel houdbaar jeugdstelsel. Randvoorwaarde is een structurele financiering door het Rijk, monitoring van de effecten en op termijn afbouw van de financiën.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

Op 14 juni 2023 heeft de VNG ingestemd met het principeakkoord op de Hervormingsagenda. De volgende beleidsmaatregelen worden genomen in de periode 2023-2028:

1. Normaliseren, jeugdhulp alleen beschikbaar voor de meest kwetsbare jeugdigen en gezinnen
2. Jeugdhulp verbinden aan onderwijs, volwassen-ggz en bestaanszekerheid
3. Stevige(re) lokale teams en toegang
4. Terugdringen residentiële jeugdhulp
5. Kwaliteitsverbetering en blijvend leren
6. Verbeteren van organisatie en inkoop van specialistische jeugdzorg
7. Eenvoudigere uitvoering en inkoop, minder administratieve lasten en aanpak negatieve effecten marktwerking
8. Verbeteren inzicht in het functioneren van jeugdstelsel met data en monitoring

De wetswijzigingen die uit de Hervormingsagenda voortvloeien voeren wij samen met onze partners uit. Er bestaat echter nog steeds veel onduidelijkheid over het tijdsplan en de inhoud van deze wetswijzigingen en de details van de beleidsmaatregelen. Hier zal naar verwachting eind 2023 en in de loop van 2024 meer duidelijkheid over komen.

2.10.2.03 Vergroten kansengelijkheid

Omschrijving

Op aangeven van Stichting Primah in het gesprek tussen college en Raad van toezicht, is een proces gestart tussen Primah, CKC Drenthe, Attenta, Impuls en de gemeente om een gezamenlijke visie op jongeren in Aa en Hunze te ontwikkelen. In deze visie wordt gekeken hoe we onder andere onze gezamenlijke en individuele rol ontwikkelen.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

In de herfst van 2023 formaliseren we de ontwikkelde aanpak rondom onderwijs en zorg, om op 1 januari daadwerkelijk van start te kunnen gaan. Om een belangrijke stap te zetten in onze gezamenlijke ambitie, kansengelijkheid voor alle kinderen in Aa en Hunze, formeren we een kernteam. Dit kernteam kijkt niet naar casussen, maar juist overstijgend. Samen ontdekken ze trends, signaleren hobbels en stellen een werkwijze voor om deze hobbels het hoofd te bieden. Zij betrekken daar andere partijen bij waar nodig. Het kernteam signaleert, verbindt en monitort.

2.10.2.07 Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming uitvoeren

Omschrijving

Het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming is opgesteld in opdracht van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de ministeries van Justitie en Veiligheid en VWS. Het toekomstscenario kind- en gezinsbescherming biedt perspectief op een slimmere effectievere jeugdbeschermingsketen, waarin samenhangende hulp en steun wordt georganiseerd voor het hele gezin (leeftijd 0-100+, ook gezinnen zonder kinderen). Het scenario schetst in hoofdlijnen hoe de kind- en gezinsbescherming er over 5 á 10 jaar uit zou kunnen zien.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

Het proces van het toekomstscenario vraagt om een lange adem, toegewijde aanpak van een meervoudig vraagstuk, verdieping, uitwerking, ontwikkeling en beproeving. Dit proces zal ongeveer 5 tot 10 jaar in beslag nemen en is verdeeld in 4 fasen:

- Fase 0: voorbereiding en start
- Fase 1: beproeven en ontwikkelen (huidige fase 2021 – 2025)
- Fase 2: evalueren en besluitvorming
- Fase 3: landelijk implementeren en verankeren

De verwachting is dat na de zomer van 2023 een Programmaplan voor de regio wordt opgeleverd, ontwikkeld vanuit het Drentse kernteam toekomstscenario. Dit programmaplan wordt samen met de regiovisie en het landelijk programma als basis gebruikt voor het Actieplan Toekomstscenario Drenthe. De programmamanager Toekomstscenario stelt samen met een Drentse Danktank een concept Actieplan op. Dit Actieplan wordt getoetst bij alle Drentse gemeenten en ketenpartners.

2.10.2.08 Voorbereiding Inkoop Jeugdzorg

Omschrijving

In 2025 lopen de huidige contracten met zorgaanbieders voor Jeugdzorg af. In de periode van 2023-25 volgen verschillende aanbestedingsrondes.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

In 2023/2024 stellen wij een visie en strategie op de inkoop vast, waarna er verschillende aanbestedingsrondes volgen. Daarin stemmen we af met onze partners, de adviesraad en relevante ontwikkelingen, zoals de Hervormingsagenda Jeugd.

[2.10.2.09 Preventieketen ontwikkelen en uitvoeren aanpak overgewicht en obesitas bij kinderen](#)

Omschrijving

Overgewicht en obesitas komt in Drenthe veel voor bij kinderen en volwassenen. Het zijn vooral de consequenties van ongezond gewicht waar we ons zorgen over moeten maken. Overgewicht (en dan vooral obesitas) is na roken de belangrijkste oorzaak van ziekten in Nederland. Steeds meer mensen hebben hart- en vaatklachten of diabetes. Naast deze fysieke gevolgen kan stigmatisering van mensen met overgewicht of obesitas leiden tot psychische klachten. Vandaar dat dit een speerpunt is vanuit het Gezond en Actief Leven akkoord (GALA) en het Integraal Zorg Akkoord (IZA). Wij hebben de opgave om hiervoor een preventieketen te ontwikkelen waardoor de samenwerking tussen belangrijke stakeholders verbeterd wordt. Onze ambitie is de groei van het percentage kinderen met overgewicht tot stilstand te brengen en mogelijk te verminderen. In Drents verband werken we hieraan samen met het programma Drenthe Samen Gezond in Beweging (DSGiB).

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

Sinds 2013 zijn wij een JOGG-gemeente (Jongeren op Gezond Gewicht; dit is een netwerkaanpak waarbij de sociale en fysieke omgeving van kinderen gezonder wordt gemaakt) en ontplooiën wij activiteiten om bewustwording over gezond gewicht, voeding en bewegen te vergroten. In 2023 is de ontwikkeling van de preventieketen 'aanpak overgewicht en obesitas bij kinderen' opgestart. In 2024 bouwen we die verder uit en gaan we starten met een gebiedsgerichte aanpak in een aantal gebieden: per gebied (kern, dorp, wijk) samen met het netwerk rondom kinderen bepalen wat nodig is. In 2025 en daarna rollen we dit verder uit. De aanpak van overgewicht en obesitas evenals het voorkomen van overgewicht is een hardnekkig probleem die een zeer lange adem vergt.

[2.10.2.10 Preventieketen Kansrijke Start ontwikkelen en uitvoeren](#)

Omschrijving

Met het actieprogramma Kansrijke Start wordt sinds 2016 ingezet op een zo goed mogelijke start in de eerste 1.000 dagen voor ieder kind (van conceptie tot 2 jaar). Hierbij wordt ingezet op een integraal perspectief; verbinding met het sociaal, medisch en mentaal domein is nodig om een gezonde, kansrijke en veilig nieuwe generatie te verwezenlijken.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

Kansrijke start is een van de vijf preventieketens uit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). In 2024 ligt de nadruk vooral op het maken van goede afspraken tussen gemeentes, zorgverzekeringen en de betrokkenen bij het Kansrijke Start project (o.a. verloskundigen, consultatiebureaus, Impuls, Attenta etc.). Deze afspraken worden op regionaal en lokaal niveau gemaakt, waarbij samenwerking het uitgangspunt is. Het doel is om deze kwetsbare doelgroep met gezondheidsrisico's beter te bereiken.

[2.10.2.11 Bevorderen van een goede gezondheid en een gezonde leefomgeving voor onze jeugd.](#)

Omschrijving

De gezondheidsbevordering van kinderen en jongeren richt zich op fysieke, mentale en sociale gezondheid. Sport, beweging, ontmoeten, ontspannen en deelname aan sociale-, culturele- of beweegactiviteiten zijn zaken die we in onze gemeente stimuleren, ondersteunen of zelf organiseren.

Sinds 2013 zijn wij een JOGG-gemeente (Jongeren op Gezond Gewicht; dit is een netwerkaanpak waarbij de sociale en fysieke omgeving van kinderen gezonder wordt gemaakt) en ontplooiën wij activiteiten om bewustwording over gezond gewicht, voeding en bewegen te vergroten.

Een zorgelijke ontwikkeling is dat uit onderzoek blijkt dat het middelengebruik (w.o. alcohol, wiet en hasj) onder jongeren boven het landelijk gemiddelde ligt.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

Ten aanzien van de gezondheidsbevordering gaan we verder op de ingeslagen weg. We werken hierin samen via het Drentse programma: Drenthe Samen Gezond in Beweging. Gezien het aantal jongeren met mentale problemen leggen we in 2024 meer nadruk op het thema Mentale Gezondheid.

In ons netwerk Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG) willen we een supermarkt betrekken die mee wil werken aan het bevorderen van gezonde keuzes in de supermarkt.

Op basis van de wijkprofielen en signalen uit de dorpen gaan we, samen met onze netwerkpartners, gerichte acties uitvoeren om het middelengebruik onder jongeren te verminderen.

Wat willen we bereiken (doelen)

[2.10.3 Elke inwoner is zoveel mogelijk financieel redzaam.](#)

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

[2.10.3.01 Opstellen nota armoedebeleid 2023 e.v.](#)

Omschrijving

In 2020 is het huidige armoede en schuldhulpbeleid vastgesteld. Samen met de partners van het armoedepact werken we aan de verschillende thema's.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

Op 1 januari 2024 loopt ons armoede en schuldenbeleid af. In december 2023 levert Bureau Bartels de evaluatie op van het huidige beleid. Hierin is een foto van de huidige stand van zaken rondom armoede in Aa en Hunze weergegeven, wordt teruggekeken op de afgelopen beleidsperiode en vooruitgekeken naar kansen en wensen voor de nieuwe beleidsperiode. Het rapport is tot stand gekomen in samenwerking met onze partners uit het armoedepact, inwoners en andere belanghebbenden. De uitkomsten worden gebruikt voor de herijking van het armoedebeleid. In het voorjaar 2024 wordt de nieuwe beleidsnota voorgelegd aan de raad.

[2.10.3.02 Uitvoering schuldhulpverlening.](#)

Omschrijving

Het stoppen van de Gemeentelijke Kredietbank Drenthe (GKB) per 1 januari 2024, biedt kansen voor herijking van ons huidige schuldhulplandschap. Door efficiënter samen te werken, kan de nadruk van schuldhulpverlening meer en meer komen te liggen op preventie.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

De GKB heeft het voorgenomen besluit om de activiteiten af te bouwen nog niet geformaliseerd. Dit betekent dat we ook in 2024 gebruik kunnen maken van de diensten van de GKB. De keuzes die de GKB maakt in de afbouw, zijn essentieel voor ons voor de keuzes voor de toekomst van schuldhulpverlening in Aa en Hunze. Dit proces wordt dan ook doorgeschoven naar 2024.

[2.10.3.03 Inwoners met een smalle beurs kunnen deelnemen aan sport- en culturele activiteiten.](#)

Omschrijving

Wij vinden het belangrijk dat iedereen kan meedoen aan kunst en cultuur beoefening en -uitingen in de vrije tijd, zoals verwoord in de cultuurnota 2022-2025 'Cultuur verbindt'.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

In 2024 vervolgen we de uitvoering van het Volwassenenfonds Cultuur en Sport. Halverwege 2024 evalueren we de inzet in het eerste jaar en doen we een voorstel voor een eventueel vervolg.

Wat willen we bereiken (doelen)

2.10.4 Alle inwoners kunnen zo zelfstandig mogelijk meedoen aan de samenleving.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

2.10.4.01 Samenwerking versterken WPDA en lokale ondernemers Aa en Hunze inclusief rol van het werkgeversservicepunt van de arbeidsmarktregio "Werk in Zicht".

Omschrijving

We zetten in op het versterken van de samenwerking tussen de WPDA en de lokale ondernemers. Dit gaat ook over de rol van het werkgeversservicepunt van de arbeidsmarktregio "Werk in Zicht". We willen zoveel mogelijk mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt leiden naar werk. Dit vergt van werkgevers extra inzet. Om hen hierin tegemoet te komen, investeren wij in samenwerking en bieden wij ondernemers in onze gemeente diverse instrumenten, zoals o.a. jobcoaching, werkplekaanpassing en loonkostensubsidie.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

Ondernemers in Aa en Hunze gaan we informeren over de mogelijkheden om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst te nemen. We willen onder andere aansluiten bij bijeenkomsten/activiteiten van het ondernemersplatform en recreatiesector en via diverse kanalen, zoals website en social media, informatie verstrekken. We werken hierin samen met het werkgeversservicepunt Werk in Zicht (WIZ), de samenwerking in de arbeidsmarktregio.

2.10.4.02 Cultuur inzetten als middel om aan de slag te gaan met maatschappelijke thema's.

Omschrijving

In de cultuurnota 2022 - 2025 Cultuur Verbindt is een belangrijk uitgangspunt dat cultuur een middel is om aan de slag te gaan met maatschappelijke thema's, zoals bijvoorbeeld sociale samenhang, eenzaamheid en armoede.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

We gaan (2022 - 2025) experimenteren met culturele projecten die gericht zijn op maatschappelijke thema's en/of die als doel hebben om via deze weg nieuwe (kwetsbare) doelgroepen te bereiken. Een van de projecten die ook in 2024 doorloopt is Jongerenateliers in het Veen, met als doel in drie veendorpen jongeren meer met cultuur in aanraking te laten komen.

2.10.4.03 Toegankelijkheid gemeente

Omschrijving

In juli 2016 is het VN-verdrag 'Onbeperkt Meedoen' inzake de rechten van mensen met een handicap geratificeerd door de Nederlandse regering. Het verdrag moet zorgen voor een betere positie van mensen met een beperking in de samenleving. Gemeenten hebben hierin een belangrijke verantwoordelijkheid. Zij hebben de opdracht gekregen om een Lokale Inclusie Agenda (LIA) te maken: een plan van aanpak over hoe zij gaan werken aan een samenleving waarin iedereen mee kan doen.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

In 2023 is gestart met het opstellen van de lokale inclusie agenda 2023. De Toegankelijkheidsraad, bestaande uit inwoners met ervaring op het gebied van beperkingen, doet hier aan mee en adviseert hierover. Het opstellen van de inclusie agenda gaat volgens het principe 'in het werk aan het werk'. We vergaren inzicht door gesprekken te voeren met mensen en organisaties. Daarnaast geven we adviezen en maken we waar mogelijk laagdrempelige voorzieningen mogelijk.

[2.10.4.04 Uitvoering Wet Inburgering 2021.](#)

Omschrijving

Met de nieuwe wet inburgering 2021 (Wi2021) zijn gemeenten (weer) verantwoordelijk voor de uitvoering. De Wet Inburgering heeft als doel dat alle inwoners met een inburgeringsplicht snel en volwaardig meedoen in de Nederlandse maatschappij, het liefst via betaald werk.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

In 2024 richten we ons op de samenwerking tussen de betrokken partijen bij uitvoering en beleid van de Wet Inburgering (onder andere Impuls, WPDA, onderwijsaanbieders). In 2024 hebben we de taakverdeling en rollen helder en hebben we een goed beeld van alle betrokken partijen en hun taken.

De verwachte stijging van het aantal nieuwkomers vraagt om creatieve oplossingen voor het mogelijke tekort aan vrijwilligers en het gebrek aan huizen. We verkennen mogelijkheden om nieuwkomers al in het AZC te laten starten met het inburgeringstraject.

We richten ons met kleinschalige initiatieven in de gemeente Aa en Hunze op de participatie van vrouwen middels de vrouwengroep in Rolde, fietslessen in Gasselternijveen voor een veilige verkeersdeelname en het laagdrempelig kennismaken met de Nederlandse taal via het Taalhuis in Rolde.

[2.10.4.05 Bevorderen van een goede gezondheid van volwassenen](#)

Omschrijving

Belangrijke voorwaarden voor een goede gezondheid zijn sporten en bewegen, goede voeding, ontspanning, culturele activiteiten en sociale contacten. Niet alleen om lichamelijk en mentaal gezond te blijven, maar ook als middel om elkaar te ontmoeten en voor een algeheel welbevinden en vitaal en positief ouder te worden. We stimuleren en faciliteren dit voor alle inwoners waarbij specifieke

aandacht is voor groepen met gezondheidsachterstanden of kwetsbare groepen zoals inwoners met een lage SES (Sociaal Economische Status).

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

- We zetten de ondersteuning van sportverenigingen voort in de vorm van subsidies voor het organiseren van toernooien/activiteiten, het bevorderen van samenwerking met andere sportverenigingen/organisaties, scholing en advisering en het stimuleren van een positief sportklimaat. De werving van vrijwilligers is een specifiek aandachtspunt in 2024.
- We voeren een sport- en cultuurmonitor uit.
- De Nationale Diabetes Challenge waarbij inwoners onder begeleiding van professionals langere tijd samen gaan wandelen zetten we voort in Annen en starten we in 2024 op in Gieten.
- In 2024 starten we gefaseerd met een gebiedsgerichte aanpak waarbij we per dorp of wijk samen met inwoners bepalen wat zij nodig hebben voor een positieve gezondheid (fysieke, mentaal, sociaal en mee kunnen doen). Hierbij starten we met die gebieden waar de gezondheidsachterstanden het grootst zijn.

[2.10.4.06 Beleid Werk en inkomen herijken en vaststellen](#)

Omschrijving

We zijn in 2023 gestart met de voorbereidingen voor de herijking van de beleidskaders voor werk en inkomen. Dit doen we samen met de diverse partners. Een belangrijk thema voor het beleid is bestaanszekerheid.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

In 2023 evalueren we het beleid en de behaalde resultaten op basis van de huidige kaders middels onder andere een kwantitatieve en kwalitatieve analyse. In de eerste helft van 2024 willen we het nieuwe beleid vaststellen.

[2.10.4.07 Bibliotheekwerk doorontwikkelen zodat deze voldoet aan de eisen die gesteld worden bij de stelselwijziging die per 2025 ingaat](#)

Omschrijving

Vanaf 1 januari 2025 hebben de gemeenten een zorgplicht met betrekking tot het bibliotheekwerk. Hiervoor zal in 2024 de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorziening (Wsob) aangepast worden. Biblionet Drenthe en de gemeente moeten in de tussentijd stappen zetten om te komen tot een toekomstbestendige bibliotheekvoorziening in Aa en Hunze. De jaren 2023 en 2024 zijn reparatie jaren.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

Aa en Hunze heeft een aanvraag ingediend voor de regeling 'Eenmalige specifieke uitkeringen lokale bibliotheekvoorzieningen 2023-2024 (SPUK Bieb). Het takenpakket van de bibliotheken is de afgelopen jaren uitgebreid, maar de investeringen in het bibliotheekwerk zijn achtergebleven. We gaan deze middelen inzetten voor urenuitbreiding, onder andere voor aanpak laaggeletterdheid en de aanschaf van boeken. Hiermee willen we komen tot een toekomstbestendige bibliotheekvoorziening. Voor het structureel behouden hiervan ontvangen we vanaf 2025 extra structurele middelen van het Rijk.

Daarnaast heeft Biblionet Drenthe een activiteitencatalogus opgesteld die per 2024 ingaat. Hiermee wordt een kwaliteitsslag gemaakt en hebben gemeenten inzicht in de activiteiten die uitgevoerd worden en de kosten daarvan. Met de activiteitencatalogus voldoen bibliotheken aan de reparatie van het bibliotheekwerk. Ook investeren zij in nieuwe, maatschappelijke taken, zoals bijvoorbeeld scholing en training en ondersteuning digitale informatievoorziening.

Wat willen we bereiken (doelen)

2.10.5 Het verkleinen van gezondheidsachterstanden van volwassenen

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

2.10.5.01 Preventieketen Gecombineerde Leefstijlinterventies, ontwikkelen en uitvoeren

Omschrijving

Overgewicht en obesitas komen in Drenthe veel voor bij kinderen en volwassenen. Met grote gevolgen voor de volksgezondheid. Overgewicht (en dan vooral obesitas) is na roken de belangrijkste oorzaak van ziekten in Nederland. Steeds meer mensen hebben hart- en vaatklachten of diabetes. (zie ook 2.10.2.09 voor de doelgroep 'kinderen')

De zorgverzekeraar bekostigt sinds een aantal jaren een programma om overgewicht en obesitas tegen te gaan, de zogenaamde Geïntegreerde Leefstijl Interventie (GLI). GLI is een programma gericht op het bereiken en vasthouden van een gezonde leefstijl. Mensen krijgen advies en begeleiding over gezonde voeding, gezonde eetgewoontes en gezond bewegen.

We zien ook dat overgewicht meer voorkomt bij mensen met een kwetsbare sociaaleconomische positie en dat een programma als GLI alleen onvoldoende is om een duurzaam resultaat te behalen. De samenwerking met het sociaal domein is van belang om ook achterliggende problematiek aan te pakken.

Sinds 2023 is de GLI een van de vijf preventieketens binnen het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Dit betekent dat de zorgverzekeraar, gemeenten en diverse betrokken organisaties op het terrein van welzijn, zorg, werk en inkomen afspraken dienen te maken om tot een goede aanpak te komen.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

In 2023 is de ontwikkeling van de preventieketen Gezonde Leefstijl Interventie voor Volwassenen gestart. In 2024 ontwikkelen we de keten om tot een goede en duurzame aanpak te komen. Hiervoor

maken we afspraken met diverse betrokken partijen zoals bijvoorbeeld huisartsen, diëtisten, fysiotherapeuten, Impuls, Attenta en WPDA.

Overgewicht en obesitas zijn hardnekkige problemen. De aanpak hiervan vergt een lange adem. Via de GGD monitoren we de resultaten van onze aanpak.

2.10.5.02 Gebiedsgerichte aanpak GALA ontwikkelen

Omschrijving

Vanuit het Gezondheidsbeleid Aa en Hunze en vanuit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) gaan gemeenten en partners intensiever en integraler aan de slag met de positieve gezondheid en preventie. Om de samenhang tussen alle GALA thema's te bevorderen kiezen we voor een gebiedsgerichte aanpak: per dorp of buurt/wijk samen met inwoners bepalen wat zij nodig hebben om te werken aan een positieve gezondheid.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

In 2024 starten we in een aantal dorpen, wijken of buurten met een gebiedsgerichte aanpak positieve gezondheid en preventie: samen met inwoners bepalen waar zij behoefte aan hebben om fysiek, mentaal en sociaal gezond te blijven / te worden. Dit moet leiden tot een plan en concrete projecten per gebied.

2.10.5.03 Voorlichting en advies over roken, alcohol en middelengebruik

Omschrijving

Overmatig alcohol- en middelengebruik leidt tot vermindering van de mentale veerkracht en een verhoogd risico op gezondheidsaandoeningen. Daarom is het wenselijk het gebruik van alcohol en middelen zoveel mogelijk te ontmoedigen. Hetzelfde geldt voor roken; de verslavende effecten van roken op jonge leeftijd en de nadelige gevolgen op de lange termijn maken het noodzakelijk dat er meer mensen stoppen met roken en dat jongeren niet beginnen te roken. Samen op weg naar een rookvrije generatie.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

Binnen onze gemeente vindt voorlichting plaats over roken, alcohol en middelengebruik en we stimuleren het aanwijzen van rookvrije plekken. Hiermee gaan we in 2024 verder. Voor dit thema werken we samen in het programma Drenthe Samen Gezond in Beweging. In dat programma ligt de focus de komende jaren op een integrale aanpak voor het thema roken. Daar sluiten wij bij aan. Daarnaast zetten we de bestaande voorlichting over alcohol en drugs voort.

Beleidsindicatoren

[Totaaloverzicht beleidsindicatoren](#)

Verbonden partijen

Verbonden partijen

- Gemeenschappelijke regeling Werkplein Drentse Aa (WPDA)
- Gemeenschappelijke regeling Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe (GGD)
- Gemeenschappelijke regeling Publiek Vervoer Groningen –Drenthe

Wat mag het kosten?

De cijfers in de kolom begroting 2024 zijn exclusief de ramingen voor de incidentele en structurele beleidsvoornemens en ontwikkelingen uit het begrotingsvoorstel 2024. De effecten van deze voorstellen worden meegenomen bij de eerste begrotingswijziging 2024. In het onderstaande overzicht wordt het totaal van de lasten en baten van de pijler weergegeven. Een uitgebreid overzicht met toelichting is opgenomen in de financiële begroting bij het onderdeel toelichting op de baten en lasten per pijler.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2022	Begroting 2023 incl. wijz.	Primitieve begroting 2024
Lasten	31.039	32.269	29.737
Baten	6.887	7.124	5.837
Onttrekkingen	720	695	31
Stortingen	437	19	19
Gerealiseerd resultaat	-23.869	-24.469	-23.888

Pijler 3 Duurzaamheid en Economie

Korte beschrijving

Deze pijler gaat over zijn van een duurzame gemeente en het versterken van de economische structuur en daarmee de aantrekkelijkheid van Aa en Hunze voor inwoners en bezoekers.

Ambities

In de gemeente Aa en Hunze is het aantrekkelijk werken, ondernemen, recreëren en verblijven. We zijn halverwege met de uitvoering van Koersnota Economie en Vrijtijdseconomie (2022-2025). We liggen op schema voor wat betreft de doelen die in de Koersnota zijn geformuleerd op het gebied van economie, recreatie en toerisme.

Economie

We werken verder aan een economie met voldoende werkgelegenheid. In het kader van het vestigingsbeleid maken we in 2024 eerst de Bloemmakers in Gieten toekomstbestendig en nemen we de leerpunten daaruit mee naar andere bedrijventerreinen binnen de gemeente. Verder blijven we onderzoeken of er nieuwe vestigingsmogelijkheden zijn.

Het onderwijs sluit niet altijd aan op de arbeidsmarkt. Inwoners in een kwetsbare arbeidsmarktpositie ondervinden hier nadeel van. Er is nu extra urgentie, aangezien sommige bedrijven binnen Aa en Hunze geen personeel kunnen vinden. De gemeente gaat hier in 2024 extra op inzetten door bestaande netwerken te benutten en partijen met elkaar te verbinden. Dit past in onze ambitie om regionale samenwerking en kennisdelen te stimuleren.

Recreatie en toerisme

Aa en Hunze heeft een uitgebreid toeristisch aanbod, maar we zijn altijd op zoek naar verbreding. De combinatie van onze eigen kennis en vraag bij ondernemers laat blijken dat voornamelijk voor jonge kinderen er nog ruimte is voor verbetering in het aanbod.

In 2024 actualiseren we het beleid omtrent verblijfsaccommodaties. Ook gaan we onderzoeken wat de mogelijkheden zijn in het veenkoloniaal gebied omtrent verblijfsaccommodaties.

Duurzaamheid

Op het gebied van duurzaamheid is er in de afgelopen periode veel gebeurd en de ontwikkelingen op dit vlak gaan snel. Nieuwe landelijke wetgeving, regionale samenwerking, lokaal beleid en gestegen prijzen op de energiemarkt zorgen ervoor dat breed urgentie wordt gevoeld om nu stappen te zetten.

Steeds meer inwoners zijn overtuigd van de onvermijdelijkheid van het verduurzamen van hun woning. Ook zien we het aantal initiatieven op het gebied van duurzaamheid toenemen. Vanuit onze rol en ambitie om samen aan opgaven te werken vragen initiatiefnemers meer inzet, ondersteuning en facilitering vanuit de gemeente. We willen dan ook aansluiten bij deze beweging in de samenleving en de energie die hiervan uitgaat, versterken.

Vandaar dat faciliteren, stimuleren en versterken van lokale energie-initiatieven als een van de actielijnen is opgenomen in het uitvoeringsplan Transitievisie Warmte. Daarbij ligt de nadruk op energie besparen en verduurzamen op natuurlijke momenten.

Om natuurbescherming goed te laten aansluiten bij maatregelen om te verduurzamen wordt naar oplossingen gezocht, zoals het opstellen van een zogenaamd soortenmanagementplan (SMP). In een dergelijk plan wordt voor een bepaald gebied in kaart gebracht welke beschermde soorten er leven en omschreven welke maatregelen genomen moeten worden om deze soorten te beschermen bij het verduurzamen van bijvoorbeeld woningen. Op dit moment onderzoekt de provincie Drenthe de mogelijkheid om één soortenmanagementplan op te stellen voor de hele provincie. Wanneer er een concreter plan beschikbaar is, zal dit op termijn opgepakt worden.

Een belangrijk aspect bij het verminderen van energieverbruik door inwoners is het bestrijden en voorkomen van energiearmoede in onze gemeente. Vanuit de sociale energieaanpak lopen diverse projecten en in de komende periode zullen aanvullend diverse andere projecten starten.

Op basis van het voortgangsdokument RES werken we verder aan het realiseren van onze ambities ten aanzien van de hoeveelheid op te weken duurzame energie om zo de CO2-uitstoot te verminderen. Binnen de RES Drenthe werken we samen aan het optimaliseren van de netcapaciteit. Dit wordt uitgewerkt in het provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur, Energie en Klimaat (pMIEK).

Uiteraard hebben we als gemeente zelf ook een verantwoordelijkheid in de duurzaamheidsopgave, dat resulteert bijvoorbeeld in het duurzaam inkopen en het verduurzamen van ons wagenpark. Bovendien stellen we aan de hand van een inventarisatie een plan op om het maatschappelijk vastgoed te verduurzamen in de komende periode.

Op basis van de geactualiseerde duurzaamheidsvisie bepalen we waar onze focus voor de komende periode ten aanzien van de grote meerjarenopgaven (zoals klimaatadaptatie, opwek duurzame energie, biodiversiteit en warmtetransitie gebouwde omgeving) moet liggen en welke prioritering dit met zich meebrengt.

Ambities Duurzaamheid en Economie

Beleidsvoornemens Economie, werk en recreatie structureel (s) en incidenteel (i)

omschrijving beleidsvoornemen	i/s	2024	2025	2026	2027
Beheerplan Wandelbos Zwanemeer Gieten	s	-27.500			
Toekomstbestendige bedrijventerreinen Bloemakkers	s		pm		
Beheerplan Wandelbos Zwanemeer Gieten	i	-80.000			
Project versnelling Gasselterveld	i	pm			
Nieuwe koersnota economie en vrijetijdseconomie	i	-80.000	-		
			80.000		
Uitvoering m.b.t. duurzaamheid en klimaat	i	x	x	x	
Nieuwe koersnota/Geopark de Hondsrug	i	-5.000	-5.000		
Totaal		193.000	85.000		

De inhoudelijke onderbouwing van de beleidsvoornemens treft u aan bij het onderdeel Hoofdlijnen – meerjarenbegroting 2024 – 2027 (Ambities structureel en incidenteel).

Effect in de samenleving

3.10 In de gemeente Aa en Hunze is het aantrekkelijk werken, ondernemen, recreëren en verblijven.

3.20 De gemeente Aa en Hunze is een duurzame gemeente.

Wat willen we bereiken (doelen)

3.10.1 De lokale economie is toekomstbestendig en er is voldoende werkgelegenheid.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

3.10.1.01 Uitvoering geven aan actielijn Werken en Onderwijs uit de Economische Koersnota.

Omschrijving

Voor thema Werken en Onderwijs doelt de gemeente op een sterke en stabiele arbeidsmarkt en een excellente dienstverlening en ondersteuning voor de ondernemers. Om de arbeidsmarkt ook in de toekomst zo gezond mogelijk te houden, is het van belang dat het aanbod (de beroepsbevolking) en

de vraag (vacatures) in deze markt op elkaar aansluiten. De gemeente wil zich dan ook meer inzetten op het verbeteren van de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

Het vinden van voldoende gekwalificeerd personeel is nog steeds een groot vraagstuk. Om Aa en Hunze een aantrekkelijke woongemeente te houden, is het belangrijk om hier actief op in te zetten. Dit doen we door de samenwerking tussen onderwijs en de arbeidsmarkt te versterken. Bijvoorbeeld door ondernemers en onderwijs samen te brengen en actieve promotie van werkgevers bij jongeren. We pakken deze uitdaging aan met onze samenwerkingspartners, de Arbeidsmarktregio Groningen, WPDA en Provincie Drenthe, waarvan de acties zijn benoemd in het kaderdocument “programmaplan Werk In Zicht 2023-2027”.

[3.10.1.02 Uitvoering geven aan actielijn Vestigingsbeleid en Infrastructuur uit de Economische Koersnota.](#)

Omschrijving

De leefbaarheid van een kern en het omliggende landschap wordt (mede) bepaald door het vestigingsbeleid. De kern van de dorpen in de gemeente zijn samen met het landschap erg belangrijk voor de woonkwaliteit en het toerisme. Voor Aa en Hunze is het belangrijk dat het vestigingsbeleid aansluit op de visie voor het landschap van de gemeente, dat moet blijven floreren. Uitbreiding is op veel locaties nog mogelijk, maar de voorkeur gaat wel uit naar uitbreiding binnen de bestaande ruimte.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

De gemeente Aa en Hunze streeft naar een aantrekkelijk vestigingsklimaat dat aansluit bij de visie op het landschap. Het vestigingsbeleid bepaalt wat de ideale ruimtelijke indeling is voor de ondernemers in de gemeente en het beleid voor infrastructuur moet ervoor zorgen dat het fysieke en digitale verkeer de ondernemers goed bereikt.

Bedrijventerreinen spelen hierbij een belangrijke rol. Bloemmakers in Gieten is het grootste bedrijventerrein. We hebben de intentie om de gronden te verwerven die nodig zijn voor uitbreiding. De ontwikkelingen daaromtrent lopen nog.

In overleg met de ondernemers is een uitvoeringsplan opgesteld op om Bloemmakers toekomstbestendig te maken. Het gaat over de thema's Duurzaam & Gezond, Sociaaleconomisch en Fysiek & Ruimtelijk. De kennis die we hebben opgedaan over de aanpak en samenwerking op Bloemmakers gebruiken we bij onze andere bedrijventerreinen, waaronder Gasselternijveen en Rolde. Zie ook activiteit 3.10.1.06 betreffende het toekomstbestendig maken van Bloemmakers.

Ondanks de voorkeur voor uitbreiding in bestaande ruimten, willen we onderzoeken of er nog nieuwe vestigingsmogelijkheden zijn. En in welke vorm de behoefte ligt.

3.10.1.03 Uitvoering geven aan actielijn Innovatie, Kennis en Duurzaamheid uit de Economische Koersnota.

Omschrijving

De nationale en lokale economie verschuiven in een snel tempo naar een economie waar kennis meer centraal staat dan fysieke arbeid. Een van de belangrijkste oorzaken hiervoor is de automatisering en digitalisering die op steeds meer plekken worden toegepast. In goede samenwerking met het onderwijs en de ondernemers willen we de verschuiving naar een kenniseconomie in goede banen leiden. Duurzaamheid en energietransitie is een thema dat betrekking heeft op alle partijen binnen de maatschappij. Zowel de ondernemers in alle mogelijke sectoren, als de overheid, de inwoners en de maatschappelijke organisaties.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

De economie stopt niet bij de gemeentegrenzen en er is een groot belang bij regionaal samenwerken en kennisdelen. Het gaat over verschillende thema's zoals duurzaamheid, werkgelegenheid en digitalisering.

In 2024 gaan we onderzoeken of we een nieuw Koploperproject kunnen starten. Het Koploperproject helpt mkb-ondernemers en andere organisaties om op een inspirerende, praktische en structurele manier duurzamer te gaan ondernemen en zo te werken aan een toekomstbestendige organisatie en duurzame producten en diensten.

3.10.1.04 Uitvoering geven aan actielijn Vrijtijdseconomie uit de Economische Koersnota.

Omschrijving

Aa en Hunze is een aantrekkelijke gemeente. Niet alleen voor de inwoners is het een fijne plek om te wonen en te recreëren, ook trekt het landschap en de recreatiemogelijkheden van de gemeente jaarlijks toeristen. Wanneer de sector verder zal groeien zal dit de economische basis versterken en voor meer werkgelegenheid zorgen. Daarnaast heeft een groeiende vrijetijdseconomie positieve impact op de detailhandel en de woonsector. De rol van de gemeente is om de algemene mening van de inwoners, de ondernemers en de toeristen goed te peilen en adequaat te reageren op veranderingen. Zo blijft er balans tussen landschap en toerisme.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

In 2022 is de economische koersnota vastgesteld. Hierin is opgenomen dat het beleid omtrent verblijfsaccommodaties tijdens de looptijd van de koersnota geactualiseerd moet worden. Om hier uitvoering aan te geven wordt momenteel onderzocht op welke wijze dit voor 2025 vorm gegeven kan worden. Op dit moment kan nog niet worden vastgesteld of dit binnen de bestaande ambtelijke capaciteit kan worden opgepakt of dat er externe begeleiding zal worden gezocht. Uitgangspunt hierbij is wel dat dit binnen de bestaande begroting uitgevoerd kan worden.

Tegelijkertijd is er in de economische koersnota aangegeven dat we de economie en het toerisme in het veenkoloniale deel van de gemeente willen stimuleren. Dat geeft aanleiding om te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn in het veenkoloniaal gebied omtrent verblijfsaccommodaties. Hiermee wordt ook een meer evenwichtige verdeling van de verblijfsaccommodaties nagestreefd en komen de landschappelijke kwaliteiten van het veenkoloniale deel meer onder de aandacht van

de toerist. Dit element wordt gekoppeld aan het nieuwe beleid en hierin meegenomen.

Recreatieve fietsvoorzieningen – Fietshub Pilot

Het aantal recreatieve fietstochten op de elektrische fiets is de afgelopen tijd enorm gegroeid (33% (2016) naar 60% (2022)). Deze aantallen zullen in de toekomst alleen maar oplopen. Wij gaan de komende periode ook structureel meer aandacht besteden aan de recreatieve fietsers. Recreatieve fietsvoorzieningen moeten ervoor zorgen dat de ondernemers de toeristen meer richting kunnen geven aan hun wandel- en fietstochten door de gemeente. In de zomer van 2023 start een Fietshub Pilot in Gieterveen. Een Fietshub is een locatie met een oplaadpunt voor e-bikes, mogelijkheden tot oppompen van de fietsbanden, het uitvoeren van een aantal simpele reparaties aan de fiets, de aanwezigheid van toeristeninformatie en een fietsnetwerkkarta, een goede stallingsmogelijkheid, horecavoorzieningen en sanitaire voorzieningen in de directe omgeving.

Bij een succesvolle Pilot krijgen recreatief toeristisch en horeca ondernemers in Aa en Hunze de kans om te investeren in een Fietshub met behulp van een gemeentelijke bijdrage. Dit aanbod zal tenminste doorlopen tot en met 2025.

3.10.1.06 Toekomstbestendigheid Bloemmakers

Omschrijving

Bedrijventerreinen vertegenwoordigen een grote sociaal- en maatschappelijke economische waarde voor de gemeente en de regio en hebben een belangrijke bijdrage in het terugbrengen van de CO2-uitstoot. De kwaliteit van bedrijventerreinen beïnvloedt bovendien het functioneren van zittende ondernemers alsook de aantrekkingskracht op nieuwe ondernemingen.

Bedrijventerrein de Bloemmakers is één van de zes regionale pilots om samen met ondernemers een uitvoeringsplan te realiseren met acties gericht op toekomstbestendigheid.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

In 2023 is in samenspraak met ondernemers op de Bloemmakers een uitvoeringsplan opgesteld om het bedrijventerrein toekomstbestendig te maken. Dit plan maakt deel uit van de pilot Toekomstbestendige bedrijventerreinen, waaraan zes gemeenten en de Provincie Drenthe hebben deelgenomen. Het uitvoeringsplan geeft invulling aan de thema's 'duurzaam & gezond', 'fysiek-ruimtelijk' en 'sociaaleconomisch'. Omdat de zes uitvoeringsplannen ontwikkelingen bevatten die overeenkomen, wordt onderzocht in welke mate de Provincie kan bijdragen aan de kosten. Vandaar dat een pm raming is opgenomen.

Wat willen we bereiken (doelen)

3.10.2 De vitaliteit van de recreatieve sector versterken.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

3.10.2.01 Op planmatige wijze gezonde en toekomstbestendige vakantieparken stimuleren in samenhang met het provinciale beleid.

Omschrijving

In Aa en Hunze vormen vakantieparken een belangrijk deel van het recreatieve aanbod. Een gezonde, onderscheidende en toekomstbestendige sector is belangrijk voor onze lokale economie, voor de bestedingen, voor de werkgelegenheid en daarmee voor de leefbaarheid in onze dorpen en kernen. De provincie Drenthe zet zich sinds 2018 in voor een provincie brede aanpak om een kwaliteitsimpuls aan de vakantieparken te geven passend bij de kernwaarden van onze natuur en cultuur. In gezamenlijkheid kunnen we Drenthe nog beter als toeristisch product neerzetten met veel aandacht voor duurzaamheid en innovatie.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

Voor de jaren 2023 en 2024 is een nieuwe Uitvoeringsagenda Toekomst Vakantieparken Aa en Hunze opgesteld om onze beperkte capaciteit en middelen doelgericht in te zetten. We geven invulling aan onze ambitie om tot een recreatief vitaal en toekomstbestendig aanbod aan vakantieparken te komen. De driesporen-strategie staat beschreven in ons beleid Strategienota Toekomst Vakantieparken Aa en Hunze en bestaat uit: 1. Vitaliseren, 2. Transformeren en 3. Sociale opgave/ondermijning. In 2023 en 2024 willen we voor het eerste spoor parkondernemers enthousiasmeren voor de Drentse Uitblinkersregeling. Voor spoor 2 gaan we de lopende transformatietrajecten afronden. We kiezen er nu voor om geen nieuwe transformatieopgave op te pakken. We blijven inzetten met toezicht en handhaving op het derde en ondersteunende spoor. De werkwijze gaat van een programmatische naar een duurzame integrale aanpak vanuit de lijn om opgedane kennis en ervaring te behouden.

[3.10.2.02 Meer inzetten op ontwikkeling Gasselternveld](#)

Omschrijving

Sind eind 2020 wordt door de gemeente Aa en Hunze, provincie Drenthe en Staatsbosbeheer samengewerkt aan de gebiedsontwikkeling Gasselternveld. Uitgangspunt voor de gebiedsontwikkeling is de Ontwikkelvisie Gasselternveld 2010 als lange termijn perspectief. In het voormalige zandwinningsgebied 't Gasselternveld is een zwemstrand gerealiseerd en waterpark DX adventures gevestigd. Dit een grote toestroom van bezoekers tot gevolg. Gezien de toeristische en recreatieve functie van het Gasselternveld vraagt dit om een maatregelen en gewenste voorzieningen voor de inrichting en het beheer. De gebiedsontwikkeling draagt daarmee bij aan een veilige en comfortabele en schone openbare recreatie mogelijkheid aan inwoners uit de regio. En stimuleert daarmee de lokale en regionale economie.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

In 2023 is met de aanleg van het fiets-/wandelpad langs de Bosweg het project Versnelling Gasselternveld 2021-2022 afgerond. Voor het verder realiseren van de doelstellingen en ambities uit de ontwikkelvisie Gasselternveld is voortzetting van gecoördineerde samenwerking tussen Staatsbosbeheer, gemeente en provincie noodzakelijk. Met als doel de beheerkosten te dekken, een veilige en schone openbare recreatiemogelijkheid voor de inwoners uit de regio te bieden en de regionale en lokale economie te stimuleren. In 2024 zal worden ingezet op het verder concretiseren van de ambities uit de ontwikkelvisie Gasselternveld.

Wat willen we bereiken (doelen)

3.20.1 De duurzaamheidsopgave maakt integraal onderdeel uit van het beleid, processen en organisatie.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

3.20.1.03 Faciliteren en stimuleren van kansrijke maatschappelijke initiatieven m.b.t. duurzaamheid

Omschrijving

Vanuit onze rol en ambitie om samen aan opgaven te werken, vragen initiatiefnemers meer inzet, ondersteuning en facilitering vanuit de gemeente. We willen dan ook aansluiten bij deze beweging in de samenleving en de energie die hiervan uitgaat, versterken.

We faciliteren en stimuleren kansrijke lokale maatschappelijke initiatieven m.b.t. duurzaamheid. Op deze manier zet de gemeente in op een inclusieve klimaat- en energietransitie die start van onderop, bij de inwoners zelf. Deze maatschappelijke initiatieven kunnen gericht zijn op het brede veld van duurzaamheid. Denk hierbij aan de lokale energie-initiatieven, maar bijvoorbeeld ook aan alle andere lokale initiatieven gericht op het vergroening van de leefomgeving (biodiversiteit, klimaatadaptatie), verbeteren van de bereikbaarheid (duurzame deelmobiliteit) en het duurzaam gebruik van materialen (circulaire economie).

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

Op basis van de geactualiseerde Duurzaamheidsvisie bepalen we waar onze focus ten aanzien van de bovenstaande meerjaren opgaven moet liggen en welke prioritering dit met zich meebrengt. Hierdoor kunnen we meer tijd en energie steken in het zetten van stappen in de uitvoering en sluiten we beter aan bij dat wat inwoners van ons vragen: geef richting, informeer, wees actief, benaderbaar en zichtbaar (als partner). Op deze manier faciliteren, stimuleren en versterken we de lokale energie-initiatieven. Bovendien komt dit ook nadrukkelijk naar voren in het uitvoeringsplan Transitievisie Warmte. Het faciliteren, stimuleren en versterken van lokale energie-initiatieven is één van de actielijnen in dit uitvoeringsplan.

Wat willen we bereiken (doelen)

3.20.2 Inwoners en bedrijven zijn betrokken bij de realisatie van de duurzaamheidsopgave.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

3.20.2.01 Uitvoering geven aan het uitvoeringsplan Transitievisie Warmte

Omschrijving

In 2022 is de Transitievisie Warmte (TVW) Aa en Hunze vastgesteld door de gemeenteraad. De Transitievisie Warmte beschrijft hoe de gebouwde omgeving in Aa en Hunze aardgasvrij wordt. De looptijd is tot en met 2026. Tot 2026 ligt de nadruk op energiebesparen en verduurzamen op natuurlijke momenten. De Transitievisie omvat de hele gebouwde omgeving: wonen, bedrijventerreinen, maatschappelijk vastgoed en recreatieterreinen. Omdat elke sector eigen aandachtspunten heeft, vertalen we de Transitievisie in deelplannen en projecten. We trekken samen

op met lokale energie-initiatieven, ondernemers, andere gemeenten, het Drents Energieloket, de provincie en het rijk.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

De Transitievisie Warmte is uitgewerkt in een uitvoeringsplan. In dit plan ligt de focus op de woningvoorraad met vier actielijnen: 1) het stimuleren van verduurzaming op natuurlijke momenten; 2) het faciliteren, stimuleren en versterken van lokale energie-initiatieven; 3) de gebiedsgerichte aanpak van onderop, daar waar op een natuurlijke manier logische koppelkansen liggen en 4) de sociale energieaanpak. Bij iedere actielijn zijn projecten geformuleerd waar we de komende 2,5 jaar uitvoering aan gaan geven in samenwerking met de betrokken stakeholders. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de inzet van energiecoaches en het Drents Energieloket en de samenwerking met lokale energie-initiatieven aan het opstellen van een dorpsvisie of dorpsuitvoeringsplan.

Daarnaast wordt voor de sector maatschappelijk vastgoed een routekaart opgesteld, waar in de komende jaren uitvoering aan wordt gegeven.

[3.20.2.02 Uitvoering geven aan de Regionale Energie transitie](#)

Omschrijving

In 2021 is de Regionale Energiestrategie Drenthe 1.0 vastgesteld (RES 1.0). De RES is een vertaling van het Klimaatakkoord. Hierin zijn doelen gesteld voor het verminderen van de CO2 uitstoot in 2030 en 2050. In de RES hebben de partijen in Drenthe afspraken gemaakt over de hoeveelheid op te wekken duurzame energie in de regio. De RES wordt gemonitord en tweejaarlijks bijgesteld. Partijen in de RES Drenthe werken nauw samen op gezamenlijke onderdelen zoals netcapaciteit, communicatie, lokaal eigendom en zon op dak. Aa en Hunze heeft al een fors aantal windmolens. De opgave tot 2030 is met name *zon op dak*. Op gebied van *zon op land* zijn de kaders vastgelegd in het Beleidskader Zonne-energie Aa en Hunze. Lokaal eigendom, draagvlak en participatie vanuit de inwoners zijn een voorwaarde, naast ruimtelijke inpasbaarheid. In het buitengebied is onder voorwaarden ruimte voor kleinschalige windmolens.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

Op basis van het in 2023 vastgestelde voortgangsdokument RES gaan we in 2024 verder op de ingeslagen weg. Dat betekent dat we *zon op grote daken* actief blijven stimuleren, samen met onder andere LTO, bedrijven en de provincie. Bij *zon op land* is onze rol faciliterend en als het gaat om lokaal eigendom stimuleren we dit.

[3.20.2.06 Verduurzaming maatschappelijk vastgoed](#)

Omschrijving

De gemeente kent verschillende gebouwen met een publieke functie zoals gebouwen van sportverenigingen, cultuurinstellingen en dorpshuizen. Dit noemen wij het maatschappelijk vastgoed van de gemeente. Ons maatschappelijk vastgoed vraagt om verduurzaming.

Voordat we kunnen starten met de daadwerkelijke uitvoering, moeten we de huidige status in kaart brengen van alle gebouwen met een publieke functie. Hoe duurzaam zijn we al en wat is er nodig om verder te verduurzamen? Ook moeten we prioriteren wat we eerst en misschien later verduurzamen.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

De verduurzaming van het maatschappelijk vastgoed krijgt meer prioriteit. In 2024 inventariseren we naar de huidige staat van het maatschappelijke vastgoed, prioriteren we wat we eerst verduurzamen en wat later kan en stellen we een duurzaam meerjaren onderhoudsplan (DMJOP) op.

3.20.2.07 Sociale energie aanpak

Omschrijving

Om de sociale energiearmoede in de gemeente Aa en Hunze tegen te gaan zijn verschillende projecten opgestart. Deze projecten zijn gericht op vermindering van energieverbruik onder inwoners, het opzetten van een lokaal netwerk van partners om energiearmoede te bestrijden en te voorkomen, en het ondersteunen van inwoners bij het uitvoeren van isolatiemaatregelen om hun woningen te verduurzamen.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

Op dit moment lopen al enkele projecten die bijdragen aan het verminderen van energieverbruik onder inwoners, zoals de energiecoaches en de isolatiesubsidieregelingen. In november 2023 start een nieuwe isolatiesubsidieregeling. Andere projecten, zoals de witgoedregeling en het fixteam, starten in 2024.

Verder is een overzicht van doelstellingen rondom het thema sociale energieaanpak samengesteld met aanvullend mogelijke projecten om deze doelen te behalen. Op basis van dit overzicht starten we in het eerste kwartaal van 2024 met de uitvoering van deze projecten die bijdragen aan het realiseren van de gestelde doelen.

Beleidsindicatoren

Totaaloverzicht beleidsindicatoren

Verbonden partijen

Verbonden partijen

- Gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Drenthe

Wat mag het kosten?

De cijfers in de kolom begroting 2024 zijn exclusief de ramingen voor de incidentele en structurele beleidsvoornemens en ontwikkelingen uit het begrotingsvoorstel 2024. De effecten van deze voorstellen worden meegenomen bij de eerste begrotingswijziging 2024. In het onderstaande overzicht wordt het totaal van de lasten en baten van de pijler weergegeven. Een uitgebreid overzicht

met toelichting is opgenomen in de financiële begroting bij het onderdeel toelichting op de baten en lasten per pijler.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2022	Begroting 2023 incl. wijz.	Primitieve begroting 2024
Lasten	1.450	5.033	1.455
Baten	2.342	4.488	2.592
Onttrekkingen	562	1.353	0
Stortingen	232	0	0
Gerealiseerd resultaat	1.221	808	1.137

Pijler 4 Voorzieningen, leefbaarheid en wonen

Korte beschrijving

Deze pijler gaat over de kwaliteit van de fysieke leefomgeving en het wonen in onze dorpen en buitengebied.

Ambities

Deze pijler gaat over de kwaliteit van de fysieke leefomgeving en het wonen in onze dorpen en in het buitengebied. De ambitie in de komende periode is dat we een duurzame gemeente willen zijn waarin het aantrekkelijk wonen en werken is met goede voorzieningen en behoud van leefbaarheid.

Leefbaarheid

In 2023 hebben we input aangeleverd voor de door GS van Drenthe vastgestelde Lokale ontwikkelingsstrategie (LOS). De LOS vormt het beleidskader voor het nieuwe LEADER-subsidieprogramma 2023-2027 waar we (via cofinanciering) aan willen deelnemen. Leader is een Europees subsidieprogramma bedoeld om plattelandsgebieden sociaaleconomisch te versterken. Met het programma worden o.a. projecten op het gebied van leefbaarheid, duurzaamheid en lokale economie gestimuleerd.

Daarnaast gaan we in 2024 door met het stimuleren, faciliteren en initiëren van initiatieven van inwoners die bijdragen aan het vergroten van de leefbaarheid (onder andere via het Leefbaarheidsfonds).

Met het Nationaal Programma Landelijk gebied (NPLG) zet het Rijk in op integraal herstel en verbetering van natuur, bodem, water en klimaat. De aanpak van stikstof en verduurzaming van de landbouw worden hier onderdeel van. Het NPLG moet op provinciaal niveau worden doorvertaald in een gebiedsprogramma: het Drents Programma Landelijk Gebied (DPLG). De provincie geeft hier in overleg met gemeenten en andere stakeholders invulling aan. Het definitieve DPLG zal naar verwachting in maart 2024 worden vastgesteld. De gemeente Aa en Hunze zal voor de uitvoering van het programma (het planologisch mogelijk maken van maatregelen) betrokken zijn bij twee van de acht deelgebieden: Drentsche Aa en Hunze/De Monden.

De komende jaren komen er veel nieuwe ontwikkelingen en grote opgaven op de gemeente af met een ruimtelijke impact. Dit vraagt om integrale strategische afwegingen en het maken van keuzes (hoe willen we onze fysieke leefomgeving inrichten, benutten en beschermen). Dit maakt het opstellen van een omgevingsvisie noodzakelijk. De omgevingsvisie is daarnaast een verplicht instrument onder de Omgevingswet die op 1 januari 2024 in werking treedt.

In 2023 zijn we gestart met de voorbereidingen voor een omgevingsvisie. In 2024 worden de hoofdlijnen en uitgangspunten van de omgevingsvisie voor de gemeente Aa en Hunze (inclusief het participatieproces) aan de raad voorgelegd. Parallel aan de voorbereidingen van de omgevingsvisie voeren we een vooronderzoek cultureel erfgoed uit, omdat de gemeente niet beschikt over een erfgoedvisie. Hiermee kan dit omgevingsaspect op de juiste manier worden meegenomen.

Voorzieningen

We dragen zorg voor een goede kwaliteit van de openbare ruimte. We willen onze infrastructuur in stand houden en waar mogelijk verbeteren. De actualisatie van het huidige Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP) uit 2017 in een nieuw Mobiliteitsplan verwachten we medio 2024 af te ronden. Daarnaast gaan we in 2024 de wegenlegger actualiseren (registratie van alle openbare wegen buiten de bebouwde kom, inclusief de kunstwerken zoals bruggen, viaducten e.d.) Verder is er aandacht voor wegenonderhoud, wegreconstructie (wegvak tussen de Hunze en Nieuwediep) en de aanleg van fietspaden (de tracés Spijkerboor-Eexterveen, Amen- Grolloo fase 2, Ekehaar-Nijlande en Grolloo-Papenvoort).

We gaan in 2024 verder met de uitvoeringsagenda met betrekking tot de elektrische laadpaalinfrastructuur. Daarnaast blijven we inzetten op het stimuleren van deelauto's en verduurzaming van het gemeentelijk wagenpark.

Onder de verantwoordelijkheid van de provincie Drenthe wordt een milieueffectrapportage (MER) opgesteld voor de aanpak van de N34, waaronder de aanpassing van het verkeersknooppunt Gieten. Op basis van de MER resultaten wordt een voorkeursalternatief gekozen die naar verwachting in de zomer 2024 ter besluitvorming aan Provinciale Staten wordt voorgelegd. Ook in 2024 worden we via een ambtelijke en bestuurlijke begeleidingsgroep betrokken bij het opstellen van de MER. De inwoners van o.a. Gieten en Eext worden ook via een focusgroep hierbij betrokken.

De registratie van het maatschappelijk vastgoed in het vastgoedinformatiesysteem wordt in 2024 afgerond. Dit levert output op die aanleiding kan geven tot aanpassing van de uitvoeringskaders rondom maatschappelijk vastgoed. Daarnaast actualiseren we het dorpshuizenbeleid. Ondertussen faciliteren we het door Grolloo opgestelde integrale plan voor dorpshuis De Pol en wordt het proces om te komen tot een nieuw cultuurpodium in Gieten voortgezet. Voor de dorpshuizen in Gasselte en Ekehaar wordt met het dorpshuisbestuur onderzocht welke mogelijkheden er zijn voor duurzame, functionele en toekomstgerichte verbouw/revitalisering.

In 2024 wordt het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) geëvalueerd en zo nodig aangepast aan veranderende omstandigheden. Ter uitvoering van het IHP start volgens planning in juli 2024 de renovatie/nieuwbouw van basisschool Prins Willem Alexander (PWA) in Eext en kan in het tweede halfjaar van 2024 de nieuwe basisschool De Kameleon in Eexterveen in gebruik worden genomen. Daarnaast gaan we verder met het proces om te komen tot verbouw (uitbreiding) van OBS De Dobbe in Gasselte.

We gaan in 2024 verder met de uitvoering van het nieuwe afvalbeleid, waarbij het chippen van alle containers, het verbeteren van de kwaliteit van grondstofstromen en communicatie richting de inwoners de belangrijkste onderdelen zijn.

In 2024 zal in het flora- en faunabeleid de nadruk worden gelegd op de volgende thema's: het behouden en versterken van de biodiversiteit en het in stand houden van de ecologische en cultuurhistorische waarde van het landschap van Aa en Hunze. Een belangrijk actiepoint hierbij is het toepassen van ecologisch bermbeheer. Daarnaast worden invasieve en uitheemse soorten beheersbaar gehouden en waar mogelijk bestreden. Op deze manier krijgt waardevolle flora en fauna de ruimte die het met betrekking tot de eerdergenoemde thema's nodig heeft.

Omgevingswet

Op 1 januari 2024 wordt de omgevingswet ingevoerd. De invoering van de Omgevingswet is opgepakt via de vier sporen: digitaal stelsel, vertaling wet en regelgeving, de omgevingsvisie en anders werken. De implementatie van de wet loopt door in 2024. We verwachten niet dat de overgang naar de nieuwe wet geheel probleemloos zal verlopen daarom zetten we extra in op de dienstverlening naar de inwoners en ondernemers. Zo richten we twee werkplekken in waarin we hen kunnen ondersteunen bij het doen van een aanvraag onder de omgevingswet.

Wonen

We pakken de woningbouwopgave uit de vastgestelde Woonvisie 2020+ programmatisch op. We streven naar de toevoeging van 830 extra woningen tot 2031 waarvan ten minste 150 voor starters en senioren. Hiervoor zullen we de komende jaren plannen maken voor 1040 woningen. We programmeren ruimer omdat we rekening houden met een percentage planuitval en -vertraging. In 2024 geven we verder uitvoering aan dit programma via de volgende sporen:

- 1) Realisatie van de woningbouwplannen en ontwikkelen projectmatige werkwijze (Uitvoering);
- 2) Monitoring en evaluatie (monitoring).

We geven in 2024 verder uitvoering aan de woningbouwprioritering met de voorbereiding van de gemeentelijke woningbouwontwikkelingen 'Raatakkers fase 2' in Anloo en het 'Evenemententerrein' in Gieterveen en de verdere realisatie van woonwijk Nooitgedacht. Daarnaast komen we in 2024 met voorstellen om een aantal nieuwe (uitleg)locaties voor woningbouw in ontwikkeling te nemen. Verder spelen we in 2024 een faciliterende rol bij een grote groep reeds in voorbereiding zijnde woningbouwplannen van derden in verschillende kernen. Hieronder valt ook de bij woningbouwcorporatie De Volmacht in beheer zijnde ontwikkeling van sociale huurwoningen in de Wijk van de Toekomst en op de locatie Asserstraat in Gieten.

We geven uitvoering aan onze wettelijke taak om statushouders te huisvesten. Vanwege de urgentie wordt dit versneld aangepakt. We zijn al gestart met deze versnelling en gaan daar ook in 2024 mee door. De eerste versnelling met de woningcorporaties heeft er toe geleid dat we in 2023 nog een kleine groep statushouders een tijdelijke woonruimte moeten bieden. Daar zetten we in het najaar op in, evenals het opstellen van een plan voor de realisatie van 35 flexwoningen in 2024, in samenwerking met de woningcorporaties

Ambities Voorzieningen, leefbaarheid en wonen

Beleidsvoornemens Voorzieningen leefbaarheid en wonen structureel (s) en incidenteel (i)

omschrijving beleidsvoornemen	i/s	2024	2025	2026	2027
Vervanging veldverlichting voetbalvelden	s	-30.700			
Wegvak tussen de Hunze en Nieuwediep	s	-49.000			
Leader	s	-35.000			
Fietspad Spijkerboor - Eexterveen	s	-21.000			
Renovatie/nieuwbouw basisschool Prins Willem Alexander Eext	s	x			
Herinrichting terrein rondom OBS Prins Willem-Alexander Eext	s	-4.550			
Beschoeiing Grevelingskanaal	s	-62.570			
Fietsverbinding Grolloo- Papenvoort (langs Oostereind)	s	-13.650			
Wandelknooppuntennetwerk	s	-14.500			
Huisvesting statushouders	i	-500.000			
Tijdelijke formatie regie vluchtelingen/statushouders	i	x			
Opstellen omgevingsvisie	i	-75.000	-75.000		
Actualiseren Wegenlegger	i	-50.000			
Aanbrengen graskeien	i	-100.000	-	-	-
			100.000	100.000	100.000
Dienstverlening omgevingswet	i	-120.000			
Ambassadeurschap Steenuilen	i	-30.000			
Vooronderzoek erfgoed	i	-20.000			
Sloopkosten OBS Prins Willem-Alexander - Eext	i	-105.000			
Afboeken boekwaarde OBS Prins Willem Alexander - Eext	i	-220.000			
Tijdelijke huisvesting OBS Prins Willem Alexander - Eext	i	-325.000			
Dorpsplannen De Pol Grolloo	i	-200.000			
Budget uitvoering Cultuurnota	i	-50.000	-50.000		
Aanvullende financiën project DAF (ICO cultuureducatie)	i	-5.500	-5.500		
Totaal		2.031.000	231.000	100.000	100.000

De inhoudelijke onderbouwing van de beleidsvoornemens treft u aan bij het onderdeel Hoofdpijnen – meerjarenbegroting 2024 – 2027(Ambities structureel en incidenteel).

Effecten in de samenleving

4.10 De gemeente Aa en Hunze is een aantrekkelijke woongemeente.

Wat willen we bereiken (doelen)

4.10.1 De leefbaarheid in de gemeente blijft in stand en is waar mogelijk verbeterd.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

4.10.1.01 Deelname aan het LEADER-programma 2023-2027.

Omschrijving

Het huidige Leaderprogramma loopt eind 2022 af. Er is een nieuwe Leaderperiode aangekondigd. In 2023 hebben we bij de provincie input aangeleverd voor de inhoud van de lokale ontwikkelingsstrategie (LOS). De LOS is het beleidskader/subsidieprogramma op basis waarvan subsidie wordt verstrekt. Het college is voornemens deel te nemen aan het nieuwe LEADER-programma 2023-2027.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

De Lokale ontwikkelingsstrategie (LOS) is gereed en vastgesteld door GS van Drenthe. Daarmee ligt er een beleidskader voor het verstrekken van LEADER-subsidie. Het college is voornemens om op basis van de vastgestelde LOS deel te nemen aan het LEADER-programma 2023-2027. Deelname aan het LEADER-programma vraagt om gemeentelijke cofinanciering.

4.10.1.04 Actief aanhaken bij het Drents Programma Landelijk Gebied (DPLG)

Omschrijving

Met het Nationaal Programma Landelijk gebied (NPLG) zet het Rijk in op integraal herstel en verbetering van natuur, bodem, water en klimaat. De aanpak van stikstof en verduurzaming van de landbouw worden hier onderdeel van. Om de verschillende opgaven te realiseren gaat het NPLG samen met provincies, waterschappen, gemeenten, landbouwsector, grondeigenaren, grondgebruikers en maatschappelijke partners op zoek naar oplossingen per gebied. Het NPLG moet op provinciaal niveau worden doorvertaald in een gebiedsprogramma: Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG). Dit is een verplichting die volgt uit de Wet stikstofreductie en natuurverbetering (Wsn). De provincie Drenthe geeft hier onder eigen verantwoordelijkheid, maar in overleg met alle gebiedspartners, invulling aan.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

Een eerste en voorlopige versie van het Drents Programma Landelijk Gebied (DPLG versie 0.5) is op 1 juli 2023 aangeleverd bij het Rijk. Dit najaar wordt het voorlopige DPLG nog verder uitgewerkt waarbij de gemeenten opnieuw betrokken worden voor input. Het definitieve uitvoeringsprogramma wordt naar verwachting maart 2024 vastgesteld door de provincie. De gemeente Aa en Hunze is voor de uitvoering van het DPLG betrokken bij twee van de acht deelgebieden: Drentsche Aa en Hunze/De Monden. Om de gewenste transitie van het landelijk gebied mogelijk te maken moet in heel Drenthe

ca. 50.000 ha. van functie veranderen. Aan de gemeenten wordt de verantwoordelijkheid toebedacht om alle te nemen maatregelen planologisch mogelijk te maken (verlenen omgevingsvergunningen en omgevingsplanwijzigingen). Bij de verdere uitwerking van het gebiedsprogramma moet duidelijk worden welke doelen en maatregelen concreet worden nagestreefd binnen de deelgebieden. Op basis daarvan moet bepaald worden welke rol en verantwoordelijkheid de gemeente op zich wil nemen. Op grond van artikel 2 van de Financiële-verhoudingswet kan de gemeente worden gecompenseerd voor het voorbereiden en uitvoeren van taken die door het Rijk worden opgelegd. Om de kosten inzichtelijk te maken werkt de gemeente Aa en Hunze mee aan een onderzoek van het ministerie van LNV/KPMG.

4.10.1.05 Het opstellen van een Omgevingsvisie

Omschrijving

In 2024 werken we aan een omgevingsvisie voor het hele grondgebied van Aa en Hunze. De komende jaren komen er veel nieuwe ontwikkelingen en opgaven op de gemeente af, die een beslag zullen leggen op de beschikbare ruimte. Opgaven zoals woningbouw, energietransitie, klimaatadaptatie, mobiliteit, natuurontwikkeling, landbouw, economie, recreatie en toerisme, gezondheid, water en bodem, bereikbaarheid (fysiek en digitaal). Grote opgaven met een ruimtelijke impact, en die ook vanuit landelijk en provinciaal beleid en programma's vragen om integrale strategische afwegingen en het maken van keuzes. Met name over hoe we onze gemeente willen inrichten en hoe we onze fysieke leefomgeving willen benutten en beschermen. Dit maakt het opstellen van een omgevingsvisie noodzakelijk. En met de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024 is de gemeente verplicht een omgevingsvisie op te stellen. De omgevingsvisie geeft richting aan de verdere uitwerking in beleidsprogramma's, omgevingsplannen, omgevingsverordeningen en omgevingsvergunningen.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

De voorbereidingen voor de omgevingsvisie zijn inmiddels gestart. In 2024 worden de hoofdlijnen en uitgangspunten van de omgevingsvisie (inclusief het participatieproces) voor Aa en Hunze voorgelegd aan de raad. Parallel aan de voorbereidingen van de omgevingsvisie wordt een vooronderzoek cultureel erfgoed uitgevoerd omdat de gemeente Aa en Hunze niet beschikt over een erfgoedvisie. Het vooronderzoek is erop gericht de essentie van ons cultureel erfgoed te bepalen, zodat dit omgevingsaspect op de juiste manier in de samenhangende benadering zoals bedoeld in de Omgevingswet kan worden meegenomen.

Wat willen we bereiken (doelen)

4.10.2 De voorzieningen sluiten aan bij behoefte van onze inwoners.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

4.10.2.01 Het realiseren van een kwaliteitsimpuls fietspaden

Omschrijving

We onderschrijven de wens van de provincie Drenthe om fietsprovincie van Nederland te worden. Er wordt zorggedragen voor veilige, voldoende en voor iedereen toegankelijke fietspaden. In 2024 gaan we daarom aan de slag met de aanleg van verschillende fietspaden.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

In 2024 geven we vervolg aan de aanleg van nieuwe fietspaden voor de tracés:

- Spijkerboor-Eexterveen: Er is gestart met de verwerving van de benodigde gronden. Voor het gedeelte waar geen gronden beschikbaar zijn/komen (deel Nw Annerveen - Annermond) zoeken we aansluiting bij het Waterschap Hunze en Aa's om "mee te liften" in het project (wateropgave) om de kade van de Hunze te verplaatsen. Voor het gedeelte Annermond - Eexterveen leiden de onderhandelingen betreffende de grondaankoop vooralsnog niet tot een positief resultaat.
- Amen-Grollo fase 2: Voor de tweede fase is een deel van de benodigde grond aangekocht. Omdat de overige gronden niet kunnen worden aangekocht wordt gezocht naar een alternatief. De verwachting is dat in 2024 het fietspad is aangelegd waarbij het fietspad deels via de rijbaan zal lopen.
- Nijlande-Ekehaar: Het definitieve tracé is bepaald en is gestart met de aankoop van benodigde gronden. De verwachting is dat in 2024 het fietspad wordt aangelegd.
- Grollo-Papenvoort (langs het Oostereind): Afhankelijk van de uitkomst van de tracé studie wordt in 2024 gestart met grondaankoop en realisatie.

4.10.2.02 Actief volgen van het onderzoek naar de [partiele verdubbeling van de N34 met als primair onderdeel de aanpassing van het verkeersknooppunt Gieten.](#)

Omschrijving

We volgen actief de ontwikkelingen met betrekking tot het provinciale project verdubbeling N34 en aanpassing van het verkeersknooppunt Gieten. We nemen deel aan zowel de ambtelijke als de bestuurlijke begeleidingsgroep N34 die door de provincie is ingericht. We zorgen ervoor dat onze inwoners, bedrijven en belangenorganisaties ook actief worden meegenomen in het omgevingsproces.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

Op 16 december 2020 hebben de Provinciale Staten van Drenthe de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) voor de gedeeltelijke verdubbeling van de N34 (Emmen-De Punt) vastgesteld. Daarin zijn 16 alternatieven vastgesteld voor de aanpak van de N34, variërend van huidige situatie handhaven tot gehele verdubbeling van de N34, inclusief de reconstructie van het verkeersplein Gieten (fly-over, verschoven fly-over of klaverblad).

Vervolgens is in 2021 gestart met de uitvoering van de milieueffectrapportage (MER). Daarbij is ook het omgevingsproces gestart waarmee de omgeving wordt betrokken bij de uitvoering van de MER en de uitwerking van de verschillende varianten. Echter vanwege het taakstellend budget van € 90 miljoen en de huidige inflatie, heeft het college van Gedeputeerde Staten op 31 januari 2023 het besluit genomen een focus aan te brengen in de verdere uitwerking van reële alternatieven voor de reconstructie van de N34. Als gevolg van de bijstelling worden in de MER nog 8 alternatieven van de in de Notitie Reikwijdte en Detailniveau vastgestelde 16 alternatieven onderzocht:

1. Autonome situatie
2. Volledig inhaalverbod
3. Volledig 2x1
4. Gehele verdubbeling N34
5. Fly-over zonder verdubbelingen
6. Fly-over gecombineerd met één traject verdubbelen
7. Verschoven fly-over zonder verdubbelingen
8. Verschoven fly-over met één traject verdubbelen.

In de MER worden de milieueffecten (zoals o.a. geluid en fijnstof) van de alternatieven van het knooppunt en de gedeeltelijke verdubbeling N34 op de (leef)omgeving onderzocht. Op basis van MER resultaten wordt een keuze gemaakt voor een voorkeursalternatief die, naar verwachting in de zomer 2024 ter besluitvorming aan Provinciale Staten wordt voorgelegd. Door middel van de ambtelijke en bestuurlijke begeleidingsgroep worden we betrokken bij de uitvoering van de MER. Ook worden de inwoners van onder andere Gieten en Eext via een ingerichte focusgroep hierbij betrokken. De focusgroep wordt gevraagd om hun specifieke lokale kennis in te brengen over de milieueffecten, het ontwerpproces en eventuele koppelkansen. Daarnaast worden er door de provincie inloopbijeenkomsten georganiseerd die voor iedereen toegankelijk zijn.

4.10.2.03 Huisvesting verenigingen Gieten

Omschrijving

Huisvestingsvragen van (culturele verenigingen in Gieten hebben geleid tot onderzoek naar de mogelijkheden en het uitwerken van verschillende scenario's. Het Dr. Nassau College is daaruit als voorkeurslocatie naar voren gekomen voor de realisatie van het Cultuurpodium in Gieten. Op basis van het participatietraject volgt definitieve besluitvorming.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

In 2024 starten we (naar verwachting) met de voorbereidingen tot het ontwerp en de realisatie van het Cultuurpodium in Gieten.

4.10.2.05 Gemeentelijk beleid formuleren om beschermde/waardevolle flora en fauna beschermen.

Omschrijving

We maken gemeentelijk beleid passend binnen het landelijke en provinciaal beleid om beschermde en waardevolle flora en fauna in Aa en Hunze te behouden en meer ruimte te geven.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

In 2024 wordt in het op te stellen flora- en faunabeleid de nadruk gelegd op de volgende thema's: het behouden en versterken van de biodiversiteit en het in stand houden van de ecologische en cultuurhistorische waarde van het landschap van Aa en Hunze. Een belangrijk actiepunt hierbij is het toepassen van ecologisch bermbeheer. Daarnaast worden invasieve en uitheemse soorten beheersbaar gehouden en waar mogelijk bestreden. Op deze manier krijgt waardevolle flora en fauna de ruimte die het met betrekking tot de eerdergenoemde thema's nodig heeft.

4.10.2.06 Plagen en schadelijke uitheemse soorten bestrijden.

Omschrijving

We brengen in beeld welke schadelijke bermplanten we moeten en willen bestrijden. We inventariseren welke bestrijdingsmogelijkheden er zijn of op welke manier bermplanten in ieder geval beheersbaar blijven, met als doel overlast te minimaliseren.

We evalueren de ontwikkeling van de eikenprocessierups en passen ons beleid hierop aan.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

De reuzenberenklauw is een plantensoort die op de Unielijst van invasieve exoten staat. De overheid is verplicht tot bestrijding. Vanaf 2018 worden Soayschappen tegen reuzeberenklauw in het Schreiersbos met succes ingezet. Deze aanpak blijkt tot op heden succesvol te zijn en wordt in 2024 doorgezet in andere gebieden. Daarnaast wordt reuzeberenklauw geklepeld.

De Japanse duizendknoop staat niet op de Unielijst van invasieve exoten. Dat betekent dat er geen wettelijke plicht is deze soort te bestrijden. Vanwege het invasieve karakter van de plant gaan we inzetten op het beheersbaar maken van de plant in plaats van bestrijding en waar mogelijk volledige verwijdering. Er zal in 2024 niet meer worden gemaaid, aangezien maaien geen wenselijke resultaten blijkt op te leveren en door maaien sprake is van verspreidingsgevaar van de plant. Er wordt onderzocht welke aanpak of combinatie van aanpakken voor het beheersbaar houden het meest wenselijk is.

Jacobskruiskruid is geen exoot en staat daarom niet op de Unielijst. De plant geniet als inheemse soort bescherming (wet Natuurbescherming). Op locaties waar deze plant overlast veroorzaakt wordt deze bestreden.

In 2024 bestrijden we de eikenprocessierups binnen de bebouwde kom door nesten te verwijderen op risicolocaties. Tegen de eikenprocessierups wordt niet gespoten, omdat schade aan nuttige insecten daarbij niet kan worden uitgesloten. We doen onderzoek naar het meer op biologische manier beheersen van de eikenprocessierups door middel van kasten waar (voor de rups) predatoren in zitten. Tenslotte worden resultaten van de monitoring teruggekoppeld.

4.10.2.07 Herijking verkeers- en vervoersbeleid

Omschrijving

Het huidige Verkeers- en Vervoersplan (Aa en Hunze Goed op Weg! Actualisatie Verkeer- en Vervoersplan, vastgesteld 2 maart 2017) wordt geëvalueerd en geactualiseerd in een Mobiliteitsplan.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

Op basis van de door een extern bureau/onafhankelijke partij uitgevoerde evaluatie van het Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP), de onderhoudsplannen riolering en infrastructuur en wensen die leven in de dorpen maken we een nieuw verkeersplan. We verwachten dit medio 2024 af te ronden.

[4.10.2.08 Inzetten op duurzame mobiliteit](#)

Omschrijving

Duurzame mobiliteit is een van de onderdelen van het Klimaatakkoord en omvat verschillende activiteiten. In het Regionaal Mobiliteitsplan 1.0 zijn verschillende thema's benoemd, waaronder het versterken van OV-hubs, het stimuleren van deelauto's en een toereikend netwerk van openbare laadpalen. In het Regionaal Mobiliteitsplan 2.0 geven we uitvoering aan de thema's genoemd in het Regionaal Mobiliteitsplan 1.0.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

In samenwerking met Drentse en Groningse gemeenten en de provincies Drenthe en Groningen zijn we een nieuwe concessie aangegaan voor laadinfrastructuur. Ook werken we met plankaarten.

In 2024 gaan we hiermee verder. Ook blijven we inzetten op stimuleren van deelauto's en de verduurzaming van het gemeentelijk wagenpark en wordt het Regionaal Mobiliteitsplan 2.0 vastgesteld.

[4.10.2.09 Herijking beleid maatschappelijk vastgoed](#)

Omschrijving

De door de gemeenteraad vastgestelde visie op maatschappelijk vastgoed is uitgewerkt in een uitvoeringsplan. De toepassing hiervan wordt ter hand genomen nadat de registratie van het vastgoed is afgerond. De registratie dient als input voor beleidskeuzes. De uitkomst kan aanleiding geven tot aanpassing van de uitvoeringskaders.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

De gemeenteraad heeft de visie en de kaders rondom maatschappelijk vastgoed vastgesteld. De toepassing hiervan wordt ter hand genomen nadat de registratie van het vastgoed is afgerond. De afronding van de registratie is in 2024. Op basis van de ingevoerde gegevens wordt beleidsinformatie verkregen. Dit kan leiden tot aanpassing van de uitvoeringskaders.

Binnen de kaders van maatschappelijk vastgoed wordt ook breed gekeken naar de actualiteit en toepassing van het beleid.

[4.10.2.10 Nieuwbouw school Eext](#)

Omschrijving

Ter uitvoering van het integraal huisvestingsplan onderwijs (IHP) wordt in Eext een nieuwe basisschool Prins Willem Alexander (PWA) gerealiseerd.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

Naar verwachting wordt aan begin 2024 een aanvang gemaakt met de selectie van de aannemer voor de nieuwbouw van de school. De start van de bouw staat gepland vanaf juli 2024.

[4.10.2.11 Nieuwbouw school Eexterveen](#)

Omschrijving

Ter uitvoering van het integraal huisvestingsplan onderwijs (IHP) wordt in Eexterveen een nieuwe basisschool De Kameleon gerealiseerd.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

De bouw van de school is gestart en de verwachting is dat de nieuwe school in gebruik kan worden genomen in het tweede halfjaar van 2024.

[4.10.2.12 Uitvoering Afvalstoffenbeleidsplan 2023 – 2027](#)

Omschrijving

Het afvalstoffenbeleidsplan 2023-2027 is vastgesteld. De uitvoering hiervan loopt in 2024 door.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

In 2024 gaan we verder met de uitvoering van de beleidskeuzes uit het afvalstoffenbeleidsplan 2023-2027. Doel is een zo hoog mogelijke kwaliteit van grondstofstromen en minder restafval. De

belangrijkste activiteit die we hiervoor gaan doen is het chippen van alle groene, grijze en oranje containers. Hiervoor is in het najaar van 2023 een aanbestedingstraject doorlopen, waardoor de chips in 2024 geplaatst kunnen worden en geregistreerde inzameling start per 1 januari 2025. Goede en duidelijke berichtgeving naar inwoners staat hierbij voorop.

Daarnaast gaan we door met het verbeteren van de kwaliteit van de grondstofstromen, door met name de oranje container op inhoud steekproefsgewijs te controleren. Hiermee hebben we goede resultaten bereikt, wat heeft geleid tot minder afkeur(kosten).

Als laatste blijft (positieve) communicatie een belangrijk onderdeel van het plan. Hiervoor sluiten we met de communicatiekalender aan bij de provinciale campagne "Geef het door". Deze vullen we waar nodig aan met specifieke berichtgeving uit de gemeente.

4.10.2.15 Actualisatie wegenlegger

Omschrijving

De wegenlegger is een registratie van alle openbare wegen buiten de bebouwde kom met bijbehorende onderhoudsplicht, inclusief de kunstwerken (bruggen, viaducten, duikers e.d.) die in, onder of boven de betreffende weg liggen. Een wegenlegger is van belang voor het bepalen of wegen openbaar zijn en wie onderhoudsplichtig is.

De vier afzonderlijke gemeenten waaruit Aa en Hunze is ontstaan beschikken elk over een wegenlegger. De jongste legger dateert uit 1997, de oudste uit 1925. Op grond van de Wegenwet en de Omgevingswet is het hebben van een actuele wegenlegger een verplichting. In 2024 gaan we aan de slag met de actualisatie van de wegenlegger.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

In 2024 gaan we aan de slag met de actualisatie van de wegenlegger. Er wordt dan een keuze gemaakt voor een extern bureau die de opdracht voor de uitvoering hiervan krijgt.

4.10.2.16 Verbouw dorps huis Gasselte

Omschrijving

Het dorps huis bestuur is een projectplan aan het voorbereiden voor een verbouw en revitalisering van het dorps huis in Gasselte met als doel een duurzaam- en multifunctioneel dorps huis.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

Het doel van de verbouwing is om een duurzaam- en multifunctioneel dorps huis te realiseren. Met duurzame, functionele en toekomstgerichte aanpassingen zal het dorps huis weer langere tijd vooruit kunnen als ontmoetingsruimte voor jong en oud. Voor de financiering zal het dorps huis bestuur in 2024 ook een budget vragen van de gemeente.

4.10.2.17 Verbouw dorps huis Ekehaar

Omschrijving

Het dorps huis bestuur heeft een projectplan opgesteld voor het dorps huis in Ekehaar gericht op de verbouw en revitalisering van het dorps huis als ontmoetings-, activiteiten- en sportcentrum van de Broekstreek.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

Met de verbouwing van het dorps huis worden verschillende maatschappelijke doelen gediend, zoals: leefbaarheid, ouderen en mobiliteit, functieverbreiding, sociale ontmoeting, duurzaamheid, gezonde exploitatie, gezondheid en vitaliteit, fysieke toegankelijkheid en geschiktheid voor alle doelgroepen van jong tot oud. Met duurzame, functionele en ook toekomstgerichte aanpassingen zal het dorps huis weer langere tijd vooruit kunnen. Naar verwachting zal het dorps huis bestuur in 2024 de gemeente om een bijdrage vragen.

4.10.2.18 Evaluatie en mogelijke herijking Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP)

Omschrijving

In het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) is opgenomen dat het IHP elke 4 jaar wordt geëvalueerd en zo nodig wordt aangepast aan veranderende omstandigheden, zoals veranderingen in leerlingenstromen, (demografische) ontwikkelingen, landelijk beleid of wetgeving.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

In 2024 wordt het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) geëvalueerd en zo nodig aangepast aan veranderende omstandigheden. Afstemming hierover vindt plaats met de drie schoolbesturen van het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs.

Wat willen we bereiken (doelen)

4.10.3 In 2026 zijn 200 extra woningen gerealiseerd of planologisch mogelijk gemaakt.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

4.10.3.02 Gebiedsgerichte woningbouwprogrammering.

Omschrijving

In de vastgestelde Woonvisie 'Buitengewoon Wonen in Aa en Hunze' staat het gemeentelijk volkshuisvestings- en woonbeleid voor de komende jaren. Hierin staan drie ambities centraal: vitale dorpen en een krachtig buitengebied, betaalbaar wonen voor verschillende doelgroepen en wonen met zorg. Aan deze ambities is de afspraak verbonden om jaarlijks het woningbouwprogramma te actualiseren (hoofdstuk Uitvoeringsagenda van de Woonvisie).

De woningbouwopgave uit de Woonvisie programmatisch op te pakken. Het uitgangspunt is een programmering waarbij jaarlijks op basis van het afwegingskader en de woonbehoefte wordt bepaald welke plannen worden opgepakt.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

In 2024 gaan we verder met de uitvoering van de Projectopdracht Programma aanpak Woningbouwprogrammering. Dit betekent dat we de woningbouwopgave (de toevoeging van 830 extra woningen tot 2031, waarvan minimaal 150 voor starters en senioren) via de volgende sporen oppakken:

- 1) Realisatie van de woningbouwplannen en ontwikkelen projectmatige werkwijze (Uitvoering);
- 2) Monitoring en evaluatie (monitoring).

We geven in 2024 verder uitvoering aan de woningbouwprioritering met de voorbereiding van de gemeentelijke woningbouwontwikkelingen 'Raatakkers fase 2' in Anloo en het 'Evenemententerrein' in Gieterveen en de verdere realisatie van woonwijk Nooitgedacht. Verder spelen we in 2024 een faciliterende rol bij een grote groep reeds in voorbereiding zijnde woningbouwplannen van derden in verschillende kernen. Hieronder valt ook de bij woningbouwcorporatie De Volmacht in beheer zijnde ontwikkeling van sociale huurwoningen in de Wijk van de Toekomst en op de locatie Asserstraat in Gieter.

4.10.3.04 Realisatie tijdelijke flexwoningen

Omschrijving

Vanaf 2024 is de verwachting dat de gemeente Aa en Hunze ca 100 statushouders per jaar moet huisvesten. Vanuit de provincie is gevraagd om uiterlijk in het najaar van 2023 met een plan van aanpak te komen, waarin wordt onderbouwd hoe er voldaan gaat worden aan deze taakstelling. Onderdeel van dit plan van aanpak is de realisatie van 35 flexwoningen in samenwerking met de woningcorporaties.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

In 2024 is de intentie om in samenwerking met de woningcorporaties 35 flexwoningen te realiseren. De gesprekken om dit concreet te maken zullen z.s.m. plaatsvinden. Hieruit zal ook moeten blijken wat dit financieel zal betekenen voor de gemeente Aa en Hunze.

De flexwoningen leveren een belangrijke bijdrage aan het halen van de taakstelling huisvesting statushouders. De doelgroep voor de flexwoningen is echter breder: spoedzoekers op de woningmarkt in Aa en Hunze. Door de woningvoorraad te vergroten met flexwoningen is op de langere termijn de ruimte op de huurmarkt groter en is het eenvoudiger de (hoge) taakstelling huisvesting statushouders te halen.

Beleidsindicatoren

Totaaloverzicht beleidsindicatoren

Verbonden partijen

Verbonden partijen

- Gemeenschappelijke regeling Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD Drenthe)

Wat mag het kosten?

De cijfers in de kolom begroting 2024 zijn exclusief de ramingen voor de incidentele en structurele beleidsvoornemens en ontwikkelingen uit het begrotingsvoorstel 2024. De effecten van deze voorstellen worden meegenomen bij de eerste begrotingswijziging 2024. In het onderstaande overzicht wordt het totaal van de lasten en baten van de pijler weergegeven. Een uitgebreid overzicht met toelichting is opgenomen in de financiële begroting bij het onderdeel toelichting op de baten en lasten per pijler.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2022	Begroting 2023 incl. wijz.	Primitieve begroting 2024
Lasten	21.844	25.082	22.089
Baten	11.956	10.519	10.110
Onttrekkingen	3.608	1.989	101
Stortingen	2.875	250	0
Gerealiseerd resultaat	-9.154	-12.824	-11.878

Pijler 5 Middelen en ondersteuning

Korte beschrijving

Deze pijler gaat over de organisatie, de financiering en de informatieveiligheid van de gemeentelijke huishouding. Het is het fundament onder de 4 inhoudelijke pijlers.

Ambities

Deze pijler gaat over de organisatie, de financiering en de informatieveiligheid van de gemeentelijke huishouding. Het is het fundament onder de vier inhoudelijke pijlers.

Toekomstbestendige organisatie en personeelsbeleid

We leven in een tijd van snelle maatschappelijke ontwikkelingen, een complexe omgeving en grote opgaven. Dat vraagt om een organisatie die mee kan bewegen: een toekomstbestendige organisatie. Die aan opgaven kan voldoen, inwoners en ondernemers goede dienstverlening biedt en constructief samenwerkt met onze omgeving. De raad heeft extra middelen beschikbaar gesteld om een aantal knelpunten weg te nemen en om de slagvaardigheid van de organisatie te verbeteren.

In deze tijd van krapte op de arbeidsmarkt zijn onderscheidende manieren nodig om vacatures te kunnen invullen. Bovendien is het belangrijk zittende medewerkers te behouden door ruimte te bieden voor ontwikkeling en waardevol werk te bieden dat aansluit bij talenten. Extra inspanningen in duurzame inzetbaarheid, gezondheid en veiligheid helpen daarbij.

Dienstverlening

Om de dienstverlening op adequate manier vorm en inhoud te kunnen blijven geven is een nieuwe visie op dienstverlening vastgesteld. De uitvoering van de dienstverleningsvisie wordt op programmatische wijze opgepakt. In 2024 zetten we hierin vervolgstappen op basis van in het uitvoeringsplan vastgestelde speerpunten. Daarbij is nadrukkelijk aandacht voor de ondersteunende processen en systemen (bijvoorbeeld telefonie en zaaksysteem) en voor vorming en opleiding.

Buitendienst

We werken verder aan de ontwikkeling van de gehele buitendienst, zodat we zoveel mogelijk gebruik maken van de kwaliteit van mensen. Daarbij willen we o.a. aandacht geven aan de doorontwikkeling van de kernteams. De overgang van medewerkers met een SW-indicatie naar afspraakbanen vergt een extra investering omdat afspraakbanen duurder zijn. Onze sociale doelstelling staat daarin voorop.

Ook is er aandacht voor de huisvesting van de teams. De locaties Gieten en Rolde hebben daarbij de aandacht. Voor de (inmiddels te kleine) locatie Gieten resulteert dit in de ver/nieuwbouw en uitbreiding van de huidige locatie. Planvorming en aanbesteding zijn gestart. We nemen hierin dan ook de investeringen met betrekking tot ICT en meubilair mee. De bouw start in het voorjaar van 2024. De bouw moet dan in 2025 zijn afgerond.

Daarnaast onderzoeken we of voor de locatie Rolde gezamenlijke huisvesting van brandweer en kernteam mogelijk is. Er ligt een projectopdracht die in 2024 moet leiden tot een keuze in het al of niet realiseren van gezamenlijke huisvesting en in het bepalen van een geschikte locatie.

Verder vragen we nog 2 fte capaciteitsuitbreiding bij de buitenteams voor de uitvoering van de extra taken en het terugbrengen van de werkdruk. Dit maakt onderdeel uit van de in de begroting 2023 gevraagde middelen voor noodzakelijke personele investeringen. In 2023 is hiervan de eerste fase uitgevoerd. De tweede fase volgt nu.

Informatievoorziening en -veiligheid

We beschikken over een actueel strategisch Informatiebeleidsplan. Activiteiten hieruit worden uitgevoerd in de vorm van projecten. De projecten dragen bij aan recente ontwikkelingen zoals dienstverlening, een open overheid, datagedreven werken, bedrijfsvoering en veiligheid. Het aansluiten bij de ontwikkelingen in de organisatie staat voorop.

Solide en gezonde financiële positie

We streven naar een solide financiële positie van de gemeente. Voor de beoordeling hiervan maken we gebruik van (financiële) kengetallen. In de begroting 2024 werken we voor het eerst met een normering voor deze kengetallen. In 2023 hebben we in de notitie financiële

beleidskaders samen met uw raad deze normen bepaald. Verder worden in 2024 een nieuw treasurystatuut en een geactualiseerde nota reserves en voorzieningen voorgelegd.

Het college is verplicht vanaf de jaarrekening over 2023 een financiële rechtmatigheidsverantwoording af te geven. Voorheen deed de accountant dit. Concreet betekent dit dat de gemeente aantoot dat de financiële beheersing op orde én controleerbaar is. De focus ligt op het bevorderen van rechtmatig handelen vanaf het begin. Hiervoor zijn duidelijke normen en kaders een vereiste. De afgelopen periode is gebruikt voor het opstellen van een samenhangende systematiek van interne controles en zijn de benodigde aanpassingen in protocollen en verordeningen gedaan. Nu is er behoefte aan een AO/IC (administratieve organisatie/interne controle) document om dit goed te borgen. Voor het opstellen van dit document is externe ondersteuning noodzakelijk.

Ambities Middelen en ondersteuning

Beleidsvoornemens Middelen en ondersteuning structureel (s) en incidenteel (i)

omschrijving beleidsvoornemens	i/s	2024	2025	2026	2027
Interieur/ICT middelen nieuwbouw Oelenboom/Rondkamp	s	-8.250			
Doorontwikkeling Buitendienst (BOR)	s	-			
		150.000			
Huisvesting kernteams en brandweer Rolde	s		pm		
Luchtbehandelingskasten gemeentehuis	s	-5.200			
Uitbreidingsinvesteringen materieel buitendienst	s	-35.000			
Cybersecurity: forensische zorg	s	-5.000			
Meubilair werkplekken	s	-50.000			
Informatiebeleidsplan	s	-66.000	-60.000	-83.000	
Personele investeringen buitendienst	s	-			
		100.000			
Huisvesting kernteams en brandweer Rolde projectopdracht	i	-			
		100.000			
Rechtmatigheid	i	-20.000			
Implementatie beheerspakketten automatisering	i	-			
		120.000			
Restauratie werkzaamheden archief	i		-40.000		
Inventariseren semi-statisch archief	i		-		
			100.000		
Arbo/veiligheid & RI&E	i	-40.000			
Informatiebeleidsplan	i	-	-	-55.000	
		174.000	100.000		
Duurzame inzetbaarheid	i	-			
		100.000			
Totaal		973.000	300.000	138.000	

De inhoudelijke onderbouwing van de beleidsvoornemens treft u aan bij het onderdeel Hoofdlijnen – meerjarenbegroting 2024 – 2027(Ambities structureel en incidenteel).

Effect in de samenleving

5.10 De gemeente is een flexibele, efficiënte en effectieve organisatie die inspelt op ontwikkelingen.

Wat willen we bereiken (doelen)

5.10.1. De bedrijfsprocessen zijn op passende wijze vormgegeven.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

5.10.1.01 Nieuwbouw buitendienst Oelenboom

Omschrijving

We willen zorgen voor passende, toekomstbestendige en (bijna) energie-neutrale huisvesting voor de buitendienst op de locatie Oelenboom te Gieten.

Stand van zaken

Doorkijk 2024

Naar verwachting start de bouw in het voorjaar van 2024. Het nieuwe pand zal dan in 2025 daadwerkelijk zijn gerealiseerd.

Naast het realiseren van het gebouw worden ook het aanwezige meubilair en ICT voorzieningen aangepast aan de huidige eisen. Deze zijn verouderd.

5.10.1.02 Haalbaarheidsonderzoek gezamenlijke nieuwe huisvesting brandweer en buitendienst Rolde

Omschrijving

De huidige locatie van de brandweerpost Rolde voldoet niet meer aan de eisen van deze tijd. Bovendien heeft de Veiligheidsregio Drenthe (VRD) aanvullende wensen ten aanzien van de huisvesting.

Het kernteam Rolde is sinds oktober 2021 tijdelijk gehuisvest in een oude zoutloods. Bij deze locatie is een huurunit geplaatst met een kleine kantoorruimte, pantry en toilet. Er is actief gezocht naar een betere locatie, maar niet gevonden.

De noodzaak voor een nieuwe huisvesting van het kernteam is urgenter dan die van de brandweer. Indien gezamenlijke huisvesting niet mogelijk is of geen grote meerwaarde heeft, zullen de plannen separaat uitgevoerd worden.

Stand van zaken

Doorkijk 2024

Er is een projectopdracht vastgesteld waarin verschillende rollen zijn belegd waaronder die van projectleider. Het project wordt onderverdeeld in 3 fasen. In de 1e fase doen we onderzoek naar de locatie en de haalbaarheid of het kernteam en brandweerpost Rolde op eenzelfde locatie het onderkomen gaan krijgen. Fase 2 bestaat uit het vormgeven van het juridisch en planologisch kader. In fase 3 kan het bouwproces worden opgezet.

Wat willen we bereiken (doelen)

5.10.2 De financiële positie van de gemeente is solide.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

5.10.2.01 Rechtmatigheidsverklaring

Omschrijving

Het college van burgemeester en wethouders is verplicht vanaf 2023 een financiële rechtmatigheidsverantwoording af te geven. Voorheen deed de accountant dit. Concreet betekent dit dat de gemeente aantoont dat de financiële beheersing op orde én controleerbaar is. Om dit te realiseren moet de rechtmatigheidsverantwoording voorzien in de juiste controledossiers, risicomanagement én een volledige audittrail.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

Met ingang van 2023 moet het college in de jaarrekening rechtmatigheidsverantwoording afleggen.

De auditcommissie en de raad zijn in 2023 meegenomen in de wijzigingen die dit met zich meebrengt. Zo moeten onder andere de controle toleranties opnieuw worden vastgesteld.

5.10.2.02 Vernieuwing controle protocol en normenkader.

Omschrijving

Vanaf het jaar 2023 legt het college van burgemeester en wethouders bij de Jaarrekening rechtmatigheidsverantwoording af, hiervoor deed de accountant dit. Middels de rechtmatigheidsverantwoording verklaart het college dat zij rechtmatig heeft gehandeld. Dit vergt voor de organisatie een herziening van de interne controleaanpak. Dit is een groeiproces waar we in 2022 mee begonnen zijn.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

In 2023 is een intern controleplan opgesteld inclusief een visie, die moet helpen om vanuit samenhang naar de sturing van de organisatie te kijken. Die visie bouwt voort op uitgangspunten die al eerder over sturing zijn geformuleerd. Dat is per definitie breder dan sec rechtmatigheid alleen: dat gaat om processen, het verdelen van informatie en het organiseren van de verschillende werkzaamheden. Een model dat veel wordt gebruikt is 3 lines of defense: die gaan we ook voor Aa en Hunze gebruiken. Drie lijnen:

1. Controle in de lijn
2. Controle door Team Verbijzonderde Interne Controle (VIC)
3. Controles lange termijn

Voor de komende 2 jaar richten we de interne controlesystematiek in op basis van de structuur die de accountant ook gebruikte en bouwen we die op een verantwoorde manier uit in de richting van de visie die we hebben op control. Die is op termijn breder dan rechtmatigheid en financiën, maar bij die

grootheden start het wel. De komende 2 jaar zetten we een aantal bewegingen in gang richting onze visie:

- Lijn in de lead: we beschrijven onze processen en bouwen beheersmaatregelen in
- We maken (hernieuwde) afspraken met samenwerkingspartners die met of voor ons taken uitvoeren
- We richten de 2e lijn in

5.10.2.03 We gaan gebruik maken van financiële kengetallen ter beoordeling van de financiële positie van de gemeente

Omschrijving

We gaan de wettelijke en eigen gekozen financiële kengetallen gebruiken om de robuustheid van onze begroting en financiële positie periodiek te beoordelen.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

In 2023 is door de raad een nota vastgesteld waarin onze financiële kengetallen van normen zijn voorzien. De normen geven een waardering aan onze gemeentelijke financiële positie. In de begroting 2024 gaan we hier voor het eerst gebruik van maken.

5.10.2.05 Actualiseren treasurystatuut.

Omschrijving

Verschillende onderdelen van het financieel beleid hebben periodiek actualisatie nodig om te kunnen blijven voldoen aan wettelijke vereisten en de ontwikkelingen op financieel gebied.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

Het treasurystatuut is voor het laatst vastgesteld in 2009 en is aan actualisatie toe. De auditcommissie wordt betrokken bij het opstellen hiervan. Planning is dat deze voor het zomerreces aan de raad wordt voorgelegd.

5.10.2.06 Actualiseren nota reserves & voorzieningen.

Omschrijving

Verschillende onderdelen van het financieel beleid hebben periodiek actualisatie nodig om te kunnen blijven voldoen aan wettelijke vereisten en de ontwikkelingen op financieel gebied.

Stand van zaken

De nota reserves en voorzieningen dateert van 2015. Deze is daarom aan actualisatie toe. De planning is om deze in de tweede helft van 2024 voor te leggen aan de raad.

Wat willen we bereiken (doelen)

5.10.3 De gemeente is een aantrekkelijke werkgever met voldoende personeel dat toegerust is om de werkzaamheden uit te voeren.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

5.10.3.01 Actief personeelsbeleid voeren.

Omschrijving

Het voeren van actief personeelsbeleid gaat over ziekteverzuim, personele knelpunten en beleid t.a.v. de krapte op de arbeidsmarkt.

Stand van zaken

Doorkijk 2024 e.v.

Als gemeente blijven we voortdurend een organisatie in ontwikkeling gezien de maatschappelijke ontwikkelingen en complexiteit die op ons afkomt. Wij streven een goede dienstverlening na voor onze inwoners, waardevol werk voor onze medewerkers en een constructieve samenwerking met onze omgeving. Dat vraagt van onze medewerkers wendbaarheid zodat onze inwoners kunnen blijven bouwen op onze professionele inzet.

De kwaliteit van de medewerker bepaalt voor een groot deel de kwaliteit van onze werkzaamheden als gemeente. Onze ambitie vraagt om bekwame medewerkers die (waar mogelijk) maatschappelijk gezien een afspiegeling van de samenleving vormen. We streven naar een diverse en inclusieve organisatie.

Gezien de krapte op de arbeidsmarkt zal de grootste uitdaging op het personeelsgebied voor 2024 en de jaren daarna zich bevinden in het werven en behouden van voldoende gekwalificeerde medewerkers die flexibel kunnen meebewegen met de doelen van de gemeente. Dit vraagt om een pro actieve wervingsstrategie en het versterken en blijven uitdragen van het werkgeversmerk. Daarnaast blijven we werken aan aantrekkelijk werkgeverschap, zodat we de huidige medewerkers behouden en verder kunnen werken aan professionalisering. We maken zichtbaar waarvoor we staan qua talentontwikkeling, vitaliteit, maatwerk voor onze medewerkers (jong en oud) en traineeships. We zoeken daarin gericht de samenwerking met andere gemeenten en organisaties.

Beleidsindicatoren

Totaaloverzicht beleidsindicatoren

Verbonden partijen

Verbonden partijen

In de paragraaf Verbonden partijen vindt u een totaallijst met partijen waarmee Aa en Hunze banden is aangegaan ter behartiging van bepaalde publieke belangen. Er zijn geen verbonden partijen die bijdragen aan de pijler Middelen en Ondersteuning.

Wat mag het kosten?

De cijfers in de kolom begroting 2024 zijn exclusief de ramingen voor de incidentele en structurele beleidsvoornemens en ontwikkelingen uit het begrotingsvoorstel 2024. De effecten van deze voorstellen worden meegenomen bij de eerste begrotingswijziging 2024. In het onderstaande overzicht wordt het totaal van de lasten en baten van de pijler weergegeven. Een uitgebreid overzicht met toelichting is opgenomen in de financiële begroting bij het onderdeel toelichting op de baten en lasten per pijler.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2022	Begroting 2023 incl. wijz.	Primitieve begroting 2024
Lasten	14.256	15.335	13.509
Baten	54.797	53.553	52.261
Onttrekkingen	4.978	2.852	8
Stortingen	12.263	277	0
Gerealiseerd resultaat	33.256	40.793	38.760

Hoofdlijnen

Ontwikkelingen en financiële uitgangspunten

Ontwikkelingen en financiële uitgangspunten

In dit onderdeel gaan we in op het begrotingsresultaat, de actuele financiële positie 2024-2027 (op hoofdlijnen), de Vrije Algemene Reserve (VAR), gemeentelijke lastendruk, enkele belangrijke financiële ontwikkelingen en de financiële uitgangspunten. Hierna volgen de raadsvoorstellen en vaststelling van de begroting 2024. En tot slot de meerjarenbegroting 2024-2027. Op basis van deze hoofdlijnen kunt u zich een goed beeld vormen van de beleidsmatige en financiële ontwikkelingen.

In het onderdeel 'Ambities' heeft u onze ambities en beleidsvoornemens per pijler kunnen zien. In dit onderdeel treft u de inhoudelijke onderbouwing aan van de verschillende beleidsvoornemens. Tevens vindt u hier de samenvatting van de financiële positie van onze gemeente, met daarbij inbegrepen de financiële vertaling van de verschillende beleidsvoornemens.

Begrotingsresultaat

De begroting 2024 is structureel sluitend. Dat lijkt positief maar enige voorzichtigheid is op zijn plaats aangezien de jaren 2026 en 2027 sluiten met een negatief saldo. De gevolgen van het ravijnjaar worden zichtbaar. We blijven de ontwikkelingen binnen het gemeentefonds nauwlettend volgen maar de recente val van het kabinet geeft onzekerheid. Daarnaast zijn ook de Hervormingsagenda Jeugd en de nieuwe systematiek van de berekening van de accressen in de Algemene Uitkering van invloed op onze financiële positie. Het lijkt daarom verstandig de positieve structurele begrotingssaldi van 2024 en 2025 niet verder te bestemmen dan nu wordt voorgesteld. Vooralsnog worden uw raad nog geen ombuigingen voorgelegd voor de jaren 2026 en 2027.

Actuele financiële positie 2024-2027

Hieronder is het resultaat van de actuele meerjarenbegroting weergegeven. Het overzicht geeft inzicht in het structurele verloop van de begroting en de incidentele mutaties. Voor een toelichting op de verschillende onderdelen verwijzen wij naar: 'Meerjarenbegroting 2024-2027'. Het totaal van de incidentele ambities wordt onttrokken aan de VAR.

Meerjarenbegroting 2024 - 2027

	2024	2025	2026	2027
STRUCTURELE MUTATIES				
Saldo begroting voorafgaand jaar	272.000	882.000	1.459.000	-2.035.000
<i>Mutaties t.o.v. saldo:</i>				
Nieuwe ambities	-573.000	-	-	-
Ambities uit fmp begroting 2023	-282.000	-60.000	-83.000	-
Prijswontwikkeling	-2.069.000	-1.898.000	-1.706.000	-1.595.000
Gemeentefonds	4.997.000	1.812.000	-2.168.000	968.000
Overige mutaties	-1.463.000	723.000	463.000	191.000
Actueel begrotingsresultaat	882.000	1.459.000	-2.035.000	-2.471.000

	2024	2025	2026	2027
INCIDENTELE MUTATIES				
Nieuwe ambities	-1.355.000	-315.000	-100.000	-100.000
Ambities uit fmp begroting 2023	-1.447.000	-341.000	-155.000	-
Gemeentefonds	-	-	-	-
Totaal incidentele mutaties	-2.802.000	-656.000	-255.000	-100.000

VAR

VAR

Incidenteel nieuw beleid

De voorstellen zoals in deze begroting 2024 en meerjarenbegroting 2025-2027 zijn opgenomen leiden tot een onttrekking aan de VAR van afgerond € 3,8 miljoen. Dit is de optelling van het totaal van de incidentele mutaties voor de jaren 2024 t/m 2027.

We komen uit op een verwachte stand van de VAR op 31 december 2027 van rond de € 4,6 miljoen. Deze schatting houdt rekening met de cumulatieve incidentele mutaties en niet met de structurele begrotingsresultaten. Hiermee blijven we boven het overeengekomen minimum van € 3,0 miljoen, zoals vastgelegd in het coalitieakkoord.

VAR in relatie tot de WAR

In de meest recente actuele nota weerstandsvermogen en risicobeheersing, vastgesteld in het 1e kwartaal 2023, is het doel en vereiste van de algemene reserve (WAR) in relatie tot de weerstandscapaciteit inzichtelijk gemaakt. De verwachte stand van de WAR is per eind 2024 € 5,7 miljoen conform de vastgestelde financiële uitgangspunten.

Hieronder is de prognose van het verloop van de VAR weergegeven:

Verloop Vrije Algemene Reserve (VAR)

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
(bedragen x € 1.000)				
geprognosticeerde stand per 1 januari	8.418	5.616	4.960	4.705
storting	0	0	0	0
onttrekking	2.802	656	255	100
geprognosticeerde stand per 31 december	5.616	4.960	4.705	4.605

Gemeentelijke lastendruk

Gemeentelijke lastendruk

We streven er al jaren naar om de gemeentelijke lasten voor inwoners binnen de perken te houden. We corrigeren voor de jaren 2024-2027 de onroerendezaakbelasting (OZB) met het inflatiepercentage en voeren verder geen verhoging door. De inflatiecorrectie is bedoeld om de inkomsten en uitgaven op hetzelfde niveau te houden. Voor 2024 is dit 3,9%.

De kosten voor investeringen en onderhoud aan het riool stijgen in 2024 met 5,0%. Omdat we uitgaan van 100% kostendekkendheid, stijgt de opbrengst van de rioolheffing ook met 5,0%. Door gebruik te maken van de voorziening riolering blijft de lastenstijging voor de inwoner hier relatief beperkt. Ook bij de afvalstoffenheffing is er sprake van een stijging van de kosten. Dit heeft in de eerste plaats te maken met de uitvoering van het nieuwe afvalbeleid en de hogere doorrekening van de personele lasten (hogere CAO). Daarnaast heeft de aanbesteding van de verwerking van het groenafval geleid tot fors hogere kosten. Het gaat in totaal om een hogere doorberekening van de kosten van 8,6%. Ook bij de afvalstoffenheffing gaan we uit van 100% kostendekkendheid.

Lokale lastendruk

jaar	inwoners	afval	riool	ozb	totaal	per inwoner
2021	25.388	2.543.000	2.051.000	4.517.000	9.111.000	359
2022	25.565	2.456.000	2.071.000	4.697.000	9.224.000	361
2023	25.737	2.648.000	2.148.000	4.851.000	9.647.000	375
2024	25.730	2.825.000	2.219.000	5.090.000	10.134.000	394

Jaar	Soort huishouding/ woning	Afval	Riool	OZB	Totaal
2021	Huurwoning, eenpersoonshuishouding	190	0	0	190
	Woning, gemiddelde WOZ-waarde € 240.000	253	159	272	684
	Villa, WOZ waarde € 1,11 miljoen	253	432	1.263	1.948
2022	Huurwoning, eenpersoonshuishouding	182	0	0	182
	Woning, gemiddelde WOZ-waarde € 259.000	242	163	273	678
	Villa, WOZ waarde € 1,2 miljoen	242	420	1.267	1.929
2023	Huurwoning, eenpersoonshuishouding	188	0	0	188
	Woning, gemiddelde WOZ-waarde € 298.000	250	161	276	687
	Villa, WOZ waarde € 1,38 miljoen	250	414	1.278	1.942
2024	Huurwoning, eenpersoonshuishouding	205	0	0	205
	Woning, gemiddelde WOZ-waarde €298.000	274	165	284	723
	Villa, WOZ waarde € 1,38 miljoen	274	424	1.314	2.012

Financiële ontwikkelingen

Financiële ontwikkelingen

Hieronder zijn de belangrijkste ontwikkelingen weergegeven die (mogelijk) een grote impact hebben op de financiële positie van onze gemeente.

Ontwikkelingen Gemeentefonds

De raming voor de algemene uitkering volgt de meicirculaire 2023. Tot en met het jaar 2025 zijn de accessen (toevoegingen) in het gemeentefonds aanzienlijk. Omdat het regeerakkoord dan ook afloopt ontstaat voor het jaar 2026 een heel negatief beeld, het zogenaamde 'ravijnjaar'. Ook het jaar

2027 kent een negatief saldo. De recente val van het kabinet zal naar verwachting niet leiden tot een snelle oplossing van dit tekort. Ook de wijzigingen binnen de normeringssystematiek in het gemeentefonds spelen mee in het ontstaan van tekorten in de jaren 2026 en 2027.

Energieprijzen en inflatie

Er is nog steeds veel onzekerheid rondom de energieprijzen. In de begroting 2024 is nog gerekend met de 'normale' inflatiepercentages. Het is onzeker of dat voldoende is. Daarnaast is het de vraag in hoeverre de hogere prijzen structureel of incidenteel van aard zijn. We houden rekening met bijstellingen in de loop van het jaar. We doen dit binnen de gebruikelijke P&C documenten, najaarsnota en bestuursrapportage.

Voor de doorberekening van de prijsontwikkeling zijn de inflatiepercentages uit de meicirculaire 2023 gebruikt conform onze financiële uitgangspunten. Voor 2024 is dat 5,2 % voor de salarissen en 3,9 % voor de overige onderdelen. Voor een aantal onderdelen is een extra bedrag opgenomen omdat de aanbesteding daarvan hoger is uitgevallen. De tijd zal uitwijzen of de opgenomen bedragen voldoende zijn en of de huidige inflatiepercentages zorgen voor een structureel hoger prijsniveau. De CAO ontwikkelingen binnen de verschillende beroepsgroepen hebben ook hun weerslag op onze begroting. De CAO sociaal Werk leidt tot een salarisverhoging van bijna 15%. De gevolgen hiervan binnen het sociaal domein zijn naar verwachting niet op te lossen binnen de normale prijsontwikkeling. Hiervoor zijn extra middelen tot een bedrag ad € 300.000 opgenomen.

Financiële uitgangspunten.

Hieronder treft u de (geactualiseerde) financiële uitgangspunten op basis waarvan de begroting is vastgesteld:

1. We streven naar een structureel sluitende begroting voor 2024 dan wel een structureel sluitende meerjarenbegroting 2025 - 2027. Hierbij worden structurele lasten structureel geraamd.
2. We baseren de begroting op de laatst gepubliceerde meicirculaire en zorgen voor een realistische raming van de algemene uitkering waarbij structurele ruimte wordt gecreëerd voor het opvangen van onverwachte gebeurtenissen. Het weerstandsvermogen moet voldoende zijn om de onzekerheden en risico's op te vangen.
3. Het Weerstandsdeel Algemene Reserve (WAR) behoudt een ondergrens van € 5,7 mln. De Vrije Algemene Reserve (VAR) behoudt een ondergrens van € 3,0 mln.
4. We willen Rijksregelingen uitvoeren met rijksmiddelen, zonder 'plus'.
5. Tijdens het proces van het opstellen van de begroting komen we tot een integrale afweging of een aanvullende bezuinigingstaakstelling noodzakelijk is.
6. De (eventuele) taakstellende bezuinigingen in het eerstvolgende begrotingsjaar worden concreet ingevuld.
7. Bij het niet (kunnen) realiseren van een bezuinigingstaakstelling op een taakveld binnen een pijler dient bij voorkeur primair binnen dezelfde pijler een alternatief te worden gevonden. Indien dit niet mogelijk is dan dient een alternatief te worden gevonden door integrale afweging binnen alle pijlers (procesafpraak).
8. Bij het opvoeren van nieuw beleid / nieuwe wensen dient dekking te worden aangegeven voor hetzelfde begrotingsjaar. Of aangegeven dient te worden welk oud beleid plaats maakt voor het nieuwe.
9. De toevoegingen in de algemene uitkering uit het gemeentefonds die we van de rijksoverheid ontvangen voor specifieke beleidsvelden / intensiveringen (de zogenaamde taakmutaties) worden in principe niet omgezet in 'stelposten' voor de bedoelde beleidsterreinen/intensiveringen.
10. Inkomstenontwikkeling: er wordt uitgegaan van een verhoging van de tarieven (niet zijnde belastingen) met het geldende prijsindexcijfer voor overheidsconsumptie, netto materieel (inflatiecorrectie) uit de meest recente circulaire. Uitzonderingen hierop zijn de tariefsverhogingen die onderdeel zijn van het bezuinigingstraject. Voor de kostenontwikkeling wordt uitgegaan van datzelfde prijsindexcijfer met uitzondering van de loonontwikkeling. Daarvoor wordt het prijsindexcijfer voor loonvoet sector overheid gebruikt zoals dat bekend is op het moment van opstellen van de (werk)begroting.
11. De onroerende zaakbelastingen, de forensenbelasting, de toeristenbelasting, het rioolrecht en de afvalstoffenheffing volgen niet de systematiek onder punt 10 genoemd. Waarbij voor rioolrecht en afvalstoffenheffing een kostendekkend tarief wordt gehanteerd en het college voor de belastingen een afzonderlijk voorstel doet.

Voorstellen begroting 2024

Voorstellen begroting 2024

Aan uw raad wordt voorgesteld:

1. De inhoud van de onderdelen 'Actuele financiële positie 2024-2027', 'VAR', 'Gemeentelijke lastendruk' uit 'Ontwikkelingen en financiële uitgangspunten' voor kennisgeving aan te nemen.
2. De beleidsbegroting 2024 vast te stellen.
3. Van de financiële begroting en de meerjarenbegroting 2024-2027 de jaarschijf 2024 vast stellen en de overige jaarschijven voor kennisgeving aan te nemen.
4. De 'Bij 1e begrotingswijziging 2024 beschikbaar te stellen budgetten' vast te stellen.
5. In te stemmen met de voorgestelde resultaatbestemming. Het betreft een onttrekking van per saldo in totaal € 139.000 aan de diverse reserves ten gunste van de exploitatie (zie van de Financiële begroting het onderdeel 'Lasten en baten per pijler').

9 november 2023

College van burgemeester en wethouders gemeente Aa en Hunze

de secretaris,

de burgemeester,

de heer R.L.H. Schoonderbeek

de heer A.W. Hiemstra

Vaststelling begroting 2024

Vaststelling begroting 2024

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Aa en Hunze in de openbare vergadering van 9 november 2023.

de griffier,

de voorzitter,

mevrouw mr. E.P. van Corbach

de heer A.W. Hiemstra

Meerjarenbegroting 2024 - 2027

Meerjarenbegroting 2024-2027

De begroting 2024 en de meerjarenbegroting 2024-2027 zijn opgesteld aan de hand van de herijkte toekomstvisie 2015-2025, het coalitieakkoord 2022-2026 en de sturingsmonitor 2023.

Begroting 2024

De begroting 2024 sluit structureel. Voor het jaar 2024 is er een overschot van afgerond € 882.000.

We onttrekken in 2024 een bedrag aan de VAR van afgerond € 2,8 miljoen ter dekking van de incidentele ambities.

Meerjarig

De meerjarenbegroting heeft in 2027 een structureel saldo van € 2.471.000 negatief. Incidenteel wordt in de jaren 2025 t/m 2027 in totaal een beslag op de VAR gelegd van per saldo € 1.011.000.

Meerjarenbegroting 2024 - 2027

	2024	2025	2026	2027
STRUCTURELE MUTATIES				
Saldo begroting voorafgaand jaar	272.000	882.000	1.459.000	-2.035.000
<i>Mutaties t.o.v. saldo:</i>				
Nieuwe ambities	-573.000	-	-	-
Ambities uit fmp begroting 2023	-282.000	-60.000	-83.000	-
Prijsontwikkeling	-2.069.000	-1.898.000	-1.706.000	-1.595.000
Gemeentefonds	4.997.000	1.812.000	-2.168.000	968.000
Overige mutaties	-1.463.000	723.000	463.000	191.000
Actueel begrotingsresultaat	882.000	1.459.000	-2.035.000	-2.471.000

	2024	2025	2026	2027
INCIDENTELE MUTATIES				
Nieuwe ambities	-1.355.000	-315.000	-100.000	-100.000
Ambities uit fmp begroting 2023	-1.447.000	-341.000	-155.000	-
Gemeentefonds	-	-	-	-
Totaal incidentele mutaties	-2.802.000	-656.000	-255.000	-100.000

Ambities structureel

Ambities structureel

Bij dit onderdeel zijn de structurele lasten van de nieuwe ambities opgenomen die voortvloeien uit de herijkte strategische toekomstvisie, het coalitieakkoord 2022-2026 en de actuele ontwikkelingen.

Ambities structureel

Nr.	Pijler	Omschrijving beleidsvoornemen	2024	2025	2026	2027
nieuwe ambities						
1	1	Budget voor Raad- en raadscommissies	-40.000			
2	1	Extra formatie griffie i.v.m. ondersteuning jongerenraad	-7.000			
3	2	Bibliotheek	pm			
4	2	Uitvoering armoedebeleid	pm			
5	2	Gezinscoach	-100.000			
6	2	School als wijk	-30.000			
7	2	Extra ondersteuning jeugdigen	pm			
8	3	Beheerplan Wandelbos Zwanemeer Gieten	-27.500			
9	3	Toekomstbestendige bedrijventerreinen Bloemakkers		pm		
10	4	Vervanging veldverlichting voetbalvelden	-30.700			
11	4	Wegvak tussen de Hunze en Nieuwediep	-49.000			
12	4	Leader	-35.000			
13	5	Interieur/ICT middelen nieuwbouw Oelenboom/Rondkamp	-8.250			
14	5	Doorontwikkeling Buitendienst (BOR)	-150.000			
15	5	Huisvesting kernteams en brandweer Rolde		pm		
16	5	Luchtbehandelingskasten gemeentehuis	-5.200			
17	5	Uitbreidingsinvesteringen materieel buitendienst	-35.000			
18	5	Cybersecurity: forensische zorg	-5.000			
19	5	Meubilair werkplekken	-50.000			
			-573.000			
Ambities uit fmp begroting 2023						
20	2	Schuldhelpverlening		pm		
21	4	Fietspad Spijkerboor - Eexterveen	-21.000			
22	4	Renovatie/nieuwbouw basisschool Prins Willem Alexander Eext	x			
23	4	Herinrichting terrein rondom OBS Prins Willem-Alexander Eext	-4.550			
24	4	Beschoeiing Grevelingskanaal	-62.570			
25	4	Fietsverbinding Grolloo- Papenvoort (langs Oostereind)	-13.650			
26	4	Wandelknooppuntennetwerk	-14.500			
27	5	Informatiebeleidsplan	-66.000	-60.000	-83.000	
28	5	Personele investeringen buitendienst	-100.000			
			-282.000	-60.000	-83.000	
Totaal			-855.000	-60.000	-83.000	

Toelichting ambities structureel

Ad 1. Budget voor Raad- en raadscommissies

De vergoeding voor raads- en commissieleden is uit de pas gaan lopen met de trendmatige ontwikkeling van het budget. Daar waar dit eerder werd opgevangen door een incidenteel voordeel op het budget van de rekenkamer is dit met de invoering van de nieuwe verordening op de Rekenkamer niet langer mogelijk. Het budget voor de raads- en commissieleden moet naar een realistisch bedrag worden gebracht. Hiervoor wordt nu een extra bedrag ad € 40.000 opgenomen.

Op de raadsvergadering van 29 juni 2023 is de nieuwe verordening op de Rekenkamer aangenomen. Er zullen drie externe leden worden aangenomen die de onderzoeken zullen gaan uitvoeren en hier een vergoeding voor ontvangen. Deze verandering is verplicht vanwege een wetswijziging. Momenteel bestaat de Rekenkamercommissie uit raadsleden (en één extern lid) die

geen vergoeding ontvangen en geen ervaring hebben met onderzoek doen. Hierdoor is het aantal onderzoeken en de bijbehorende kosten beperkt gebleven.

Ad 2. Extra formatie griffie i.v.m. ondersteuning jongerenraad

Om de jongerenraad te ondersteunen, is het nodig om de formatie van de griffie uit te breiden met 4 uur per week. Dit zal leiden tot extra structurele kosten van € 7.000. Hoewel het jaar 2023 nog geëvalueerd wordt, verwachten we dat de jongerenraad actief zal blijven en dat de ondersteuning noodzakelijk blijft.

Ad 3. Bibliotheek

Op verzoek van de gemeenten (najaar 2022) heeft Biblionet Drenthe versneld een producten- en diensten catalogus opgesteld waarin voor alle diensten en producten die zij aanbieden de werkelijke kostprijs is berekend. Met ingang van 2024 wordt de begroting opgesteld aan de hand van deze productencatalogus. Dit kan betekenen dat Aa en Hunze voor het producten- en dienstenpakket dat tot en met 2023 is afgenomen meer subsidie moet betalen, danwel een keuze moet maken welke producten en diensten er niet meer afgenomen gaan worden. Op dit moment is nog niet duidelijk om welke bedragen het gaat. De raming wordt vooralsnog pm opgenomen.

Ad 4. Uitvoering armoedebeleid

In 2023 wordt het huidige armoedebeleid geëvalueerd. Dit leidt tot een herijking van het beleid in het voorjaar van 2024. Op dit moment is het lastig in te schatten welk effect deze herijking op de activiteiten (lopend en nieuw op te starten) in 2024 zal hebben. In eerste instantie is het streven om de uitvoering van het armoedebeleid binnen de beschikbare (structurele en incidentele) budgetten te laten plaatsvinden. Afhankelijk van de uitkomsten van de behandeling van de nota kan het zijn dat er aanvullende middelen nodig zijn. De raming wordt vooralsnog pm opgenomen.

Ad 5. Gezinscoach

Voorgesteld wordt om het project 'Kinderen eerst' structureel in te bedden. De afgelopen 3 jaar is dit incidenteel gefinancierd. Deze aanpak resulteerde in minder geïndiceerde jeugdzorg. We willen dit inbedden door de inzet van de gezinscoach en coördinatie door buurtgezinnen te continueren. Hierdoor kan escalatie van problemen van kinderen (en hun ouders) worden voorkomen. Dit is tevens een doelstelling van de Hervormingsagenda jeugd. De kosten hiervoor bedragen afgerond € 100.000.

Ad 6. School als wijk

De gemeente Aa en Hunze gaat financieel bijdragen aan de voorziening "School als Wijk" (SAW) in Groningen op verzoek van alle Groninger gemeenten. Het gaat over de inzet van welzijnswerk op mbo-locaties in Groningen. De reden dat de gemeente een bijdrage wordt gevraagd is dat jaarlijks ruim 450 studenten woonachtig in Aa en Hunze naar een MBO opleiding gaan in Groningen en gebruik (kunnen) maken van deze preventieve voorziening. Structureel gaat het om een bedrag van € 30.000.

Ad 7. Extra ondersteuning jeugdigen.

De verwachting is dat de Hervormingsagenda Jeugd de komende jaren uitgevoerd wordt. Doel is betere en tijdige zorg en ondersteuning wanneer dit nodig is. Tegelijk is het doel een beheersbaar en daarmee duurzaam financieel houdbaar stelsel te realiseren, omdat de uitgaven voor Jeugdzorg explosief zijn gestegen, mede door het sterk gestegen gebruik van jeugdzorg. Een van de kernpunten van de Hervormingsagenda Jeugd is dat geïndiceerde jeugdhulp voor de meest kwetsbare jeugdigen en gezinnen is en niet langer voor jeugdigen en ouders met lichtere ondersteuningsvragen. De afgelopen jaren hebben we de beweging naar het voorliggend veld al gemaakt, de verwachting is dat met de uitvoering van de Hervormingsagenda Jeugd er nog meer behoefte is aan deze lichtere vormen en mogelijk andere vormen van ondersteuning en dat uitbreiding noodzakelijk is. Het School Maatschappelijk Werk maakt hier onderdeel van uit. Er is een pm raming opgenomen voor extra ondersteuning van jeugdigen. Bij de bestuursrapportage 2024 komen we hiervoor met een voorstel in de verwachting dat er dan meer duidelijkheid is over de consequenties van de Hervormingsagenda.

Ad 8. Beheerplan Wandelbos Zwanemeer Gieten

Het Zwanemeerbos, herbergt 43 historische grafheuvels die pas in 1993-1994 werden ontdekt. In 2000 werden de grafheuvels in het gemeentelijke deel van het bos gerestaureerd en aangewezen als rijksmonument. Vanwege de hoge cultuurhistorische waarde en het intensieve gebruik van het bosgebied door de bewoners van Gieten en Eext, is het belangrijk om een beheerplan op te stellen. De gemeente heeft een gespecialiseerd adviesorgaan gevraagd om een beheerplan te maken.

Daarnaast is er een klankbordgroep opgericht om de betrokkenheid van de bewoners te waarborgen en hun input is meegenomen in het concept beheerplan. De visie richt zich op behoud en ontwikkeling van het gebied als een vitaal en toekomstbestendig bossysteem, met nadruk op de cultuurhistorische elementen.

Het beoogde effect van het beheerplan is het verantwoord beheren van het Zwanemeerbos met oog voor de cultuurhistorische en ecologische waarden. Het bosgebied is belangrijk voor de bewoners van Gieten en Eext, maar er is geen budget beschikbaar voor het beheer van het gebied. De begroting voor het jaarlijks regulier onderhoud is geraamd op structureel € 27.500. Er is een eenmalig budget van € 80.000 nodig voor specifieke werkzaamheden (zie ook ambities incidenteel).

Het beheerplan zal worden uitgevoerd door zowel vrijwilligers als professionele organisaties. De uitvoering van de werkzaamheden kan van start gaan vanaf 2024, mits het benodigde budget beschikbaar wordt gesteld.

Ad 9. Toekomstbestendig bedrijventerrein Bloemakkers

In 2023 is in samenspraak met ondernemers op de Bloemakkers een uitvoeringsplan opgesteld om het bedrijventerrein toekomstbestendig te maken. Dit plan maakt deel uit van de pilot Toekomstbestendige bedrijventerreinen, waaraan zes gemeenten en de Provincie Drenthe hebben deelgenomen. Het uitvoeringsplan geeft invulling aan de thema's 'duurzaam & gezond', 'fysiek-ruimtelijk' en 'sociaaleconomisch'. Omdat de zes uitvoeringsplannen ontwikkelingen bevatten die overeenkomen, wordt onderzocht in welke mate de Provincie kan bijdragen in de kosten. Vandaar dat een pm raming is opgenomen.

Ad 10. Vervanging veldverlichting voetbalvelden

De gemeente draagt de verantwoordelijkheid voor de veldverlichting van de voetbalvelden. Al geruime tijd vragen de voetbalverenigingen om over te stappen naar LED-verlichting. Recentelijk is deze vraag nog sterker geworden vanwege de stijgende energiekosten. De overstap naar LED-verlichting voor de veldverlichting van de voetbalverenigingen is een logische stap. Niet alleen draagt dit bij aan een duurzame aanpak, maar het levert ook kostenbesparingen op voor de verenigingen. In totaal zijn er 8 voetbalverenigingen die hiervan kunnen profiteren. Het investeringsbedrag voor 1 veld bedraagt € 50.000. In totaal een investering van € 400.000. Kapitaallasten € 30.700 (afschrijvingstermijn 15 jaar, rente 1%)

Ad 11. Wegvak tussen de Hunze en Nieuwediep

Door droogte en veeninklinking vertoont de rijbaan tussen de Hunze en Nieuwediep ernstige oneffenheden. Hierdoor komt de verkeersveiligheid in het geding. De aanwezigheid van bomen aan weerszijden van de rijbaan maakt dat een grondverbetering moet worden toegepast gelijk aan het wegvak Rolde-Anderen. Het gaat om een investeringsbedrag van € 1.400.000 voor 2024, kapitaallasten € 49.000 (afschrijvingstermijn 40 jaar, rente 1%).

Ad 12. Leader programma

LEADER is een subsidieregeling die bedoeld is voor projecten gericht op het versterken van het landelijk gebied, door het behoud van de leefbaarheid van het platteland, het versterken van de sociale cohesie en het behouden/versterken van het voorzieningenniveau. In de praktijk kunnen dit maatschappelijke, culturele of recreatieve projecten zijn. Het Leader-programma, dat liep van 2016 tot 2022, wordt voortgezet in het Leader-programma 2023-2027. De gehele gemeente Aa en Hunze valt nu onder dit programma. Om deel te kunnen nemen, is vanaf 2024 een jaarlijks bedrag van € 55.000 vereist. Er is al een budget van € 20.000 beschikbaar. Vanaf 2024 is er een extra bedrag van € 35.000 per jaar nodig.

Ad 13. Interieur/ICT middelen nieuwbouw Oelenboom/Rondkamp (onderkomen Buitendienst)

Voor het nieuwe onderkomen van de buitendienst aan de Rondkamp is het noodzakelijk om de inrichting te verzorgen. Hoewel de kosten voor de inrichting niet zijn opgenomen in het oorspronkelijke nieuwbouwproject, is duidelijk geworden dat het huidige meubilair niet langer voldoet aan de vereisten. Het gaat hierbij zowel om interieur als om ICT-middelen, zoals beeldschermen, stoelen en bureaus. Het oude meubilair voldoet niet meer aan de gestelde eisen. Het totale investeringsbedrag is € 75.000. Kapitaallasten € 8.250 (afschrijvingstermijn meubilair 20 jaar, ICT 5 jaar, rente 1%).

Ad 14. Doorontwikkeling Buitendienst (BOR)

Voor het beheer van de openbare ruimte (BOR) wordt de sociale doelstelling gecombineerd met het beheer van de openbare ruimte. Dit doet de gemeente door de inzet van mensen vanuit de Participatiewet. Binnen deze groep vallen medewerkers met een SW-indicatie, medewerkers met een

indicatie voor een afspraakbaan, medewerkers in het nieuw beschut werk en medewerkers, die werkervaring en/of werknemersvaardigheden opdeden en afkomstig waren uit de bijstand. De afgelopen jaren is gebleken dat de kernteams er toe doen. De gemeente neemt de verantwoordelijkheid om deze mensen een passende baan te bieden en zij hebben een prominente rol gekregen in het onderhoud van de openbare ruimte.

Door de invoering van de nieuwe Participatiewet loopt het aantal medewerkers met een SW-indicatie langzaam terug en volgt er geen nieuwe instroom meer van SW-medewerkers. Om het beheer van de openbare ruimte op het afgesproken niveau/beeldkwaliteit uit te voeren wordt deze uitstroom opgevangen door medewerkers met een indicatie afspraakbaan. De gemiddelde kosten voor medewerkers met een afspraakbaan liggen ongeveer 1,5 tot 2 keer hoger dan die voor SW-medewerkers. Hierdoor is er per jaar structureel een extra bedrag van € 150.000 nodig.

Ad 15. Huisvesting kernteams en brandweer Rolde

Er ligt een projectopdracht met betrekking tot het realiseren van een nieuwe huisvesting voor de kernteams en de brandweer Rolde. De eerste fase hiervan heeft betrekking op het bepalen of gezamenlijke huisvesting mogelijk is. Daarnaast moet worden gezocht naar een geschikte locatie en moet worden gezorgd voor een programma van eisen. Bij het onderdeel nieuwe ambities incidenteel is een bedrag opgenomen voor ondersteuning hierbij. Het project resulteert in een voorstel om te komen tot nieuwe huisvesting. De kosten van de investering worden hier vooralsnog met een pm raming opgenomen voor 2025.

Ad 16. Luchtbehandelingskasten gemeentehuis

Als grootverbruiker zijn we volgens de wet milieubeheer verplicht om investeringen die binnen 5 tot 6 jaar terugverdiend kunnen worden, zo snel mogelijk uit te voeren. Voor het gemeentehuis geldt dit met name voor de elektromotoren in de luchtbehandelingskasten. Deze motoren zullen worden vervangen door energiezuinige varianten. Naast het feit dat deze nieuwe motoren aanzienlijk minder elektriciteit verbruiken, vergen ze ook minder onderhoud. Uit berekeningen blijkt dat we de investering binnen een periode van 5 tot 6 jaar zullen terugverdienen. De provincie, die verantwoordelijk is voor controle op naleving van deze wetgeving, heeft ons reeds gewezen op dit punt en dat dit moet worden aangepakt. De totale investeringskosten bedragen € 68.000, met kapitaallasten van € 5.200 (afschrijvingstermijn van 15 jaar en rente van 1%)

Ad 17. Uitbreidingsinvesteringen materieel buitendienst

Om gelijke tred te houden met de voortdurende ontwikkelingen binnen de Buitendienst, is het noodzakelijk om het machinepark en de voertuigen een impuls te geven. Hierbij zal verduurzaming een steeds belangrijkere rol gaan spelen. Daarnaast is uitbreiding van belang omdat het vervoeren van collega's, dat een essentieel onderdeel is van het werk, momenteel in het gedrang komt. De uitbreiding is ook nodig om een efficiëntere werkwijze te realiseren. Het gaat om de aanschaf van 3 voertuigen en 3 stuks overig materieel voor een totaal investeringsbedrag van € 264.000 met een kapitaallast van afgerond € 35.000 (afschrijvingstermijn 10/15 jaar met een rente van 1%).

Ad 18. Cybersecurity: forensische zorg

Bij eventuele cyberincidenten is gespecialiseerde forensische zorg van essentieel belang. Echter, deze gespecialiseerde expertise is niet intern beschikbaar binnen de gemeente. Om te waarborgen dat de gemeente altijd de benodigde ondersteuning op dit gebied heeft, is er een abonnementsdienst beschikbaar gesteld. Door een dergelijk abonnement af te sluiten, kan de gemeente verzekerd zijn van de vereiste bijstand bij mogelijke cyberincidenten. De kosten voor dit abonnement worden geraamd op € 5.000 per jaar

Ad 19. Meubilair werkplekken

Het is nodig om een structureel budget te creëren om het verouderde meubilair stap voor stap te kunnen vervangen. Hiermee kunnen we voldoen aan de (verplichte) ARBO -eisen en kunnen we inspelen op de behoefte om flexibel te kunnen werken. Een deel van het meubilair dateert nog van de nieuwbouw van het gemeentehuis en voldoet niet meer aan de (ARBO) eisen van de huidige tijd. Er is een structureel bedrag benodigd van € 50.000.

Ambities uit FMP begroting 2023

Ad 20. Schuldhulpverlening

In de begroting 2023 is aangegeven dat het GKB heeft aangekondigd de activiteiten in 2023 af te gaan bouwen. Het GKB heeft het proces echter een jaar uitgesteld. Dit betekent dat er niet voor 2024

maar voor 2025 een nieuwe schuldhulpverlening moet komen. De uitkomst is nog niet te voorspellen. Ook de kosten die hiermee gepaard gaan, zijn voor nu lastig te voorspellen.

Ad 21. Fietspad Spijkerboor – Eexterveen

Voor de realisatie van een fietspad tussen Spijkerboor en Eexterveen kan de gemeente niet alle benodigde gronden in eigendom krijgen. Met name voor het gedeelte tussen Nieuw Annerveen en de AnnerveenscheMond wordt naar een alternatief tracé gekeken. Het Waterschap Hunze en Aa's heeft in het gebied nog een opgave te doen waarbij de huidige kade van de Hunze wordt verplaatst. De gemeente is in gesprek met het Waterschap om te kijken of een fietspadtracé op de nieuwe kade gerealiseerd kan worden. Voor het gedeelte tussen de AnnerveenscheMond en Eexterveen wordt het tracé gevolgd langs de rijbaan volgens het gepresenteerde tracéonderzoek. De gemeente is met de grondeigenaren in gesprek om de benodigde gronden te verwerven. Het college volgt de lijn om daar waar het kan het fietspad aan te leggen.

In de begroting 2023 en in de jaarschijf 2024 wordt, vooruitlopend op verdere uitwerking en definitieve besluitvorming, een investeringsbedrag voor de aanleg van het fietspad van in totaal € 900.000 genomen. De lasten worden over 2023 en 2024 verdeeld. De kosten voor grondaankoop en een voorbereidingskrediet van € 300.000 voor 2023. Voor de daadwerkelijke uitvoering in 2024 het restant van het investeringsbedrag ad € 600.000. De kapitaallasten bedragen in totaal € 30.000. € 9.000 in 2023 en € 21.000 in 2024. (afschrijvingstermijn 40 jaar, rente 1,0%; op de grondkosten alleen de rentekosten).

Ad 22. Renovatie/nieuwbouw basisschool Prins Willem Alexander Eext

In november 2019 is het integraal Huisvesting Plan Onderwijs (IHP) vastgesteld. In dit plan is ook aangegeven dat er mogelijk nieuwbouw van de OBS Prins Willem Alexander in Eext gaat plaatsvinden. Het schoolgebouw is niet meer adequaat gezien de staat en functionaliteit van het gebouw. Voor volledige nieuwbouw is naast een voorbereidingskrediet van € 100.000, dat apart is opgenomen voor 2023, een bedrag nodig van € 2.430.000 in 2024. Het bedrag is gebaseerd op de aannames van voorjaar 2023. Ten opzichte van de raming in de begroting 2023 is het oorspronkelijke bedrag i.v.m. inflatie, conform CBS index bouw, verhoogd met 8% (€ 180.000). Het kan door de marktontwikkeling tot 2024 nog gaan afwijken. De kapitaallast van de investering in 2024 bedraagt € 85.050 bij een afschrijving in 40 jaar en een rentelast van 1 %. De kapitaallast wordt gedekt binnen het structurele onderwijsbudget. Een definitief investeringsbedrag wordt door de raad toegekend op basis van een uitgewerkt projectplan. De voorlopige planning is om in 2024 te starten met de bouw. Dit is een jaar later dan vorig jaar werd gedacht. Naast de structurele lasten zijn er ook nog incidentele kosten. Zie hiervoor ambities collegeprogramma incidenteel.

Ad 23. Herinrichting terrein rondom OBS Prins Willem-Alexander te Eext

Het voorterrein van 't Witzand, waar de school aan komt te staan, wordt heringericht om de verkeersveiligheid te vergroten. Hier komt een zogenaamde kiss-and-ride zone. Ook worden er extra parkeerplaatsen gerealiseerd. Het gaat om een investeringsbedrag van € 130.000 met een kapitaallast van € 4.550 (afschrijving 40 jaar, rente 1%).

Ad 24. Beschoeiing Grevelingskanaal

Conform het meerjarenonderhoudsplan van het Grevelingskanaal moet de beschoeiing worden vervangen. De beschoeiing is in slechte staat. In 2023 is een investeringsbedrag van € 1.100.000 beschikbaar gesteld. Voor 2024 staat een investering van € 1.444.000 gepland. De kapitaallast van deze investering is afgerond tot € 62.570 (afschrijvingstermijn 30 jaar, rente 1%)

Ad 25. Fietsverbinding Grolloo- Papenvoort (langs Oostereind)

Voor de fietsverbinding Grolloo-Papenvoort wordt uitgegaan van een investeringsbedrag van € 690.000. De kosten worden opgenomen voor 2023 en 2024. Het investeringsbedrag voor de aankoop van de grond en een voorbereidingskrediet van in totaal € 300.000 is in 2023 beschikbaar gesteld. Het restant van het investeringsbedrag ad € 390.000 is voor 2024 opgenomen. De kapitaallasten in 2024 zijn € 13.650. Het doel van deze investering is het verbeteren van de recreatieve ontsluiting Grolloo (fietsknooppuntensysteem) en het verhogen van de verkeersveiligheid. Het toeristisch fietsverkeer is aan de westzijde van Grolloo hoofdzakelijk aangewezen op de route langs het Oostereind. De fietsers maken gebruik van de rijbaan en ondervinden er hinder van hardrijdend autoverkeer. De route maakt onderdeel uit van het fietsknooppuntensysteem. Zowel grondverwerving als een planologische procedure is noodzakelijk. Het bedrag is inclusief grondverwerving. De verwachting is dat de gemeente van de provincie een bijdrage ontvangt. De hoogte hiervan is nog niet bekend en daarom nog niet verminderd op het investeringsbedrag. Een eventuele toekenning wordt verwerkt in een volgend P&C document.

Ad.26. Wandelknooppuntennetwerk, onderhoud

Voor het onderhoud van het wandelknooppuntennetwerk wordt een jaarlijks bijdrage gevraagd van € 14.500. Dit past niet binnen de bestaande budgetten. De bijdrage gaat in na realisatie van het netwerk en staat daarom opgenomen in de jaarschijf 2024.

Ad 27. Informatiebeleidsplan

Het strategisch informatiebeleidsplan met daaraan gekoppeld tactische uitvoeringsplannen is inmiddels vastgesteld. Voor de tactische uitvoeringsplannen is een jaarlijks budget nodig. In de meerjarenplanning is hiervoor een reeks bedragen opgenomen. Voor 2024 is een structureel bedrag opgenomen van € 66.000. Voor 2025 en 2026 respectievelijk € 60.000 en € 83.000. Naast een structureel bedrag is ook een incidenteel bedrag nodig. Zie hiervoor ambities incidenteel.

Ad 28. Personele investeringen buitendienst

Er komen veel taken bij voor het buitenteam. Denk aan bestrijding van de eikenprocessierups of het uitvoeren van ecologisch maaibeeld. Dit vergt een andere manier van werken. In het werkveld blijven essentiële processen altijd door gaan. Denk aan het afvalbrenghstation, begrafenissen, gladheidsbestrijding en storingen/calamiteiten. De reguliere plannen komen in het gedrang, zoals onderhoud van bomen, wegen, zandpaden etc. Vorig jaar is geconstateerd dat er 4 fte extra nodig zijn binnen groen en grijs om meer stabiliteit te creëren. Deze 4 FTE worden gefaseerd ingevoerd. Vorig jaar zijn er 2 FTE ingevuld, in 2024 worden er wederom 2 FTE ingevuld. Kosten € 100.000.

Ambities incidenteel

Ambities incidenteel

Bij dit onderdeel zijn de incidentele lasten van de ambities weergegeven die voortvloeien uit de herijkte strategische toekomstvisie, het coalitieakkoord 2022-2026 en de actuele ontwikkelingen.

Ambities incidenteel

Nr.	Pijler	Omschrijving beleidsvoornemen	2024	2025	2026	2027
Nieuwe ambities						
1	1	Compensatie aardbevingsgebied	pm			
2	2	Evaluatie Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP)	-50.000			
3	2	Volwassenfonds	-50.000			
4	3	Beheerplan Wandelbos Zwanemeer Gieten	-80.000			
5	3	Project versnelling Gasselternveld	pm			
6	4	Huisvesting statushouders	-500.000			
7	4	Tijdelijke formatie regie vluchtelingen/statushouders	x			
8	4	Opstellen omgevingsvisie	-75.000	-75.000		
9	4	Actualiseren Wegenlegger	-50.000			
10	4	Aanbrengen graskeien	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000
11	4	Dienstverlening omgevingswet	-120.000			
12	4	Ambassadeurschap Steenuilen	-30.000			
13	4	Vooronderzoek erfgoed	-20.000			
14	5	Huisvesting kernteams en brandweer Rolde projectopdracht	-100.000			
15	5	Rechtmatigheid	-20.000			
16	5	Implementatie beheerspakketten automatisering	-120.000			
17	5	Restauratie werkzaamheden archief		-40.000		
18	5	Inventariseren semi-statisch archief		-100.000		
19	5	Arbo/veiligheid & RI&E	-40.000			
			-1.355.000	-315.000	-100.000	-100.000
Ambities uit fmp begroting 2023						
20	1	Wachtgelden College	-82.000			
21	2	Faciliteren informele ondersteuning in dorpen	-100.000	-100.000	-100.000	
22	3	Nieuwe koersnota economie en vrijetijdseconomie	-80.000	-80.000		
23	3	Uitvoering m.b.t. duurzaamheid en klimaat	x	x	x	
24	3	Nieuwe koersnota/Geopark de Hondsrug	-5.000	-5.000		
25	4	Sloopkosten OBS Prins Willem-Alexander - Eext	-105.000			
26	4	Afboeken boekwaarde OBS Prins Willem Alexander - Eext	-220.000			
27	4	Tijdelijke huisvesting OBS Prins Willem Alexander - Eext	-325.000			
28	4	Dorpsplannen De Pol Grolloo	-200.000			
29	4	Budget uitvoering Cultuurnota	-50.000	-50.000		
30	4	Aanvullende financiën project DAF (ICO cultuureducatie)	-5.500	-5.500		
31	5	Informatiebeleidsplan	-174.000	-100.000	-55.000	
32	5	Duurzame inzetbaarheid	-100.000			
			-1.447.000	-341.000	-155.000	0
Totaal			-2.802.000	-656.000	-255.000	-100.000

Toelichting ambities incidenteel

Ambities Incidenteel

Ad 1. Compensatie aardbevingsgebied

Gezamenlijk met de gemeenten Noordenveld en Tynaarlo en de provincie Drenthe heeft de gemeente een brief gestuurd aan staatssecretaris Vijlbrief van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat met een aanzet voor een compensatieplan voor Noord Drenthe. Dit plan wordt nadrukkelijk

meegenomen door het kabinet. Voor de financiële afwikkeling hiervan nemen we nu een pm raming op omdat nog niet duidelijk is hoeveel, wanneer en onder welke voorwaarden de gelden beschikbaar komen en welke uitgaven zullen worden gedaan. Het geheel verloopt wel budgettair neutraal.

Ad 2. Evaluatie Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP)

Een integraal huisvestingsplan onderwijs is een document dat de langetermijnstrategie en prioriteiten voor de huisvesting van scholen beschrijft. Het bevat onder andere informatie over de verwachte leerlingenaantallen, de staat van bestaande schoolgebouwen, eventuele nieuwbouw- of renovatieprojecten, en de financiële planning om de benodigde huisvestingsmaatregelen te realiseren. Het IHP wordt elke 4 jaar geëvalueerd en zo nodig aangepast aan veranderende omstandigheden (zoals leerlingenprognoses, landelijke ontwikkelingen, beleid of wetgeving). Afstemming vindt plaats met de schoolbesturen. Voor het actualiseren van het plan is een bedrag nodig van € 50.000.

Ad 3. Volwassenfonds

Medio 2023 is het Volwassenfonds gestart. Inwoners vanaf 18 jaar met een smalle beurs kunnen deelnemen aan sport en/of culturele activiteiten. De verwachting is na een eerste aanloop in 2023, vooral aanmeldingen in 2024 te zien. Medio 2024 zal het Volwassenfonds geëvalueerd worden en kan besloten worden het Volwassenfonds al dan niet structureel in te bedden. Het gaat hier feitelijk om een open eind regeling. Er is aanvullend budget nodig, waarbij het lastig is in te schatten hoe hoog het budget moet zijn. De gemeente sluit aan bij de uitgaven die voor het Jeugdfonds Sport en Cultuur zijn ingecalculeerd. Vooralsnog wordt een incidenteel bedrag op van € 50.000 voor 2024 opgenomen.

Ad 4. Beheerplan Wandelbos Zwanemeer Gieten

Voor het jaarlijks regulier onderhoud van het gebied is structureel € 27.500 geraamd. Daarnaast is een eenmalig budget van € 80.000 nodig voor specifieke werkzaamheden. Zie ook ambities structureel.

Ad 5. Project versnelling Gasselterveld

Sinds eind 2020 wordt in gezamenlijkheid door de gemeente, provincie Drenthe en Staatsbosbeheer (SBB) gewerkt aan gebiedsontwikkeling Gasselterveld. Uitgangspunt hiervoor is de Ontwikkelingsvisie Gasselterveld als langetermijnperspectief. De doelstelling van de gebiedsontwikkeling Gasselterveld is om beheerkosten te dekken, een veilige en schone openbare recreatiemogelijkheid voor de inwoners uit de regio te bieden en de regionale en lokale economie te stimuleren. In het kader van Versnelling Gasselterveld 2021-2022, is ingezet op het realiseren van betaald parkeren, uitvoeren van een marktconsultatie en basisinfra op orde. Voor het verder realiseren van de doelstellingen en ambities uit de gebiedsontwikkeling Gasselterveld is voortzetting van gecoördineerde samenwerking tussen Staatsbosbeheer, gemeente en provincie noodzakelijk. Daarmee kan worden ingezet op een aantal nieuwe versnellingsonderdelen voor de periode 2023 tot en met 2025, passend binnen de Ontwikkelingsvisie Gasselterveld. Deze nieuwe onderdelen zijn gericht op recreatieve exploitatie (nieuw paviljoen), parkeren, verder aanpassen van de basis infra en verbeteren van recreatieve routes. Omdat het huidige budget Gasselterveld in 2023 volledig wordt ingezet voor de realisatie van de Versnelling 2021-2022, zijn voor het verder het realiseren van de gebiedsontwikkeling nieuwe financiële middelen nodig.

Ad 6. Huisvesting statushouders

We hebben ten aanzien van de huisvesting van statushouders als gemeente een taakstelling. In 2023 verwachten we de taakstelling te realiseren. Het is onze ambitie om ook de taakstelling over de jaren 2024 en 2025 te realiseren. Dat vraagt om een extra inspanning omdat we geen extra druk op de huurmarkt willen leggen. De afspraak met de woningcorporaties is dat maximaal 1 op de 5 vrijkomende huurwoningen beschikbaar komt voor de huisvesting van statushouders. Bij een gelijkblijvende of oplopende taakstelling komen daarmee onvoldoende huurwoningen voor statushouders beschikbaar. Omdat de taakstelling bovendien pas kort voor de taakstellingsperiode bekend wordt, hebben we extra middelen nodig om acuut in te kunnen spelen op een hogere huisvestingsvraag zodat we tijdelijke huisvestingsoplossingen kunnen realiseren. We vragen hiervoor voor 2024 een bedrag van € 500.000, --. Voor 2025 hebben we deze post voorlopig op p.m. gezet omdat we nu nog niet kunnen schatten wat er voor dat jaar precies nodig is. Dat is o.a. afhankelijk van de taakstelling en de gerealiseerde tijdelijke huisvestingsvoorzieningen in 2024. Het gevraagde bedrag zal worden ingezet voor plankosten, tijdelijke infrastructuur, voorbereidingskosten flexwoningen, woningsplitsing, huur van accommodaties, maatschappelijke begeleiding en voor het snel kunnen anticiperen op voorkomende mogelijkheden in geval van urgente extra huisvestingsvraag. Rapportering vindt plaats via de P&C documenten.

Ad 7. Tijdelijke formatie regie vluchtelingen/statushouders

We hebben diverse taken met betrekking tot vluchtelingen en statushouders. Voor een deel hadden we die al, maar we hebben er met de nieuwe wet extra taken bijgekregen. Daar komt de opvang van Oekraïners en de aanvullende opvang nog bij. Vooralsnog worden deze taken deels door eigen medewerkers opgepakt. Met het gevraagde budget organiseren we tijdelijk 1 FTE voor een regievoerder voor dit onderwerp die de regie en de operationele aansturing op zich neemt. Daarnaast hebben we de opdracht vanuit het Rijk tot het huisvesten van statushouders. Het inventariseren, onderzoeken en ontwikkelen van opties voor (tijdelijke) wooninitiatieven, ten behoeve van statushouders die in onze gemeente gehuisvest moeten worden willen we projectmatig gaan oppakken. We hebben hier ook nog een achterstand in weg te werken. Hiervoor is het incidentele budget ook benodigd. Dit betreft een voortzetting van de formatie die ook vorig jaar beschikbaar is gesteld (begroting 2023). Het gaat om een bedrag van € 165.000 dat ten laste wordt gebracht van de voor dit doel beschikbare (rijks)middelen.

Ad 8. Opstellen omgevingsvisie

De komende jaren komen er veel nieuwe ontwikkelingen en opgaven op de gemeente af die een beslag zullen leggen op de beschikbare ruimte. Opgaven zoals woningbouw, energietransitie, klimaatadaptatie, mobiliteit, natuurontwikkeling, landbouw, economie, recreatie en toerisme, gezondheid, water en bodem, bereikbaarheid (fysiek en digitaal). Grote opgaven met een ruimtelijke impact die ook vanuit landelijk en provinciaal beleid en programma's vragen om integrale strategische afwegingen en het maken van keuzes. Met name over hoe de gemeente wordt ingericht en hoe de fysieke leefomgeving wordt benut en beschermd. Dit maakt dan ook het opstellen omgevingsvisie noodzakelijk. De omgevingsvisie geeft daarmee richting aan de verdere uitwerking in beleidsprogramma's, omgevingsplannen, omgevingsverordeningen en omgevingsvergunningen. Het gaat om een bedrag van € 75.000 voor 2024 en 2025.

Ad 9. Actualiseren Wegenlegger

Een wegenlegger is een document dat de rechten en plichten met betrekking tot het gebruik, onderhoud en beheer van openbare wegen vastlegt. Het bevat specifieke voorschriften en regels die gelden voor de wegen. De wegenlegger moet worden geactualiseerd. Hiervoor is een incidenteel bedrag nodig van € 50.000.

Ad 10. Aanbrengen graskeien

De onderhoudstoestand van wegbermen, met name langs ruilverkavelingswegen, is een groot probleem. Ongevallen op deze wegen vinden vaak plaats doordat voertuigen in de berm belanden en de bestuurders de controle over het stuur verliezen. Bermversteving is vooral belangrijk voor de verkeersveiligheid, maar de huidige ruilverkavelingswegen zijn te smal voor het hedendaagse (landbouw)verkeer. Voertuigen moeten uitwijken naar de berm, wat vooral bij nat weer schade veroorzaakt, resulterend in diepe rijsporen en gaten. Deze bermproblemen leiden tot onveilige situaties en beschadiging van de wegverharding door waterindringing. Met de toenemende verkeersintensiteit, grotere en zwaardere voertuigen en het vele landbouwverkeer worden deze problemen steeds groter. Om de berm schade en de onveilige situaties te voorkomen, is het plaatsen van betonnen graskeien een effectieve maatregel. We stellen voor om het beschikbare structurele budget van € 100.000 voor de periode 2024-2027 jaarlijks met € 100.000 te verhogen, zodat we op meerdere locaties versneld bermversteving kunnen uitvoeren.

Ad 11. Dienstverlening omgevingswet

De overgang naar de nieuwe omgevingswet is een grote uitdaging voor inwoners, ondernemers en de organisatie. De overgang naar de nieuwe wet zal niet vlekkeloos verlopen. De materie is weerbarstig en het blijkt lastig om zelfstandig een aanvraag in te dienen. Om een goede dienstverlening te waarborgen, is begeleiding essentieel. We zetten hier extra op in en gaan inwoners op het gemeentehuis uitnodigen om hen te ondersteunen bij het indienen van hun aanvragen. We gaan hiervoor twee werkplekken worden ingericht waar het proces gezamenlijk kan worden verkend en verbeterd. Hiervoor is in totaal een incidenteel budget nodig € 120.000. Dit zijn kosten voor de fysieke inrichting van de werkplek maar ook voor de (tijdelijke externe) bemensing ervan.

Ad 12. Ambassadeurschap Steenuilen

Voorgesteld wordt om het ambassadeurschap voor de steenuil met 1 jaar te verlengen zodat het mogelijk wordt om in 2024 de laatste 24 erven in te richten voor de steenuil. Er is nog voldoende budget voor het inrichten van 12 erven voor de steenuil in 2023. Voor 2024 is er geen budget voor de steenuil opgenomen. Om ook de laatste 24 erven in te richten is een bedrag van € 40.000 benodigd. De gemeente vraagt de provincie Drenthe om een bijdrage van € 10.000. Voor de gemeentelijke bijdrage is incidenteel een bedrag van € 30.000 nodig.

Ad 13. Vooronderzoek erfgoed t.b.v. omgevingsvisie

Voor cultureel erfgoed is geen visie opgesteld. De Omgevingswet beoogt een goed balans tussen benutten en beschermen van de fysieke leefomgeving door een samenhangende benadering van diverse belangen, waarvan cultureel erfgoed er één is. Het ontbreken van een erfgoedvisie vormt daarbij een belemmering. Inhoudelijk is cultureel erfgoed van belang voor het versterken van de identiteit van de samenleving. Leerpunten uit het verleden kunnen bijdragen aan oplossingen voor de toekomst. Meegaan met de ontwikkelingen draagt bij aan het behoud van ons erfgoed. Het vooronderzoek is erop gericht de essentie van ons cultureel erfgoed te bepalen, zodat dit omgevingsaspect op de juiste manier in de samenhangende benadering als bedoeld in de Omgevingswet kan worden meegenomen. En daarvoor alle beschikbare informatie over dit beleidsterrein te onderzoeken en af te stemmen. Hiervoor is een incidenteel bedrag benodigd van € 20.000.

Ad 14. Huisvesting kernteams en brandweer Rolde projectopdracht

Er ligt een projectopdracht met betrekking tot het realiseren van een nieuwe huisvesting voor de kernteams en de brandweer Rolde. De eerste fase hiervan heeft betrekking op het bepalen of gezamenlijke huisvesting mogelijk is. Daarnaast moet worden gezocht naar een geschikte locatie en moet worden gezorgd voor een programma van eisen. Voor ondersteuning hiervan binnen het project is een bedrag nodig van naar verwachting € 125.000. Het betreft een periode van 20 maanden. Een deel van de kosten valt in 2023 (€ 25.000). Het overige deel (€ 100.000) valt in 2024. Het project resulteert in een voorstel om te komen tot nieuwe huisvesting. De kosten daarvan worden dan opgenomen.

Ad 15. Rechtmatigheid

Op het gebied van rechtmatigheidscontrole heeft er een verandering plaats gevonden. In de oude aanpak lag de focus vooral op het achteraf controleren van de financiële rechtmatigheid. De nieuwe aanpak daarentegen legt meer nadruk op het bevorderen van rechtmatig handelen vanaf het begin. Hierbij worden vooraf duidelijke normen en kaders vastgesteld. Voor de interne controle moeten protocollen worden uitgeschreven en in een AO/IC (administratieve organisatie/interne controle) document worden vastgelegd. De medewerkers moeten worden geïnstrueerd en het proces moet worden geborgd binnen de organisatie. Hierbij is ondersteuning nodig. Kosten incidenteel € 20.000.

Ad 16. Implementatie beheerspakketten automatisering

Voor het beheer van de openbare ruimte (wegen, groen, bruggen, speeltoestellen, riolering) wordt gebruik gemaakt van het informatiebeheersysteem "Obsurv". Om dit systeem toegankelijk te maken vanaf internet moet het systeem worden verplaatst. Om het systeem te verplaatsen naar de 'cloud' en met name de data weer actueel te krijgen is incidenteel extra inhuur noodzakelijk. Binnen de organisatie is hiervoor geen capaciteit beschikbaar. In de bestuursrapportage 2023 is hiervoor al een eerste bedrag beschikbaar gesteld. Voor het vervolg van het project in 2024 gaat het om een incidenteel bedrag van € 120.000.

Ad 17. Restauratiewerkzaamheden archief

Een deel van het oude archief van de voormalige gemeenten Anloo en Rolde heeft gebruiks- en mechanische schade. Ook bevat het schimmel en vochtplekken. Om goed bewaard te kunnen blijven moet dit gedeelte gerestaureerd worden. De kosten voor 2025 zijn incidenteel € 40.000.

Ad 18. Inventariseren semi-statisch archief

Het semi-statische archief, dat de periode van 1998 tot ongeveer 2015 beslaat, dient te worden geïnventariseerd. Om deze taak uit te kunnen voeren, is het nodig om het archief eerst op te schonen. Hierbij dienen de documenten die bewaard moeten blijven, gescheiden te worden van de documenten die vernietigd kunnen worden. Het is noodzakelijk om het semi-statische archief te inventariseren vanwege de wettelijk bepaalde vernietigingstermijnen. Zonder inventarisatie is het niet mogelijk om de documenten die vernietigd kunnen worden ook daadwerkelijk te vernietigen. De incidentele kosten voor het jaar 2025 bedragen € 100.000.

Ad 19. ARBO & RI&E.

We dragen de verantwoordelijkheid voor een veilige werkomgeving voor al onze werknemers. Veilig, gezond werken en kwaliteit gaan hand in hand. We hebben ons veiligheidsbeleid in 2023 verder geïntensiveerd, zodat we voldoen aan de wettelijke vereisten. Dit hebben we onder andere gedaan door het uitvoeren van een risico-inventarisatie en evaluatie (RI&E) en het updaten van veiligheidsmiddelen. Vanuit de RI&E kwam naar voren dat we moeten investeren in veiligheidstrainingen en de borging van veilig werken. We hebben hiervoor een bedrag van € 40.000 nodig.

Ambities uit FMP begroting 2023

Ad 20. Wachtgeld Wethouders

In de begroting is structureel een bedrag opgenomen van € 40.000 als wachtgeldbijdrage van voormalige wethouders. In 2024 is deze bijdrage incidenteel € 82.000 hoger.

Ad 21. Faciliteren informele ondersteuning in dorpen

In Gasselternijveen en Grolloo faciliteert de gemeente de informele zorg door middel van de inzet van een beroepskracht (voor de huiskamer+ in Gasselternijveen en de dorpscoördinator in Grolloo). Dit zijn succesvolle manieren om ondersteuning laagdrempelig en met inzet van vrijwilligers te organiseren. Gezien de groei van het aantal ouderen een manier om de kosten Wmo te drukken. De komende jaren wil de gemeente dergelijke concepten, samen met inwoners, ook in andere dorpen realiseren. De inzet is dat de gemeente gaat initiëren en de organisatie tot stand brengt met de intentie dat de dorpen het op termijn zelf oppakken. Dit is geraamd op € 100.000 per jaar voor de jaren 2024-2026.

Ad 22. Nieuwe koersnota economie en vrijetijdseconomie

De activiteiten in de nieuwe economische koersnota zijn gesplitst in bestaande en nieuwe activiteiten. De bestaande activiteiten kunnen worden uitgevoerd binnen de huidige kaders van de begroting. De nieuwe activiteiten zijn voornamelijk incidentele activiteiten en vergen een aanvullende investering. Het gaat om investeringen via de actielijnen werken en onderwijs, vestigingsbeleid en infrastructuur, innovatie, kennis en duurzaamheid. In totaal gaat het om € 320.000 euro voor vier jaar. € 80.000 per jaar met ingang van 2022.

Ad 23. Uitvoering m.b.t. duurzaamheid en klimaat

Voor de uitvoering van het beleid m.b.t. duurzaamheid en klimaat zullen de komende periode nog kosten worden gemaakt. Voor de personele inzet hiervoor ontvangen we een Specifieke Uitkering, de tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE). Vanwege het meerjarige karakter en de behoefte aan structurele personele capaciteit zijn deze middelen (€ 532.000) vanaf 2023 structureel in de begroting opgenomen. Daarnaast ontvangen we specifieke middelen voor de uitvoering van maatregelen. We verwachten hiermee uit te komen. Mochten de rijksmiddelen toch niet voldoende zijn voor de uit te voeren taken dan komen we daar bij uw raad op terug.

Ad 24. Nieuwe Koersnota / Geopark de Hondsrug

De Stichting De Hondsrug UNESCO Global Geopark vraagt om de bijdrage te verhogen met € 5.000 per jaar voor de komende 3 jaar. De stichting is naar aanleiding van de UNESCO evaluatie meer gaan inzetten op het gebied van educatie. Dit brengt extra kosten met zich mee. Deze bijdrage is gevraagd aan alle instanties die bijdragen aan de stichting.

Ad 25. Sloopkosten OBS Prins Willem-Alexander – Eext

Om de nieuwe school te bouwen, zal eerst de oude school worden gesloopt. De sloopkosten bedragen € 105.000 en zijn opgenomen voor 2024.

Ad 26. Afboeken boekwaarde OBS Prins Willem-Alexander – Eext

De oude school die wordt gesloopt heeft nog een boekwaarde in de boeken van € 220.000. Deze wordt nu in één keer afgeboekt. Hierdoor vervalt een structurele kapitaallast van € 17.600. Dit bedrag wordt toegevoegd aan het structurele onderwijsbudget. Het bedrag is opgenomen voor 2024.

Ad 27. Tijdelijke huisvesting OBS Prins Willem-Alexander - Eext

Tussen de tijd dat de oude school wordt afgebroken en de nieuwe wordt gebouwd, krijgen de leerlingen elders les. De inschatting is dat deze tijdelijke huisvesting € 325.000 gaat kosten. Het bedrag is opgenomen voor 2024.

Ad 28. Dorpsplannen De Pol Grolloo

Initiatiefnemers in Grolloo hebben een integraal dorpsplan voor De Pol in Grolloo ontwikkeld. Het plan geeft antwoord op diverse vraagstukken rondom leefbaarheid, wonen, zorg en welzijn, duurzaamheid, verkeersveiligheid, gezondheid en mobiliteit. Het plan betreft de aanpassing van het dorpshuis om ontmoeting te bevorderen, de bouw van woonzorgappartementen, de herontwikkeling van de huidige parkeerplaats/ buitenruimte en een parkeerplaats als kiss-and-ride voor de school.

Het gaat om een incidentele bijdrage van in totaal € 500.000. Het bedrag wordt gesplitst in een bijdrage in 2023 van € 300.000 en een bijdrage in 2024 van € 200.000. De middelen zijn bedoeld voor die onderdelen die ontmoeting bevorderen (dorpshuis). Hierover heeft in een eerder stadium al besluitvorming plaatsgevonden.

Ad 29. Budget uitvoering Cultuurnota

In zowel de cultuurnota 2012 – 2016 als de cultuurnota 2017 – 2021 is destijds voor de looptijd van de nota een incidenteel budget van € 50.000 per jaar beschikbaar gesteld. Uit dit budget werden de culturele festivals en evenementen, de uitrol van de moties muziekonderwijs en projecten op het snijvlak van het sociaal domein bekostigd. De intentie is deze lijn de komende jaren vast te houden. Vooruitlopend op de vaststelling van de cultuurnota 2022 – 2025 wordt daarom voorgesteld om incidenteel voor die periode een bedrag van € 50.000 per jaar beschikbaar te stellen voor de bekostiging van onder andere de genoemde projecten. Hierdoor kan op 1 januari 2022 gestart worden met de uitvoering.

Ad 30. Aanvullende financiën project DAF (ICO cultuureducatie)

Het project DAF (Digital Art Factory) is een project dat succesvol is georganiseerd door het ICO in de jaren 2019 t/m 2021. De gemeente wil dit de komende vier jaren graag voortzetten. De kosten hiervan bedragen € 30.000 per jaar. Een deel van dit geld wordt door ICO zelf bekostigd. Hiervoor wordt een noodzakelijke bijdrage van € 5.500 per jaar gevraagd.

Ad 31. Informatiebeleidsplan

Het strategisch informatiebeleidsplan met daaraan gekoppeld tactische uitvoeringsplannen is inmiddels vastgesteld. Voor de tactische uitvoeringsplannen is een jaarlijks budget nodig. In de meerjarenplanning is hiervoor een reeks bedragen opgenomen. Voor 2023 is een incidenteel bedrag opgenomen van € 174.000. Dit wordt ingezet voor Office 365, toegankelijkheid, data gedreven werken en veiligheid. Voor 2024-2026 gaat het om respectievelijk € 174.000, € 100.000 en € 55.000. Daarnaast is er ook een structureel bedrag opgenomen. Zie hiervoor ambities structureel.

Ad 32. Duurzame inzetbaarheid

Duurzame inzetbaarheid wordt steeds belangrijker. De afgelopen periode is al een aantal afspraken gemaakt in het kader van duurzame inzetbaarheid. Het destijds beschikbare budget was € 200.000,- incidenteel voor de periode van twee jaar. Met de aanvragen die er nu zijn en met de aangegeven verplichtingen die eind 2022 en begin 2023 gaan starten is het budget uitgeput. Om ook de komende periode te investeren in carrièreperspectief (horizontaal of verticaal), de talentontwikkeling, vitaliteit en maatwerk voor ouderen is het de wens om wederom incidenteel budget aan te vragen. Voor 2023 en 2024 € 100.000. Door hier uitvoering aan te geven wordt de focus op duurzame inzetbaarheid gelegd en gaan medewerkers met energie en plezier naar het werk.

Prijsontwikkeling structureel

Prijsontwikkeling structureel

Het financieel uitgangspunt bij de inkomstenontwikkeling is dat er wordt uitgegaan van een verhoging van de tarieven (niet zijnde belastingen) met het geldende prijsindexcijfer voor overheidsconsumptie, netto materieel (trendmatige verhoging) uit de meest recente circulaire. Voor de kostenontwikkeling wordt uitgegaan van datzelfde prijsindexcijfer met uitzondering van de loonontwikkeling. De bijdragen aan de GR'en worden daarbij meegenomen voor het loonpercentage omdat de kosten van de GR'en veelal uit loonkosten bestaan.

Prijzontwikkeling structureel

Pijler	Omschrijving ontwikkeling	2024	2025	2026	2027
	lasten				
div	Salarissen	-939.000	-1.102.000	-965.000	-885.000
div	Personeel van derden	-65.000	-55.000	-50.000	-46.000
div	Goederen en diensten	-401.000	-171.000	-174.000	-177.000
div	Energie	-23.000	-10.000	-10.000	-10.000
div	Inkomensoverdrachten	-1.010.000	-775.000	-712.000	-677.000
		-2.438.000	-2.113.000	-1.911.000	-1.795.000
	baten				
5	OZB	189.000	81.000	82.000	83.000
div	Salarissen bijdrage vanuit SDA	75.000	89.000	78.000	71.000
div	Leges en overige inkomsten	105.000	45.000	45.000	46.000
		369.000	215.000	205.000	200.000
	Totaal	-2.069.000	-1.898.000	-1.706.000	-1.595.000

Toelichting prijsontwikkeling structureel

Voor de berekening wordt uitgegaan van 2 indexcijfers in de trendmatige ontwikkelingen. De gegevens komen uit de meicirculaire 2023. Voor salarissen wordt de index van loonvoet sector overheid gehanteerd. Voor de overige onderdelen de prijsindex overheidsconsumptie (netto materieel).

Index van de salarissen:

2024: 5,2 %
 2025: 5,8 %
 2026: 4,8 %
 2027: 4,2 %

Index voor de overige onderdelen

2024: 3,9 %
 2025: 1,6 %
 2026: 1,6 %
 2027: 1,6 %

Het voorstel is om voor de jaren 2024-2027 de OZB te corrigeren met het inflatiepercentage en om verder geen trendmatige verhoging door te voeren. De inflatiecorrectie is bedoeld om de inkomsten en uitgaven op hetzelfde niveau te houden. Bij de inflatiecorrectie gaat het om de index voor de overige onderdelen als hierboven weergegeven. Voor 2024 3,9%.

Gemeentefonds structureel en incidenteel

Gemeentefonds structureel en incidenteel

Bij dit onderdeel worden de verschillen in de uitkering uit het gemeentefonds tussen de verschillende jaren opgenomen.

Gemeentefonds structureel en incidenteel

structureel

Nr	Pijler	Omschrijving	2024	2025	2026	2027
1	5	Mutatie algemene uitkering o.b.v. meicirculaire 2023	4.725.000	2.407.000	- 1.827.000	- 1.066.000
2	5	Hervormingsagenda Jeugd	272.000	-595.000	-341.000	-98.000
3	5	Wet Open Overheid	13.000	14.000		
4	5	Wet Open Overheid	-13.000	-14.000		
totaal			4.997.000	1.812.000	- 2.168.000	- 968.000

incidenteel

Nr	Pijler	Omschrijving	2024	2025	2026	2027
5	5	Stelpost AU: WMO wijzingen abonnementstarief		274.000		
6	5	Stelpost AU: WMO wijzingen abonnementstarief		-274.000		
7	5	Stelpost AU: Hogere instroom asielzoekers	48.000			
8	5	Stelpost AU: Hogere instroom asielzoekers	-48.000			
9	5	Wet Open Overheid	58.000	59.000		
10	5	Wet Open Overheid	-58.000	-59.000		
totaal			0	0	0	0

Toelichting algemene uitkering gemeentefonds structureel en incidenteel

Structureel

Ad 1. Mutatie Algemene Uitkering

De raming voor de algemene uitkering volgt de meicirculaire 2023. Voor de jaren 2024 en 2025 is er nog sprake van een aanzienlijk accres. Dit compenseert de forse loon- en prijsstijgingen. Omdat het regeerakkoord na 2025 afloopt ontstaat voor het jaar 2026 een heel negatief beeld, het zgn. 'ravijnjaar'. Ook de opschalingskorting wordt vanaf dat jaar toegepast. De jaren na 2026 laten een (voorzichtig) herstel van de accessen zien.

Ad 2. Hervormingsagenda Jeugd

Er zijn afspraken gemaakt over de extra middelen die het Rijk compenseert ten aanzien van de hoge uitgaven ten behoeve van de jeugdzorg. De middelen worden (deels) afgebouwd gelijktijdig met maatregelen die de kosten van de jeugdzorg (naar verwachting) moeten doen dalen.

Ad 3/4. Wet Open Overheid

Op 26 januari 2021 heeft de Tweede Kamer de (Wijzigingswet) Wet open overheid (Woo) aangenomen. Het betreft een initiatiefwet uit de Tweede Kamer die beoogt de gehele overheid transparanter en toegankelijker te maken. Met dit wetsvoorstel geven de initiatiefnemers zowel de

actieve als de passieve openbaarmaking van overheidsinformatie een nieuwe basis, verankeren zij het recht op toegang tot informatie wettelijk en beogen zij de informatievoorziening en informatiehuishouding van het Rijk en decentrale overheden te verbeteren. De wet is gedeeltelijk in werking getreden op 1 mei 2022. De huidige Wet openbaarheid van bestuur (Wob) wordt ingetrokken bij de volledige inwerkingtreding van de Woo.

Vooruitlopend op de besluitvorming in de Eerste Kamer heeft het kabinet hiervoor structurele en incidentele financiële middelen vrijgemaakt. De middelen worden gebruikt om de wet binnen de organisatie te implementeren en in te bedden.

Incidenteel

Ad 5/6 WMO wijzigingen abonnementstarief

Het Rijk stelt (vanaf 2025) extra middelen beschikbaar aan gemeenten samenhangend met het Integraal Zorgakkoord, ter compensatie van de gestegen WMO kosten als gevolg van het invoeren van het abonnementstarief.

In de jaren daarna volgt weer een korting als gevolg van het weer herinvoeren van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage.

Ad 7/8 Hogere asielinstroom

In verband met de hogere asielinstroom ontvangt de gemeente drie jaar lang extra rijksmiddelen (2022, 2023 en 2024). Voor 2024 is dat € 48.000.

Ad 9/10. Wet Open Overheid

De toelichting voor dit onderdeel is dezelfde als bij ad 3/4.

Overige mutaties structureel

Overige mutaties structureel

Bij dit onderdeel zijn opgenomen: de niet-trendmatige ontwikkelingen, vervangingsinvesteringen en vrijval kapitaallasten.

Overige mutaties structureel

Nr.	Pijler	Omschrijving	2024	2025	2026	2027
<i>niet-trendmatige ontwikkelingen</i>						
1	2	Hervormingsagenda Jeugd	-272.000	595.000	341.000	98.000
2	2	CAO Sociaal Werk	-300.000			
3	3	Extra toeristenbelasting		65.000	50.000	50.000
4	5	Meeropbrengst OZB (areaaluitbreiding)	50.000	50.000	50.000	50.000
5	div	Gemeenschappelijke regelingen	-610.000			
			-1.132.000	710.000	441.000	198.000
<i>Vervangingsinvesteringen</i>						
6	4	Vervanging openbare verlichting	-15.750	-15.750	-15.750	-15.750
7	5	Vervanging materieel buitendienst	-8.150	-36.100	-6.300	-11.900
8	5	Vervanging materieel BOR	-50.600	-12.100	-500	-13.000
9	5	Automatisering software	-9.450		-4.200	-27.300
10	5	Automatisering hardware	-51.250	-26.050	-34.450	-23.100
			-135.200	-90.000	-61.200	-91.050
<i>Onderhoudslasten/verhoging kapitaalkredieten</i>						
11	4	Onderhoud openbare ruimten	-240.000			
12	4	Kapitaalkredieten wegen en fietspaden	-17.000			
13	5	Kapitaalkrediet nieuwbouw buitendienst Rondkamp	-5.600			
			-262.600			
<i>Vrijval kapitaallasten</i>						
14	div	Lagere kapitaallasten	67.000	103.000	83.000	84.000
			67.000	103.000	83.000	84.000
Totaal			-1.463.000	723.000	463.000	191.000

Toelichting overige mutaties structureel

Ad 1. Hervormingsagenda Jeugd)

Er zijn afspraken gemaakt over de extra middelen die het Rijk compenseert ten aanzien van de hoge uitgaven ten behoeve van de jeugdzorg. De middelen worden (deels) afgebouwd gelijktijdig met maatregelen die de kosten van de jeugdzorg (naar verwachting) moeten doen dalen. De uitgaven voor jeugd houden gelijke tred met deze rijksmiddelen.

Ad 2. CAO Sociaal Werk

Onlangs is de nieuwe CAO Sociaal Werk Vastgesteld. Attenta, Impuls en aanbieders van de WMO en Jeugd vallen onder deze CAO. We kunnen de CAO stijging in zijn geheel niet binnen de budgetten van het Sociaal Domein opvangen. De ramingen wordt vooralsnog structureel bijgesteld met een bedrag van € 300.000.

Ad 3. Toeristenbelasting

Voor 2025 is een verhoging van de toeristenbelasting opgenomen van € 0,05 per persoon per nacht.

De raming wordt daarom structureel met € 65.000 verhoogd. Voor 2026 en 2027 is sprake van een hogere opbrengst van structureel € 50.000 per jaar. Deze aanpassing heeft geen gevolgen voor de tarieven maar is het gevolg van een hoger aantal overnachtingen (areaaluitbreiding).

Ad 4. Meeropbrengst OZB

Betreft meeropbrengst OZB door areaaluitbreiding. Structurele verhoging € 50.000 per jaar.

Ad 5. Gemeenschappelijke regelingen

Evenals bij de gemeenten hebben de gemeenschappelijke regelingen te maken met fors hogere salariskosten als gevolg van de nieuw afgesloten CAO's. De verhoging van de salariskosten wordt doorberekend in de bijdrage van de gemeenten. Voor het totaal van de gemeenschappelijke regelingen gaat het om een totaal van € 610.000 bovenop de inflatie van de component loonsom van 5,2% waar in de begroting al rekening mee wordt gehouden.

Ad 6 t/m 10. Vervangingsinvesteringen – structureel

Het gaat hier om de kapitaallasten van vervangingsinvesteringen.

Ad 11. Onderhoud openbare ruimte

In verband met de sterk toegenomen inflatie is de aanbesteding van werken in de openbare ruimte fors toegenomen. Het betreft een totaalbedrag van € 240.000,--.

Dit is als volgt onder te verdelen:

- Groot onderhoud wegen	€ 120.000
- Reinigingsbestek, onkruidbeheersing, straatvegen en kolkenzuigen	€ 36.000
- Slotenonderhoud	€ 21.000
- Onderhoud bomen	€ 40.000
- Groenonderhoud begraafplaats Eext	€ 23.000

Wegen

Als gevolg van de stijgende kosten voor het onderhoud van wegen wordt de storting in de voorziening wegen verhoogd. Deze verhoging gaat bovenop de normale inflatie en is gebaseerd op actuele eenheidsprijzen. Door de toenemende prijzen voor materialen en arbeid is het noodzakelijk om voldoende middelen te reserveren voor het groot onderhoud van wegen. Met deze aanpassing in de voorziening kan ervoor worden gezorgd dat de wegen in goede staat blijven en de veiligheid en kwaliteit van het wegennet gewaarborgd worden voor de komende jaren. Het bedrag voor groot onderhoud dat nu in de begroting is opgenomen bedraagt afgerond € 800.000. Er wordt vooralsnog van een verhoging van 15% uitgegaan, wat neerkomt op een bedrag van afgerond € 120.000.

Reinigingsbestek

Het structurele reinigingsbestek budget moet worden aangepast aan de prijsstijgingen. De prijzen voor brandstof en de loonkosten zijn gestegen. Het advies is om het budget met 12,5% te verhogen. Kosten € 36.000,-.

Sloten onderhoud

Het structurele slotenonderhoud budget moet worden aangepast aan de prijsstijgingen. De prijzen voor brandstof en loonkosten zijn gestegen. Het advies is om het budget met 12,5% te verhogen. Kosten € 21.000,-.

Bomenonderhoud

Het structurele bomenonderhoud budget moet worden aangepast aan de prijsstijgingen. De prijzen voor brandstof en loonkosten zijn gestegen. Het advies is om het budget met 15% te verhogen. Het gaat om een bedrag ad € 40.000,-

Onderhoud begraafplaats Eext

De huidige eigenaren/beheerders hebben aangegeven dat het beheren van de begraafplaats hun te zwaar wordt. De gemeente heeft de intentie om naast het groenonderhoud ook het eigendom van de over te nemen. Het eigendom staat overigens los van het beheer. Extra kosten voor onderhoud structureel € 23.000

Ad 12. Kapitaalkredieten fietspaden en wegen

De prijzen van personele inzet en materialen zijn de afgelopen periode sterk gestegen. Dit heeft ook gevolgen voor de beschikbare investeringskredieten voor nog uit te voeren werken. Deze zijn niet meer toereikend. De onderstaande investeringskredieten worden in totaal met een bedrag van €

477.000 verhoogd. Kapitaallasten € 17.000 (afschrijvingstermijn 40 jaar, rente 1%) .	
Fietspad Amen – Grolloo	€ 55.000
Fietspad Grolloo – Papenvoort	€ 81.000
Fietspad Nijlande – Ekehaar	€ 196.000
Fietspad Spijkerboor – Eexterveen	€ 81.000
Herinrichting Lutkenend Gasselte	€ 64.000

Ad 13 Kapitaalkrediet nieuwbouw buitendienst Rondkamp.

In de begroting voor 2022 is een krediet opgenomen voor de nieuwbouw van een loods/kantoor voor de buitendienst/kernteam op de locatie aan de Rondkamp in Gieten voor een bedrag van afgerond € 2 miljoen. De projectplanning is erop gericht dat eind 2023/begin 2024 wordt gestart met de daadwerkelijke bouw. Inmiddels zijn om bekende redenen de prijzen van personele inzet en materialen gestegen. De prijsstijging in de bouw blijft aanhouden. Voorgesteld wordt om het beschikbare krediet bij te stelen met 8% (CBS index Bouw). De verhoging van het krediet komt daarmee uit op € 160.000 met een kapitaallast van € 5.600 (afschrijvingstermijn 40 jaar, rente 1%).

Ad 14. Lagere kapitaallasten

Het betreft vrijval van kapitaallasten van vervangingsinvesteringen die in het verleden zijn gedaan.

Mutatie reserves

Dekking incidentele mutaties

Bij dit onderdeel is de dekking weergegeven van de incidentele beleidswensen en ontwikkelingen uit de onderdelen ambities incidenteel en overige mutaties incidenteel.

Toelichting

Voor de incidentele ambities/mutaties geldt dat de bedragen worden onttrokken aan de VAR. In het onderstaand overzicht is aangegeven om welke bedragen het voor de jaren 2024 t/m 2027 gaat. Voor een overzicht van de stand van de VAR en wordt o.a. verwezen naar het begin van het onderdeel hoofdlijnen.

Mutatie reserves

Nr.	Pijler	Omschrijving	2024	2025	2026	2027	totaal
		VAR					
1		Mutaties ambities incidenteel	-2.802.000	-656.000	-255.000	-100.000	-3.813.000
			-2.802.000	-656.000	-255.000	-100.000	-3.813.000

Bij 1e begrotingswijziging 2024 beschikbaar te stellen budgetten

Bij 1e begrotingswijziging 2024 beschikbaar te stellen budgetten

In de eerste begrotingswijziging 2024 zijn de mutaties van de budgetten opgenomen, die voortvloeien uit de incidentele en structurele beleidsvoornemens en ontwikkelingen van het begrotingsvoorstel 2024. Voor een toelichting wordt verwezen naar de onderdelen ambities en ontwikkelingen onder het onderdeel Hoofdlijnen.

Paragrafen

Lokale heffingen

Lokale heffingen

De lokale heffingen kunnen worden onderscheiden in belastingen en retributies.

Belastingen zijn verplichte betalingen waar geen rechtstreekse individuele tegenprestatie van de gemeente tegenover staat. De onroerende zaakbelastingen (OZB), afvalstoffenheffing, rioolheffing, toeristenbelasting en forensenbelasting vallen hieronder.

Retributies zijn betalingen die krachtens algemene regels worden gevorderd ter zake van een concrete door de gemeente bewezen dienst. Hierbij valt te denken aan leges, brandweerrechten en lijkbezorgingsrechten.

De lokale heffingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente. Van de lokale heffingen die bij de algemene dekkingsmiddelen horen is de OZB de belangrijkste. De OZB is 8,2% van de totale algemene dekkingsmiddelen. De andere belastingen die als algemeen dekkingsmiddel dienen zijn de toeristenbelasting en de forensenbelasting. Heffingen die ter dekking van specifieke kosten dienen zijn de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Tarieven

	2023	2024
Onroerende zaakbelastingen		
OZB-eigenaren woningen naar percentage van de waarde	0,0926	0,0952
OZB-eigenaren niet-woningen naar percentage van de waarde	0,2144	0,2315
OZB-gebruikers niet-woningen naar percentage van de waarde	0,0993	0,1046
Forensenbelasting		
- Waarde tot € 50.000	294,00	305,00
- Waarde van € 50.000 tot € 75.000	443,00	460,00
- Waarde van € 75.000 tot € 130.000	593,00	616,00
- Waarde van € 130.000 tot € 200.000	745,00	774,00
- Waarde van € 200.000 tot € 300.000	892,00	927,00
- Waarde van € 300.000 tot € 500.000	1052,00	1093,00
- Waarde meer dan € 500.000	1205,00	1252,00
Toeristenbelasting	1,25	1,25
Afvalstoffenheffing		
- Eenpersoonshuishouding	187,50	205,50
- Meerpersoonshuishouding	250,00	274,00
Rioolheffing		
- WOZ-waarde van € 0 tot € 15.000	0,00	0,00
- WOZ-waarde van € 15.000 tot € 50.000	51,00	52,00
- WOZ-waarde van € 50.000 tot € 100.000	113,00	116,00
- WOZ-waarde van € 100.000 tot € 150.000	143,00	147,00
- WOZ-waarde van € 150.000 tot € 250.000	153,00	157,00
- WOZ-waarde van € 250.000 tot € 400.000	161,00	165,00
- WOZ-waarde van € 400.000 tot € 600.000	185,00	190,00
- WOZ-waarde van € 600.000 tot € 800.000	204,00	209,00
- WOZ-waarde van € 800.000 tot € 1.000.000	245,00	251,00
- WOZ-waarde van € 1.000.000 tot € 2.000.000	414,00	424,00
- WOZ-waarde van € 2.000.000 tot € 3.000.000	2.538,00	2.601,00
- WOZ-waarde van € 3.000.000 tot € 5.000.000	5.078,00	5.204,00
- WOZ-waarde van € 5.000.000 tot € 10.000.000	6.305,00	6.462,00
- WOZ-waarde van € 10.000.000 tot € 25.000.000	8.420,00	8.630,00
- WOZ-waarde van € 25.000.000 tot € 50.000.000	12.483,00	12.795,00
- WOZ-waarde vanaf € 50.000.000	25.391,00	26.025,00

Geraamde inkomsten

	2023*	2024**
OZB ***	4.851.000	5.090.000
Forensenbelasting	180.000	187.000
Toeristenbelasting	1.865.000	1.865.000
Afvalstoffenheffing	2.648.000	2.825.000
Rioolheffing	2.148.000	2.219.000
Leges omgevingsvergunning	467.000	485.000
Leges burgerzaken	362.000	376.000
Lijkbezorgingsrechten	100.000	104.000
Overige leges	26.000	27.000

* inclusief begrotingswijzigingen

** inclusief voorstellen begroting 2024

Beleid ten aanzien van de lokale heffingen

OZB

In het belastingjaar 2024 worden de onroerende zaakbelastingen geheven op basis van de WOZ-waarden die naar peildatum 1 januari 2023 worden vastgesteld. Uit voorlopige berekeningen blijkt dat de gemiddelde waarde van woningen en niet-woningen gelijk is gebleven ten opzichte van peildatum 1 januari 2022.

Voor de berekening van het tarief van de OZB 2024 gaan we uit van de OZB opbrengst 2023, inclusief een inflatiecorrectie van 3,9% en areaalontwikkeling. De totale opbrengst voor 2024 wordt geraamd op € 5.090.000,-.

Bij de berekening van de nieuwe tarieven en de opbrengst moet rekening worden gehouden met de daarvoor geldende wettelijke kaders zoals aangegeven in de Gemeentewet.

Er bestaat een relatie tussen de OZB en de algemene uitkering uit het gemeentefonds. De Financiële Verhoudingswet regelt onder meer de verdeling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds over de gemeenten. De algemene uitkering wordt over de gemeenten verdeeld met behulp van verdeelmaatstaven die verschillen in kosten weerspiegelen en verschillen in belastingcapaciteit. De belastingcapaciteit is een afgeleide van de waarde van onroerende zaken. Gemeenten met binnen hun grenzen veel hoog gewaardeerde onroerende zaken ontvangen een lagere uitkering dan soortgelijke gemeenten met minder waardevolle onroerende zaken.

Het is de planning dat de aanslagen OZB 2024 met dagtekening 22 februari 2024 worden opgelegd.

Herwaardering naar waardepeildatum 1 januari 2023

De Wet WOZ stelt steeds hogere eisen aan de WOZ-administratie. De WOZ-waarde wordt voor veel doeleinden gebruikt en de WOZ-waarde van woningen is openbaar.

De WOZ-waarde wordt door de gemeente gebruikt voor het bepalen van het tarief voor de onroerende zaak belastingen, de rioolheffing en de forensenbelasting. De belastingdienst gebruikt de WOZ-waarde voor de inkomstenbelasting, schenkbelasting en erfbelasting. Het waterschap gebruikt de WOZ-waarde voor watersysteemheffing. Sinds oktober 2015 wordt de WOZ-waarde ook gebruikt voor het woningwaarderingssysteem, een systeem om de maximale huurprijs voor woningen in de gereguleerde huursector te bepalen.

De WOZ-administratie is één van de zogeheten basisadministraties. De WOZ-gegevens worden uitgewisseld met de landelijke voorziening WOZ.

Momenteel zijn we volop bezig met de herwaardering van onroerende zaken naar waardepeildatum 1 januari 2023. Voor de herwaardering gebruiken wij het taxatiepakket, 4WOZ.

In 2016 heeft de Waarderingskamer besloten dat de waardering van onroerende zaken voor de Wet WOZ moet veranderen. De belangrijkste doelstellingen van de Wet WOZ zijn kwaliteit, uniformiteit, duidelijkheid en doelmatigheid. Onder andere het aspect van uniformiteit heeft de Waarderingskamer doen besluiten om landelijk de gebruiksoppervlakte te gebruiken voor de waardering van woningen. Vanaf 2022 zijn gemeenten verplicht om woningen op basis van gebruiksoppervlakte te waarderen. Tot 2022 werden woningen gewaardeerd op basis van de bruto inhoud.

Zowel de woningen als de niet-woningen worden in eigen beheer gewaardeerd. Bij de herwaardering van niet-woningen worden wij ondersteund door een extern bureau. De agrarische objecten en de incurante objecten worden geautomatiseerd getaxeerd middels een koppeling met de landelijke taxatiewijzers (TIOX).

De WOZ-waardering vindt jaarlijks plaats. De periode tussen de peildatum en de aanvang van het tijdvak is 1 jaar. In het jaar 2024 zal er een nieuw WOZ-tijdvak ingaan met waardepeildatum 1 januari 2023.

De beschikkingen voor het jaar 2024 moeten voor 27 februari 2024 worden verzonden. De WOZ-beschikking wordt gecombineerd met de aanslag gemeentelijke belastingen opgelegd met dagtekening 22 februari 2024.

Afvalstoffenheffing

Als uitgangspunt voor de bepaling van het tarief voor de afvalstoffenheffing geldt 100% kostendekkendheid. De kosten van de gemeentereiniging worden voor 2024 geraamd op € 2.825.000. Ten opzichte van 2023 zijn de kosten gestegen met circa € 225.000. In de eerste plaats wordt dit veroorzaakt door de uitvoering van het nieuwe afvalbeleid en de hogere doorrekening van de personeelskosten als gevolg van de hogere CAO. Daarnaast heeft de nieuwe aanbesteding van de verwerking van het groenafval gezorgd voor een fors hogere kostenpost.

Dit heeft een verhoging van de tarieven voor de afvalstoffenheffing tot gevolg. Het tarief voor een éénpersoonshuishouden kan worden vastgesteld op € 205,50. Voor 2023 bedroeg het tarief € 187,50. Voor meerpersoonshuishoudingen kan het tarief worden vastgesteld op € 274,-. Dit tarief bedroeg in 2023 € 250,-

Heffingssystematiek

De afvalstoffenheffing is een tijdvakafhankelijke heffing. Dit betekent dat bij vestiging een aanslag naar tijdsgelang wordt opgelegd en dat bij verhuizing naar een andere gemeente of overlijden een vermindering naar tijdsgelang wordt verleend.

Berekening van kostendekkendheid afvalstoffenheffing

	bedrag	percentage
(bedragen x € 1.000)		
Kosten taakveld	2.549	
Inkomsten taakveld	-466	
Netto kosten taakveld	2.083	74%
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	341	12%
Rente	36	1%
BTW	314	11%
Kwijtschelding	51	2%
Totaal kosten	2.825	
Opbrengst heffingen	2.825	100%

Rioolheffing

De rioolheffing is een bestemmingsbelasting en dient ter bekostiging van de gemeentelijke watertaken voor afvalwater, hemelwater en grondwater. Het Verbreed Gemeentelijk Riolerings Plan (VGRP) vormt de basis voor de te plegen investeringen. De te plegen investeringen vanuit het VGRP worden gedekt uit de rioolheffing. De kosten voor de rioolheffing wordt geraamd op € 2.219.000,-. Dit heeft een lichte stijging van de tarieven tot gevolg.

Heffingssystematiek

De rioolheffing is een tijdstipafhankelijke heffing. Dit betekent dat de rioolheffing wordt geheven van degene die op 1 januari van het belastingjaar eigenaar is van een perceel. Het tarief is afhankelijk van de WOZ-waarde van het perceel.

Berekening van kostendekkendheid rioolheffing

	bedrag	percentage
(bedragen x € 1.000)		
Kosten taakveld	1.578	
Inkomsten taakveld	-25	
Netto kosten taakveld	1.553	70%
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	280	13%
Rente	96	4%
BTW	58	3%
Straatvegen	76	3%
Slootonderhoud	115	5%
Vijveronderhoud	41	2%
Totaal kosten	2.219	
Opbrengst heffingen	2.219	100%

Lijkbezorgingsrechten

Voor belastingjaar 2024 stellen wij voor om de tarieven te verhogen met een inflatiecorrectie van 3,9%. De geraamde inkomst voor 2024 bedraagt € 104.000,-.

Berekening van kostendekkendheid gelijkbezorgingsrechten

	bedrag	percentage
(bedragen x € 1.000)		
Kosten taakveld (incl BTW)	439	
Inkomsten taakveld	0	
Netto kosten taakveld	439	87%
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	64	13%
Totaal kosten	503	100%
Opbrengst heffingen	104	21%

Leges

Voor de bepaling van de tarieven voor de leges geldt als uitgangspunt dat deze maximaal 100% kostendekkend mogen zijn. Wij stellen voor om de leges 2024 te verhogen met een inflatiecorrectie van 3,9%, met uitzondering van de bij wet geregelde legesbedragen.

Door de inwerkingtreding van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor bouwen (Wkb) per 1 januari 2024 verandert er veel voor de leges en de legesverordening. Er worden nieuwe activiteiten toegestaan om leges over te heffen maar er vervallen ook activiteiten waarvoor we nu wel leges mogen heffen.

De legesverordening wordt in december 2023 middels een apart voorstel aan uw raad voorgelegd.

Berekening van kostendekkendheid leges H. 1 algemene dienstverlening

	bedrag	percentage
(bedragen x € 1.000)		
Kosten taakveld	752	
Inkomsten taakveld	0	
Netto kosten taakveld	752	66%
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	391	34%
Totaal kosten	1.143	100%
Opbrengst leges	376	33%

Toeristenbelasting

Toeristenbelasting is een algemeen dekkingsmiddel. Er hoeft geen directe tegenprestatie voor te worden geleverd. Als gemeente leveren we veel 'prestaties' waar onder andere onze toeristen gebruik van maken zoals het in stand houden van diverse voorzieningen (zwembaden), inrichting centrumplannen, aanleg en onderhoud fietspaden etc. Het kwantificeren van deze kosten is erg subjectief en is afhankelijk van in welke mate toeristen gebruik maken van onze voorzieningen. De geraamde opbrengst toeristenbelasting bedraagt voor 2024 € 1.865.000,-.

Forensenbelasting

Voor belastingjaar 2024 stellen wij voor om de tarieven te verhogen met een inflatiecorrectie van 3,9%. De geraamde inkomst voor 2024 bedraagt € 187.000,-.

Kwijtscheldingsbeleid

Gemeenten kunnen met inachtneming van de Invorderingswet 1990 kwijtschelding verlenen van gemeentelijke heffingen. Gemeenten beslissen zelf of, en zo ja voor welke heffingen kwijtschelding kan worden verkregen. In Aa en Hunze kan kwijtschelding worden verkregen voor afvalstoffenheffing,

rioolrecht en OZB. Gemeenten zijn gebonden aan de landelijke Uitvoeringsregeling. Alleen ten aanzien van kosten van bestaan hebben gemeenten de mogelijkheid om af te wijken van de regeling.

De rijksregeling gaat uit van 90% van de bijstandsnorm als norm voor het verlenen van kwijtschelding.

In de gemeente Aa en Hunze is er voor gekozen om 100% van de bijstandsnorm als bestaansminimum te hanteren. Onze kwijtscheldingsnorm is daarmee maximaal c.q. zo ruim mogelijk. Daarnaast is besloten om kwijtschelding mogelijk te maken voor OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing. Voor mensen met een inkomen dat iets meer bedraagt dan het minimum kan een gedeeltelijke kwijtschelding worden verleend.

De kwijtscheldingsverzoeken worden beoordeeld door het Noordelijk Belastingkantoor.

Voor kwijtschelding van zowel de gemeentelijke belastingen als de waterschapsbelasting hoeven inwoners maar één formulier in te vullen. Wie al eens kwijtschelding heeft ontvangen, ontvangt automatisch opnieuw kwijtschelding als er sprake is van ongewijzigde omstandigheden.

Lokale lastendruk

In onderstaande tabel wordt de lokale lastendruk per inwoner in euro's weergegeven over de jaren 2021 tot en met 2024:

Lokale lastendruk						
jaar	inwoners	afval	riool	ozb	totaal	per inwoner
2021	25.388	2.543.000	2.051.000	4.517.000	9.111.000	359
2022	25.565	2.456.000	2.071.000	4.697.000	9.224.000	361
2023	25.737	2.648.000	2.148.000	4.851.000	9.647.000	375
2024	25.730	2.825.000	2.219.000	5.090.000	10.134.000	394

We streven er al jaren naar om de gemeentelijke lasten voor inwoners binnen de perken te houden.

Voor het jaar 2024 gaan we uit van de OZB opbrengst 2023 inclusief een inflatiecorrectie van 3,9% en areaalontwikkeling. De tarieven voor de afvalstoffenheffing en rioolheffing stijgen. In de tabel is te zien dat er een stijging is in de lasten per inwoner.

Weerstandvermogen en risicobeheersing

Weerstandvermogen en risicobeheersing

De paragraaf weerstandvermogen geeft aan hoe robuust (solide) onze begroting is. Dit is van belang wanneer er zich financiële tegenvallers voordoen. Het weerstandvermogen is de weerstandscapaciteit (de beschikbare financiële middelen om niet begrote kosten te kunnen dekken) minus alle risico's (waarvoor geen maatregelen zijn getroffen én die een aanzienlijke invloed kunnen hebben op onze financiële positie).

Weerstandscapaciteit

Incidentele en structurele weerstandscapaciteit

Er wordt onderscheid gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit. Met incidentele weerstandscapaciteit wordt bedoeld de aanwezige financiële middelen om eenmalige tegenvallers op te kunnen vangen, zonder dat dit invloed heeft op de voortzetting van de gemeentelijke taken op het huidige niveau. Met structurele weerstandscapaciteit worden de aanwezige financiële middelen bedoeld die permanent ingezet kunnen worden om structurele tegenvallers op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van het beleid op het huidige niveau.

1. Incidentele weerstandscapaciteit

Onder de incidentele weerstandscapaciteit vallen:

- a. De vrije algemene reserve (VAR) en het weerstandsdeel van de vrije algemene reserve (WAR)

- b. De algemene reserve grondbedrijf
- c. De overige vrije reserves (waarvoor nog geen wettelijke verplichtingen zijn aangegaan)

2. Structurele weerstandscapaciteit

Onder de structurele weerstandscapaciteit vallen:

- a. Het budget dat geraamd is voor onvoorziene uitgaven en het begrotingsaldo
- b. De onbenutte belastingcapaciteit, dit is het verschil tussen de norm en de opbrengst

Beleidsnota weerstandsvermogen en risicomangement

In de raadsvergadering van 1 juni 2023 is de beleidsnota weerstandsvermogen en risicomangement vastgesteld. In deze nota is een norm voor het weerstandsvermogen bepaald. De norm is een ratio van 1,0 voor het incidentele en structurele weerstandsvermogen. Indien één van de beide ratio's lager is dan 1,0 dient de ratio van het totale weerstandsvermogen 1,0 te zijn. De ratio voor het weerstandsvermogen is de beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld door het risicoprofiel.

Totaal weerstandscapaciteit		Toelichting	
Incidentele weerstandscapaciteit (verwachting per 31 december 2024)			
- Vrije Algemene Reserve (VAR)	5.616.000		
- Weerstandsdeel Algemene Reserve (WAR)	5.653.000		
- Algemene Reserve Grondbedrijf	4.217.000		
- Overige Vrije Reserves	-		
Totaal incidentele weerstandscapaciteit	15.486.000 (a)		
Structurele weerstandscapaciteit			
Onbenutte belastingcapaciteit:	opbrengst lasten/norm		
- OZB-opbrengst	5.090.000	5.090.000	De raming is inclusief trend 3,9% en areaalacres
			De limitering van OZB-tarieven is per 1 januari 2008 afgeschaft. Wel heeft het kabinet als voorbehoud gemaakt dat de opbrengststijging landelijk beperkt moet blijven. Daartoe is een macronorm ingesteld. Ingaande 2022 is deze afgeschaft. Daarvoor in de plaats is de benchmark woonlasten gekomen. Deze is opgenomen in de Coelo-atlas. We hebben nu de norm gelijkgesteld aan de opbrengst. Om eventuele ruimte te bepalen zullen we eerst gemeentelijk beleid moeten opstellen.
- Rioolheffing kostendekkend tarief	2.219.000	2.219.000	
- Afvalstoffen kostendekkend tarief	2.825.000	2.825.000	
Totaal	10.134.000	10.134.000	
Verskil tussen norm en opbrengst		0	
Bij:			
Raming onvoorziën		17.000	
Begrotingsresultaat 2024		882.000	Structurele begrotingsruimte 2024, zie de uiteenzetting financiële positie in het onderdeel 'Hoofdlijnen'.
Totaal structurele weerstandscapaciteit		899.000 (b)	
Totaal weerstandscapaciteit (incidenteel + structureel)		16.385.000 (a+b)	

Toelichting weerstandscapaciteit (verschillen t.o.v. de begroting 2023)

Ten opzichte van begroting 2023 is de incidentele weerstandscapaciteit toegenomen met € 2,8 miljoen door een stijging van de VAR en de algemene reserve grondbedrijf. Deze stijging is met name te danken aan toevoegingen aan deze reserves uit het voordelige resultaat van de jaarrekening 2022. De structurele weerstandscapaciteit is gestegen met € 0,65 miljoen. Dit komt door een hoger begrotingsresultaat 2024 ten opzichte van 2023.

Toelichting ratio weerstandsvermogen

De norm is een ratio van 1,0 voor het incidentele en structurele weerstandsvermogen. De berekening van de incidentele en structurele weerstandscapaciteit vindt plaats in de voorgaande tabel. In onderstaand overzicht zijn de risico's en kansen zijn voor de begroting 2024 geschat. Daarna worden de incidentele en structurele weerstandscapaciteit gerelateerd aan het risicoprofiel voor de berekening van de ratio's. De uitkomst van beide ratio's is dat ze voldoen aan de norm. De ratio van het incidentele weerstandsvermogen is zeer ruim boven de norm.

Risicomatrix	Incidenteel	Structureel	Bedrag	Kans	Risicobedrag
(Bedragen x € 1.000)					
Risico's					
1 Uitgaven Sociaal domein		x	1.000	25%	250
2 Verbonden partijen structureel		x	50	15%	8
3 Verbonden partijen incidenteel	x		250	25%	63
4 Algemene Uitkering Gemeentefonds		x	1.000	50%	500
5 Planschade	x		50	40%	20
6 Grondexploitatie	x		1.000	40%	400
7 Bodemsaneringskosten	x		100	50%	50
8 Asbestsaneringen	x		250	60%	150
9 Juridische risico's	x		150	80%	120
10 Leges heffing irt omgevingswet		x	150	50%	75
Totaal					1.635
Totaal incidenteel		803			
Totaal structureel		833			

Berekening ratio's weerstandsvermogen: (Bedragen x € 1.000)	Bedrag	Ratio
Incidentele weerstandscapaciteit	15.486	
Incidenteel risicobedrag	803	
Ratio weerstandvermogen incidenteel		19
Structurele weerstandscapaciteit	899	
Structureel risicobedrag	833	
Ratio weerstandvermogen structureel		1

Toelichting risico's

1. Uitgaven sociaal domein

De decentralisaties van 2015 hebben zowel bestuurlijk, als financieel en organisatorisch grote gevolgen gehad. Het financiële uitgangspunt is dat de taken van het sociaal domein worden uitgevoerd binnen de beschikbare budgetten. Elk jaar is dit weer een uitdaging. Nadat we in 2022 extra rijksmiddelen hadden ontvangen voor met name jeugdzorg, is dit jaar is de hervormingsagenda voor de jeugd aangenomen. Het uitgangspunt is hierbij de het budgettair neutraal verloopt. Elke tegenvaller heeft hierbij dan een negatief effect. De zorgen die hier eerder over zijn gedeeld, blijven bestaan. De zorgen ten aanzien van de functie Beschermd Wonen dat naar de gemeente gaat en de stijgende kosten in de WMO door de toenemende vergrijzing blijven ook.

2/3. Verbonden partijen

Naast voordelen die samenwerkingsverbanden opleveren, zijn er ook risico's aan verbonden. Door afvaardigingen in het algemeen en/of dagelijks bestuur kunnen financiële risico's worden beheerst. Het risicoprofiel van gemeenschappelijke regelingen is over het algemeen laag (kans 15%); veelal is er een redelijk voorspelbare stijging van de jaarlijkse exploitatielasten voor zover het de bedrijfsvoeringslasten betreft. De ontwikkeling van de programmakosten binnen de verbonden partijen is afhankelijk van de inhoudelijke beleidsontwikkeling bij het rijk en de deelnemende gemeenten. Omdat het risicoprofiel van gemeenschappelijke regelingen in totaal laag wordt ingeschat, is er geen risico inschatting per afzonderlijke verbonden partijen.

Het bezit van aandelen van privaatrechtelijke ondernemingen heeft in het algemeen een positief effect. De economische waarde kan namelijk hoger liggen dan de balanswaarde. Wel dient voorzichtigheid te worden betracht bij het structureel rammen van dividend uitkeringen, omdat achterblijvende uitkeringen kunnen leiden tot een structureel budgettair probleem.

4. Algemene Uitkering Gemeentefonds

De economische ontwikkeling, de ontwikkeling van de rijksuitgaven en ontwikkelingen rondom de systematiek voor het bepalen van de algemene uitkering uit het gemeentefonds, maken het bepalen van de raming van deze inkomsten in onze begroting steeds weer complex. Hierdoor neemt de onzekerheid toe, met name voor de toekomstige ramingen. Daarom is dit onderwerp opgenomen als potentieel structureel risico. Vanwege de huidige wereldwijde crisissen worden de hier bovengenoemde factoren versterkt. Dit wordt bijvoorbeeld zichtbaar in de huidige torenhoge inflatie / prijsstijgingen.

5. Planschade

In procedures met betrekking tot het wijzigen van bestemmingsplannen kan voor individuele burgers planschade ontstaan. In een aantal gevallen kunnen de hieruit voortvloeiende kosten worden opgenomen in de exploitatie van het desbetreffende plan. Daar waar mogelijk wordt de planschade afgewenteld op de initiatiefnemer. Het resterende geschatte risico is hier opgenomen.

6. Grondexploitatie

Een beleidsmatig risico binnen een gemeente is de grondexploitatie. In Aa en Hunze loopt op dit moment nog 1 exploitatie die belangrijke invloed heeft op het totaal. Dit is het woningbouwplan Nooitgedacht in Rolde. Zie verder de paragraaf Grondbeleid voor de inhoudelijke toelichting.

7. Bodemsaneringskosten

De aansprakelijkheid op het gebied van milieu neemt voortdurend toe. De gemeenten vormen hierbij geen uitzondering. Gemeenten lopen als rechtmatige eigenaar van gronden het risico dat vervuilde grond geschoond moet worden. Eventuele noodzakelijke maatregelen op het terrein van de bodemsanering, die voor rekening van de gemeente kunnen komen, zijn momenteel vooralsnog niet in te schatten en daarom als risico benoemd in deze paragraaf.

8. Asbestsaneringen

In toenemende mate wordt de gemeente geconfronteerd met illegale dumping van asbest via de vuilinzameling en asbestvervuiling als gevolg van brand. In het belang van de volksgezondheid is acute verwijdering van de vervuiling noodzakelijk. Verhaal van de kosten op de veroorzaker blijkt vaak onmogelijk en is daarom opgenomen als risico.

9. Juridische risico's

Jaarlijks worden enige procedures door of tegen de gemeente gevoerd. Er is een tendens waar te nemen van een toenemend aantal aansprakelijkheidstellingen. Gemeenten worden geconfronteerd met schadeclaims van burgers als gevolg van genomen besluiten en vermeende nalatigheid door de overheid. Zo kunnen de gemeenten aansprakelijk gesteld worden door de burger voor schade als gevolg van slecht onderhoud van de wegen, openbaar groen en voor planschades (al specifiek benoemd als risico). Voor een deel zijn de risico's die de gemeente lopen gedekt door afgesloten verzekeringen, waarbij de gemeente bij de WA-verzekering een eigen risico heeft van € 2.500 per schadegeval.

10. Legesheffing in relatie tot omgevingswet

De nieuwe Omgevingswet treedt per 1 januari 2024 in werking. De nieuwe wet heeft (grote) invloed op de legesinkomsten met betrekking tot bouw en milieu. Voor bouw komen er steeds meer vrijstellingen terwijl op milieugebied weer leges mogen worden geheven. Hoe dit voor de individuele gemeenten uitpakt is nog onduidelijk. Wel duidelijk is dat gemeenten hier financiële risico's lopen. Daarom is hiervoor ook een risico opgenomen.

Financiële kengetallen

In de raadsvergadering van 1 juni 2023 is de nota financiële beleidskaders vastgesteld. In deze nota is uitgelegd hoe de wettelijke financiële kengetallen te gebruiken zijn bij de beoordeling van de financiële weerbaarheid en wendbaarheid van onze gemeente. Ook hebben we nu eigen gemeentelijke normen voor de wettelijke financiële kengetallen.

Het gaat om de volgende kengetallen:

- Netto schuldquote
- Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
- Solvabiliteitsratio
- Structurele exploitatieruimte
- Grondexploitatie
- Belastingcapaciteit

Begroting 2024	Verloop van de kengetallen	
-----------------------	-----------------------------------	--

Kengetallen:	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Netto schuldquote	4 %	23 %	37%	34%	31%	28%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	3 %	22 %	35%	32 %	29%	26%
Solvabiliteitsratio	55 %	37 %	36%	35%	36%	37%
Structurele exploitatieruimte	8 %	0 %	2%	2%	-2%	-3%
Grondexploitatie	2 %	0 %	0 %	0%	0%	0%
Belastingcapaciteit %	78%	73%	73%	73 %	73 %	73%

Normen financiële kengetallen

Met het vaststellen van de nota financiële beleidskaders hebben we eigen normen voor de beoordeling van de kengetallen. De normen zijn:

- voor de netto schuldquote lager dan 80%
- voor de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen eveneens lager dan 80%
- voor de solvabiliteitsratio minimaal 20%
- voor de structurele exploitatieruimte minimaal 0%
- voor de grondexploitatie lager dan 20%
- voor de belastingcapaciteit minimaal 95% en maximaal 105%

Beoordeling netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd

Beide quotes voldoen aan de norm. Het verschil tussen de uitkomsten bij de rekening 2022 en de begrotingen vanaf 2023 komt doordat in de werkelijkheid niet alle geraamde uitgaven en investeringen in het begrotingsjaar worden gerealiseerd. In de werkelijkheid is de financieringsbehoefte lager dan op begrotingsbasis.

Beoordeling solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio voldoet aan de norm. Het verschil tussen de uitkomsten bij de rekening 2022 en de begrotingen vanaf 2023 komt doordat in de werkelijkheid niet alle geraamde uitgaven en investeringen in het begrotingsjaar worden gerealiseerd. In de werkelijkheid is de financieringsbehoefte lager dan op begrotingsbasis.

Beoordeling structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte voldoet tot en met begrotingsjaar 2025 aan de norm. Vanaf begrotingsjaar voldoet dit kengetal niet meer aan de norm. Het huidige regeerakkoord van het gevallen kabinet loopt tot 2026. Daarna ontstaat een terugval in de inkomsten uit het gemeentefonds, ook wel ravijnjaar genoemd.

Beoordeling grondexploitaties

De uitkomsten bij grondexploitaties voldoen aan de norm.

Beoordeling belastingcapaciteit

De meerjarige reeks laat zien dat we niet aan onze eigen norm voldoen. In de nota financiële beleidskaders is dit ook geconstateerd: 'Wij zitten langjarig buiten en lager dan deze norm'. Het betekent dat we ruim onder het landelijke gemiddelde zitten. Deze ruimte kan benut worden bij veranderende omstandigheden.

Onderhoud kapitaalgoederen

Onderhoud kapitaalgoederen

Wegen

Basisgegevens/uitgangspunten

De gemeente Aa en Hunze heeft 2.957.477 m² (548km) aan verharding in beheer en onderhoud. Hiervan is 1.767.351 m² asfaltverharding, 967.288 m² elementenverharding en 93.582 m² betonverharding. De overige vierkante meters betreft onverhard/onbekend (nog niet verwerkt in het basis registratiesysteem). Het gehele areaal aan verharding bestaat voor 76% aan rijbanen, 12 % aan fietspaden en 12% uit voetpaden en parkeerplaatsen.

A. Het beleidskader

In 2021 is het Wegenbeleidsplan Aa en Hunze voor een nieuwe planperiode (2021-2025) door de raad vastgesteld. Het doel van het wegenbeleidsplan is ervoor te zorgen, dat het onderhoud van de gemeentelijke wegen wordt uitgevoerd aan de hand van een vooraf afgesproken kwaliteit om ook in de toekomst over een goed onderhouden wegennet te kunnen blijven beschikken. Omdat de realisatie van die doelstelling op een efficiënte en effectieve manier bereikt moet worden, met de beperkte inzet van middelen, is het volgende beleidsuitgangspunt geformuleerd.

Uitgangspunt is het kwaliteitsniveau Basis dat gelijk staat aan de ondergrens van verantwoord wegbeheer volgens de CROW-wegbeheersystematiek (Centrum Regelgeving en Ontwerp Weg- en waterbouw). De afgelopen onderhoudsperioden hebben uitgewezen dat dit kwaliteitsniveau een prima uitgangspunt is om ook in de toekomst verantwoord wegbeheer binnen de gemeente uit te blijven voeren.

B. Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties

Uit inspecties en soortgelijke evaluaties blijkt dat het geselecteerde basisniveau van onderhoud adequaat is om het wegenonderhoud op dezelfde wijze voort te zetten. In de begroting van 2024 is een structurele bijdrage van € 800.000 opgenomen. Echter, om voortdurend te voldoen aan het beoogde kwaliteitsniveau, is het bedrag van deze bijdrage ontoereikend. Dit wordt veroorzaakt door aanzienlijke prijsstijgingen van materialen en arbeid

C. De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

In het nieuwe wegenbeleidsplan is een meer jaren raming voor 2021-2025 opgesteld. Om blijvend aan het gestelde kwaliteitsniveau te voldoen wordt in de begroting 2024 een voorstel gedaan om het bedrag van € 800.000 structureel met € 120.000 te verhogen.

D. Voortgang

De uitvoering voor de komende jaren wordt volgens het onderhoudsprogramma 2021-2025 uitgevoerd.

Het onderhoudsprogramma voor jaren tot en met 2023 is uitgevoerd conform de planning. Op basis van een uitgevoerde visuele weginspectie in 2023 (resultaten nog niet bekend) zal blijken of het kwaliteitsniveau Basis als beleidsuitgangspunt voor het wegenonderhoud 2024 en 2025 zonder verdere bijstellingen blijvend behouden kan worden. Hiervan uitgaande wordt het programma 2024/2025 uitgevoerd.

Water en kunstwerken

A. Het Beleidskader

De gemeente Aa en Hunze heeft 125 ha binnenwater. Daarnaast heeft de gemeente 37 vaste bruggen, 12 beweegbare bruggen, 13 steigers, 8 andere voorzieningen zoals bv. rolpalen, kademuur, leuning e.d. en 5.310 m¹ walbeschoeiing.

B. Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties.

Het jaarlijkse onderhoud wordt uitgevoerd op basis van het beheerprogramma bruggen. In de begroting is hiervoor een structureel budget opgenomen.

C. De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

In de begroting 2024 is een bedrag van € 185.000 aan directe kosten opgenomen voor het onderhoud van sloten, bermsloten, sluizen en waterkeringen. Daarnaast is een bedrag van € 137.000 opgenomen voor regulier onderhoud aan waterstaatkundige werken, zoals bruggen, kano- en vissteigers. Voor groot onderhoud aan de bruggen van het Grevelingskanaal wordt jaarlijks een bedrag van € 45.000 toegevoegd aan de voorziening. In de begroting 2024 is bij de ambities een bedrag van € 1,4 miljoen opgenomen voor vervanging van de beschoeiing.

D. Voortgang

Periodiek wordt het onderhoudsprogramma vastgesteld en uitgevoerd om het onderhoudsniveau op een aanvaardbaar/voldoende niveau te brengen.

De onderhoudswerkzaamheden omvatten het vervangen en/of schilderen van leuning, betonrenovatie en vernieuwing van brugdekken. Onlangs zijn de beheerplannen voor bruggen, beschoeiing van het Grevelingkanaal en vijveronderhoud geactualiseerd. De financiële doorberekening moet nog worden uitgevoerd. Eventuele noodzakelijke aanpassingen in de budgetten worden meegenomen in de bestuursrapportage of najaarsnota. Met het vervangen van de beschoeiing zal in 2024 worden gestart.

Riolering

Basisgegevens/uitgangspunten

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de rioleringsvoorzieningen in de gemeente Aa en Hunze.

Rioleringsvoorzieningen	
Vrijverval riolering	275 km
Mechanische riolering	130 km
Hoofdgemalen	30 stuks
Minigemalen	460 stuks
Randvoorzieningen	10 stuks
IBA's	35 stuks
Kolken	12560 stuks
Vijvers	26 stuks

A. Het Beleidskader

In 2020 is het Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) door de raad vastgesteld voor de planperiode 2020-2024. Aan het beleid ligt de volgende visie ten grondslag:

Aa en Hunze wil beschikken over een duurzaam en robuust water- en rioleringssysteem in het bebouwd gebied. We hebben inzicht in het systeem en beheren het doelmatig, waardoor de lasten zo laag mogelijk blijven en overlast van water tot een minimum is beperkt. Gebruikers kunnen eenvoudig

terecht bij de gemeente met klachten en vragen, maar we doen ook een beroep op hun eigen verantwoordelijkheid.

Met dit plan geven wij invulling aan de wettelijke verplichting om vast te leggen hoe wij inhoud geven aan de zorgplicht voor het afvalwater, regenwater en grondwater. De zorgplichten zijn vertaald naar doelen. Aan de hand van onze visie hebben we speerpunten voor de komende planperiode bepaald, te weten:

1. Inzicht in de werking van het systeem vergroten.
2. Duurzaamheid vergroten.
3. Anticiperen op klimaatverandering.
4. Samenwerking met waterketenpartners versterken.

In Groningen en Noord-Drenthe werken gemeenten, waterschappen en waterbedrijven samen in de waterketen. Dit wordt langs 2 sporen bereikt; regionaal en per cluster. In de samenwerkingsregio Groningen en Noord Drenthe is een bestuursakkoord opgesteld voor de periode 2020-2025 waar de nadruk ligt op de onderdelen Kwetsbaarheid en Duurzaamheid. Het cluster Kop van Drenthe bestaat uit de gemeenten Tynaarlo, Assen, Noordenveld en Aa en Hunze en de waterschappen Hunze en Aa's en Noorderzijlvest. In 2020 is het Waterakkoord Kop van Drenthe geactualiseerd. In dit waterakkoord leggen de deelnemers afspraken vast en wordt een maatregelenprogramma opgesteld voor de periode tot 2025.

B. Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties

In dit GRP is gekozen om onze leefomgeving duurzaam en klimaatrobust in te richten en tevens een subsidieregeling voor het afkoppelen van regenwater vast te stellen. De ontwikkeling van de rioolheffing is dynamisch, waarbij -aan de hand van het jaarprogramma- ieder jaar een actualisatie plaats vindt van de berekening. Op die wijze is de ontwikkeling van het tarief in balans met de werkelijke kosten. Om tarief stabiel te houden wordt gewerkt met een voorziening.

De maatregelen die voortkomen uit ons GRP worden intern integraal opgepakt, zodat er altijd werket-werk wordt gemaakt. Daarnaast stemmen we de maatregelen af op het waterakkoord van het cluster en de regionale samenwerking.

C. De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

De kosten voor investeringen en onderhoud aan het riool stijgen in 2024 met 5,0%. Dit is het gevolg van de stijging van de salariskosten vanuit de nieuwe CAO en de doorberekening van inflatie. Deze kosten worden doorberekend in de tarieven in verband met de geldende 100% kostendekkendheid. Voor de berekening van de rioolheffing maken we gebruik van een (egalisatie) voorziening. Hoe de tarieven zich na 2024 ontwikkelen is afhankelijk van de uitkomsten van het klimaatadaptatiebeleid en de bijbehorende uitvoeringsagenda.

D. Voortgang

De in de begroting opgenomen bedragen voor het onderhoud worden daarvoor in het desbetreffende jaar ingezet. Werkzaamheden worden zoveel mogelijk afgestemd met onze waterketenpartners, waardoor werkzaamheden in de tijd kunnen verschuiven.

Gebouwen

Basisgegevens/uitgangspunten

De gemeente Aa en Hunze heeft 50 gemeentelijke accommodaties. Deze 50 accommodaties bestaan uit onder andere 3 kerktorens, 3 molens, 3 multifunctionele accommodaties, 2 zwembaden, 3 sporthallen, 2 gymnastieklokalen, 1 sportzaal, 18 dorpshuizen (waarvan 7 in eigendom), 1 loods met overkapping voor Openbare Werken, 4 brandweerposten, 1 gemeentehuis, 1 afvalbrengrstation en 18

overige locaties. Door de verzelfstandiging van het openbaar basisonderwijs per 1 januari 2010 (stichting PrimAH) en de overheveling van het groot onderhoud per 1 januari 2015 is de gemeente niet meer verantwoordelijk voor het onderhoud van de schoolgebouwen. Als gevolg van de bevolkingskrimp is het eigendom én het onderhoud van de schoolgebouwen in Schipborg, Nieuw Annerveen, Annerveenschekanaal en Gasselternijveenschemond weer terug gegaan naar de gemeente. De schoolgebouwen in Schipborg en Gasselternijveenschemond zijn inmiddels verkocht.

A. Het Beleidskader

Het kader voor het onderhoud van de gebouwen is de door de raad vastgestelde “nota onderhoud gebouwen”. Het betreft hier het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen, exclusief de dorpshuizen en monumenten. In deze nota wordt gestreefd naar een onderhoudsniveau tussen de conditieschalen 2 en 3, wat overeenkomt met een goede tot redelijke onderhoudstoestand. Om een bijdrage te leveren aan de taakstellende bezuiniging voor de komende jaren is het onderhoudsniveau teruggebracht naar conditieschaal 3. Het gebouwenonderhoud vindt plaats op basis van onderhoudsbegrotingen in de vorm van een zogenaamde meerjarenraming voor een periode van 10 jaar. Sinds dit jaar laat de stichting PrimAH haar MJOP van de basisscholen door een extern adviesbureau opstellen. Voor de overige gebouwen wordt de MJOP vierjaarlijks geactualiseerd. Hiervoor wordt een inspectie ter plaatse uitgevoerd. Het onderhoud van dorpshuizen vindt plaats op basis van de notitie dorpshuizenbeleid die door de raad is vastgesteld. Het beheer en onderhoud van de gebouwen van de voetbalverenigingen is de verantwoordelijkheid van de vereniging geworden.

B. Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties

Het gebouwenonderhoud wordt conform de Meerjarenonderhoudsplanung (MJOP) en het beleidskader uitgevoerd. Over de eventuele (financiële) consequenties van de driejaarlijkse inspectie zal uw raad in de voortgangsrapportages en de begroting worden geïnformeerd.

In 2016 is de MJOP van de gebouwen en de monumenten voor de periode 2017-2028 geactualiseerd. De actualisatie van de MJOP van de dorpshuizen voor de periode 2023-2032 heeft vertraging opgelopen en wordt medio 2023 afgerond. De beide MJOP's van de overige gebouwen en de monumenten zullen in 2023 en 2024 worden geactualiseerd.

C. De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Conform het meerjarig onderhoudsschema gemeentelijke gebouwen is voor groot onderhoud en schilderwerk van gemeentelijke gebouwen (excl. monumenten, schoolgebouwen en dorpshuizen) structureel respectievelijk € 227.000 en € 101.000 in de begroting opgenomen.

Voor groot onderhoud en schilderwerk van monumenten is dat bedrag respectievelijk € 35.000 en € 20.000 structureel. Daarnaast is een bedrag van € 310.000 beschikbaar in de exploitatie voor regulier onderhoud van de gemeentelijke gebouwen (excl. schoolgebouwen en dorpshuizen). Hiervan is € 29.000 voor monumenten.

Voor het groot onderhoud van dorpshuizen is in de exploitatie jaarlijks een bedrag van € 62.000 beschikbaar; dit bedrag maakt onderdeel uit van een subsidieregeling. Door een taakstellende bezuiniging wordt nog 70% van de kosten gesubsidieerd.

Per 1 januari 2015 is het buitenonderhoud voor de scholen voor primair en (voortgezet) speciaal onderwijs (niet meer in onze gemeente) overgeheveld van de gemeente naar de schoolbesturen. De schoolbesturen hebben de (financiële) verantwoordelijkheid voor het totale onderhoud van hun schoolgebouwen, inclusief (functionele) aanpassingen van het gebouw.

D. Voortgang

De in de onderhoudsbegroting geraamde werkzaamheden worden aan het begin van het jaar op een lijst van “uit te voeren werkzaamheden” geplaatst. Bij deze lijst wordt een planning opgesteld voor het desbetreffende jaar. Uitgangspunt is de werkzaamheden in het geraamde jaar uit te voeren. Bij een aantal omvangrijke werkzaamheden komen de bedragen in een periode van 2 of 3 jaar beschikbaar. Afhankelijk van de uit te voeren werkzaamheden dient de uitvoering overigens wel aaneengesloten plaats te vinden.

Groen

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het gemeentelijk te beheren groen.

Groenbeheer binnen de kom

Bomen	28.000 stuks
Monumentale bomen	180 stuks
Gazon	130 hectare
Ruw gras	15,5 hectare
Struiken	34,5 hectare
Vaste planten	1.400 m2
Plantenbakken	30 stuks
Parkbos	25,5 hectare

Groenbeheer buiten de kom

Bomen	60.000 stuks
Gazon	7 hectare
Ruw gras	300 hectare
Bosplantsoen/struiken	12,5 hectare

Groen

Basisgegevens/uitgangspunten

Van het totale areaal openbaar groen dat de gemeente in onderhoud heeft, wordt een deel uitgevoerd in eigen beheer en een deel uitbesteed. Het grootste deel van het groenonderhoud in de kernen wordt uitgevoerd door de Kernteams onder begeleiding van voormannen als onderdeel van de gemeentelijke buitendienst.

A. Het beleidskader

Het groenbeheer systeem is gebruikt om bestekken op te stellen van werkzaamheden die nu in uitvoering zijn.

B. Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties

Na de vulling van het groenbeheer systeem is een visie over het groenbeheer in onze gemeente opgesteld. De visie wordt gebruikt bij het opstellen van de onderhoudsbestekken.

Er loopt sinds 2018 een proef met betrekking tot het ecologisch beheren van de gemeentelijke bermen. De gemeente is in 2021 gestart met het ecologisch beheren van een deel van de bermen door de eigen buitendienst. Eind 2023 wordt de proef met het ecologisch beheren van bermen geëvalueerd. De besluitvorming eind 2023 bepaald op welke wijze het beheer van de bermen vanaf 2024 wordt voortgezet.

C. De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Het groenonderhoud van de begraafplaats in Eext wordt door de gemeente van de huidige eigenaren/beheerders over genomen . In de begroting 2024 is hiervoor een bedrag opgenomen van € 23.000. Daarnaast is de gemeente Aa en Hunze ambassadeur voor de steenuilen. In 2024 worden aanvullende nog 24 erven steenuil vriendelijke ingericht. Hiervoor is een incidenteel bedrag van € 30.000, - nodig. Hierna is het project afgerond. In totaal zijn er dan binnen dit project 61 erven ingericht voor de steenuil. Het bedrag is opgenomen in de begroting bij het onderdeel ambities incidenteel.

D. Voortgang

In 2021 is de buitendienst gestart met de uitvoering van ecologisch bermbeheer op ca. 25% van het areaal. In 2023 wordt het ecologisch bermbeheer geëvalueerd. Op basis van de besluitvorming eind 2023 wordt het bermbeheer vanaf 2024 uitgevoerd.

Recapitulatie

Recapitulatie van het middelenbeslag op het gebied van kapitaalgoederen in de productenraming 2024, inclusief salarissen en tractie.

De in de recapitulatie genoemde bedragen komen niet allemaal terug in de teksten van deze paragraaf.

Pijler	taakveld		Lasten	% totale uitgaven
Wegen				
4	2.1.1	Verkeer en vervoer algemeen	829.000	0,011
4	2.1.2	Wegen	617.000	0,008
4	2.1.2	Toevoeging voorziening wegen	799.000	0,011
4	2.1.3	Wegmeubilair	520.000	0,007
4	2.1.4	Overige aangelegenheden wegen, straten, pleinen	551.000	0,007
Water en kunstwerken				
3	5.7.3	Afwatering	185.000	0,002
Riolering				
4	7.2.1	Riolering algemeen	1.529.000	0,021
Gebouwen				
div.	Verspreid	Regulier onderhoud	310.000	0,004
		Schilderwerk	135.000	0,001
		Groot onderhoud	228.000	0,003
Groen				
4	5.7.1	Openbaar groen algemeen	2.461.000	0,034
4	5.7.2	Openbaar groen	1.773.000	0,024
		Totaal	9.937.000	0,133

Financiering

Financiering

De financieringsparagraaf is een verplicht onderdeel in de programmabegroting en –rekening en vloeit voort uit de Wet Financiering decentrale overheden (wet FIDO). Deze wet schept een bindend kader voor een verantwoordelijke en professionele inrichting van een treasuryfunctie bij decentrale overheden. Het belangrijkste uitgangspunt van de wet FIDO is het beheersen van de financiële risico's. De wijze waarop de risico's binnen de gemeente Aa en Hunze worden beheerst is geregeld in het treasurystatuut. Dit statuut vormt dan ook de basis voor de paragraaf financiering.

De treasuryfunctie ondersteunt de uitvoering van de programma's door middel van de financiering van beleid en het uitzetten van geldmiddelen die niet direct nodig zijn.

Treasury omvat het sturen, beheersen, verantwoorden over en toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

In 2024 wordt het treasury statuut geactualiseerd en aangeboden aan de raad.

Toerekening van rente

In de notitie Rente 2017 van de commissie BBV (Besluit, Begroting en Verantwoording) wordt ingegaan op de verwerking van de rentelasten en –baten in de begroting en de jaarstukken. Doelstelling van de notitie is het bevorderen van een eenduidige handelswijze met betrekking tot rente door gemeenten (harmonisering), stimuleren dat gemeenten de (verwachte) werkelijke rentelasten opnemen in de begroting en de jaarstukken en het eenduidig inzichtelijk maken van de wijze waarop de gemeenten met rente zijn omgegaan (transparantie).

De bepalingen en richtlijnen van de notitie hebben geleid tot aanpassing van het gemeentelijk rentebeleid. Hiervoor is de rentenota 2017 opgesteld. Deze nota is op 29 juni 2017 vastgesteld in de raad. Hierin is vastgelegd dat:

1. als nieuwe methode alleen de werkelijke rente van externe financieringsmiddelen wordt toegepast, conform het advies van de commissie BBV;
2. de kostendekkende tarieven worden bepaald op basis van de werkelijke rentelast;
3. de afschrijvingsmethodiek voor alle activa wordt geüniformeerd, waarmee op alle activa lineair wordt afgeschreven.

Berekening renteresultaat 2024

Externe rentelasten over de korte en lange financiering			561.000
Externe rentebaten	-/-		0
Saldo door te rekenen externe rente			561.000
Rente doorberekend aan grondexploitatie	-/-	-1.000	
Rente van projectfinanciering	-/-	0	
Rentebaar van verstrekte leningen	+	0	
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente			560.000
Rente over eigen vermogen			0
Rente over voorzieningen			0
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente			560.000
Werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/-		-559.000
Renteresultaat voordelig			1.000

Financiering

De verwachte leningenportefeuille (looptijd >1 jaar) ziet er als volgt uit:

Stand per 1 januari 2024	€ 4.900.000
Nieuwe leningen	€ 0
Reguliere aflossingen	€ <u>700.000</u>

Stand per 31 december 2024 € 4.200.000

De rente voor kort geld (<1 jaar) is momenteel gelijk aan de rente voor lang geld (>1 jaar). Wanneer er een financieringsbehoefte ontstaat, wordt eerst tot het conform de wet FIDO maximaal toegestane bedrag met kort geld gefinancierd.

Financieringsrisico's

Ten aanzien van de beleidsvoornemens voor het risicobeheer van de financieringsportefeuille zijn de volgende risico's te onderscheiden:

Renterisico

Ten aanzien van het renterisico dient te worden gekeken naar het risico van de vlottende schuld en de risico's van langlopende leningen. Ter beperking van de het renterisico zijn 2 normen opgesteld: de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Het doel van deze normen, uit hoofde van de wet FIDO, is te voorkomen dat bij herfinanciering van leningen bij (aanzienlijk) hogere rente grote schokken optreden in de hoogte van de rente die de gemeente moet betalen.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet heeft betrekking op vlottende schulden met een looptijd tot maximaal 1 jaar inclusief de debetstand op de rekening-courant. De kasgeldlimiet is gelimiteerd tot 8,5% van het bedrag van de begroting (2024 € 72 mln). De kasgeldlimiet is in 2024 ca. € 6,1 mln. Eenmaal per kwartaal wordt de gemiddelde liquiditeitspositie berekend. Als in drie achtereenvolgende kwartaalrapportages de kasgeldlimiet wordt overschreden, wordt de toezichthouder daarvan op de hoogte gesteld. Daarbij moet in een plan zichtbaar worden gemaakt hoe men opnieuw aan de kasgeldlimiet denkt gaan voldoen. De toezichthouder kan, indien hij het plan ontoereikend acht, bepalen dat zijn toestemming is vereist voor het aangaan van nieuwe korte leningen. Uit de cijfers blijkt dat de onze gemeente steeds heeft voldaan aan de kasgeldlimiet. Op basis van de begroting 2024 is een meerjarige liquiditeitsprognose opgesteld. Deze prognose is in een tabel weergegeven.

Liquiditeitsprognose

Prognose per 31-12

Kasgeldlimiet	2024	2025	2026	2027
-€ 6.120.000	-€ 6.120.000	-€ 6.120.000	-€ 6.120.000	-€ 6.120.000

Prognose 2024 per einde kwartaal

Kasgeldlimiet	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
-€ 6.120.000	-€ 500.000	€ 0	-€ 1.000.000	-€ 2.000.000

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft betrekking op leningen met een looptijd > 1 jaar. De norm houdt in dat de jaarlijkse aflossingen en de renteherzieningen samen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. De aflossingen worden ook meegenomen omdat in geval van herfinanciering

hierover ook renterisico wordt gelopen. In het onderstaande schema is het renterisico voor onze langlopende leningen in beeld gebracht. Uit dit overzicht blijkt dat nu en de komende jaren een zeer beperkt (ruim binnen de norm) renterisico op de langlopende schulden wordt gelopen.

Berekening Renterisico vaste schuld

	Omschrijving	2024	2025	2026	2027
(Bedragen x € 1.000)					
1	Renteherzieningen	0	0	0	0
2	Aflossingen	700	700	700	700
3	Renterisico (1+2)	700	700	700	700
4	Renterisiconorm (20% x € 72.000)	14.400	14.400	14.400	14.400
5a	Ruimte onder renterisiconorm (4>3)	13.700	13.700	13.700	13.700
5b	Overschrijding renterisiconorm (3>4)	0	0	0	0

Kredietrisico

Kredietrisico's doen zich voor bij de verstrekte leningen. In onderstaande tabel is aangegeven aan welke groepen leningen zijn verstrekt.

Kredietrisico's

Risicogroep	restant vordering per 1-1-2024
Deelnemingen	712.000
Langlopende personeelsleningen	200.000
Woningbouwcorporaties	2.700
Startersleningen	686.000
Zonneleningen	111.000
Totaal	1.711.700

De langlopende personeelsleningen zijn hypotheekleningen. Hierbij is het kredietrisico klein, omdat de verstrekte lening nooit hoger is dan de waarde van het onderpand. Er worden geen nieuwe personeelsleningen meer afgesloten. Hierdoor daalt het uitstaande bedrag.

De startersleningen zijn hypotheekleningen die worden verstrekt om het verschil tussen de verwervingskosten en de volgens NHG (Nationale Hypotheek Garantie) normen verstrekte eerste hypotheek te financieren. Het betreft een revolverend krediet van maximaal € 35.000 waarbij de eerste 3 jaar geen rente en aflossing wordt betaald. Daarna wordt per periode op basis van een inkomenstoets de hoogte van de rente en aflossing bepaald.

De zonnelening biedt een oplossing voor huiseigenaren om met een lening tegen gunstige voorwaarden in energiebesparende maatregelen te investeren. Aa en Hunze stimuleert zo energiebesparing in bestaande koopwoningen. Er worden geen zonneleningen meer verstrekt door de gemeente. Burgers kunnen hiervoor terecht bij de provincie.

De blijverslening is voor mensen die graag langer in hun woning willen blijven wonen en daarvoor aanpassingen aan hun woning willen laten doen. De interesse hiervoor is tot op heden gering.

Naast de verstrekte leningen staat de gemeente ook borg voor leningen. Dit betreft borgstellingen voor:

	Stand per 1-1-
2023	
- NHG hypotheke	€ 645.900
- Woningcorporaties, bibliotheek, stichting Impuls	€ 15.052.206
- Dorpshuizen	€ 287.422

Het saldo van de borgstelling voor NHG hypotheke neemt af, omdat de gemeente sinds 2011 niet meer borg staat voor nieuwe NHG hypotheke (stand per 01-01-2022 was € 924.792). Door aflossing neemt, naast het saldo ook het risico af. Het saldo voor borgstelling aan Woningcorporaties is ook afgenomen (stand per 01-01-2022 was € 17.421.086). Het risico is beperkt, omdat de gemeente voor het grootste deel slechts functioneert als achtervang. Het Waarborgfonds Sociale Woningbouw staat voor borg. Het risico op de borgstellingen voor dorps huizen is wel wat hoger. De dorps huizen dienen wel als onderpand.

Bedrijfsvoering

Bedrijfsvoering

Inleiding

Vanuit Gemeente Aa en Hunze wordt een breed scala aan producten geleverd richting onze inwoners. Van paspoorten tot groenonderhoud, van het aanleggen van wegen tot het coördineren van zorg. De bedrijfsvoering processen in de organisatie ondersteunen en faciliteren het realiseren van deze werkzaamheden. Op deze manier realiseren we gezamenlijk de effecten in de samenleving. In deze paragraaf gaan we in op de belangrijkste beleidsvoornemens rondom de bedrijfsvoering.

Algemeen

We leven in een turbulente tijd. De maatschappij is in beweging en de veranderingen en nieuwe ontwikkelingen volgen elkaar snel op. We staan voor grote opgaven en zien als gemeente nieuwe taken naar ons toekomen. Dat vraagt om een organisatie die flexibel is en kan meebewegen met de actuele ontwikkelingen. Op de verschillende terreinen van de bedrijfsvoering vraagt dat een voortdurende aandacht en inzet.

Informatie en automatisering

Het informatiebeleidsplan wordt in uitvoering gebracht. Dit plan heeft 5 sporen waarmee gewerkt wordt. Dit heeft organisatie breed gevolgen. Spoor 1 gaat over verbetering in de dienstverlening. Dit is een belangrijk punt voor de organisatie en daarom terug te vinden als apart punt in deze paragraaf en zijn er een aantal activiteiten aangekoppeld. Spoor 2 gaat over Wet Open Overheid, genoemd als activiteit in pijler 1. Spoor 3 richt zich op datagedreven werken. Hiervoor wordt een datascientist aangesteld die dit verder gaan ontwikkelen. Spoor 4 heeft te maken met de bedrijfsvoering en vaardigheden van het personeel om digitaal te werken. Spoor 5 betreft de informatiebeveiliging en privacy.

Strategisch personeelsbeleid

Het strategisch personeelsbeleid geeft handvatten om ervoor te zorgen dat medewerkers goed toegerust zijn en blijven om hun werk te kunnen doen in de veranderende omgeving. De werving van nieuwe medewerkers krijgt hierin een plek.

In de komende jaren leggen we focus op duurzame inzetbaarheid en het met energie en plezier naar het werk gaan. Hiervoor zijn een uitgebreid vitaliteitsaanbod en talentontwikkeling ingrediënten voor duurzaamheidsbeleid. We faciliteren medewerkers in hun veranderende rol en ondersteunen in hun ontwikkeling en vitaliteit zodanig dat het onze organisatieontwikkeling ondersteunt.

Het invullen van vacatures in de gemeente wordt steeds moeilijker en wordt een prioriteit in deze krappe arbeidsmarkt. Dit vraagt om als werkgever onderscheidend te zijn en het versterken van de activiteiten op het gebied van werving. Door het toepassen van strategische personeelsplanning brengen we de behoefte aan personeel in kaart. Zo sluiten de talenten en ambities van medewerkers

beter aan op de behoefte van de organisatie op de korte en lange termijn. Zo behouden we slagkracht omdat we ons proactief richten op de bezetting van posities. Dat vraagt meer maatwerk en een andere benadering van doelgroepen. Zeker met de wetenschap dat in de periode tot 2030 diverse medewerkers de organisatie gaan verlaten vanwege het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. We verwachten dat dit binnen de bestaande middelen past.

Personele investeringen

In de begroting 2022 en 2023 is fors geïnvesteerd in personeel. Daarmee hebben we een aantal knelpunten en kwetsbaarheden kunnen wegnemen. Uw raad is regelmatig over de voortgang en de resultaten hierin geïnformeerd. In de begroting 2024 vragen we geen nieuwe structurele middelen voor personeel.

Een uitzondering hierop vormt de 2e fase van de personele investeringen bij de buitendienst. Bij de begroting 2023 is hiervoor 4 fte gevraagd verdeeld over 2 jaren, 2 fte in 2023 en 2 fte in 2024. De 2 fte voor 2024 staan nu in deze begroting.

Verbonden partijen

Verbonden partijen

Inleiding

De gemeente Aa en Hunze heeft zowel bestuurlijke als financiële belangen in verschillende organisaties met een publiekrechtelijke (gemeenschappelijke regelingen) of privaatrechtelijke rechtsvorm (stichtingen, verenigingen, coöperaties en vennootschappen). Met de participatie in verbonden partijen realiseert de gemeente haar maatschappelijke opgaven en ambities.

Een verbonden partij is volgens Artikel 1 van het BBV (Besluit begroting en verantwoording) “Een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft.”

Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur van een participatie of het hebben van stemrecht. Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

De relatie tussen de verbonden partijen en het publieke belang wordt beschreven in de programma's van de begroting. In onderstaand overzicht wordt aangegeven aan welk programma de doelen van de verbonden partij bijdragen.

Wettelijk kader en beleid

Artikel 186 Gemeentewet en het daarop gebaseerde Besluit Begroting en verantwoording (BBV) – met name artikel 15 – regelt de wijze waarop verbonden partijen worden gemonitord. Het BBV is vernieuwd. Het is van belang dat de informatie over verbonden partijen aansluit op de informatie over de activiteiten en eventuele risico's.

Het BBV schrijft voor dat de informatie over de verbonden partijen opgenomen wordt in de beleidsprogramma's waarop de samenwerking met de verbonden partij betrekking heeft. Dit bevordert dat de financiële bijdragen aan verbonden partijen en de daaraan verbonden risico's in de beschouwingen over de gemeentebegroting worden meegenomen.

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de relatie tussen de verbonden partijen en het publieke belang. Ook komen aan de orde ontwikkelingen, in welk geval voornemens als het gaat om nieuwe verbonden partijen, het beëindigen van bestaande verbonden partijen, het wijzigen van bestaande verbonden partijen of eventuele andere actualiteiten omtrent verbonden partijen die gevolgen kunnen hebben voor de taakuitvoering van de verbonden partijen, dan wel financiële consequenties en/of risico's kunnen hebben.

Kaders

Algemeen beleid

De gemeente Aa en Hunze heeft als beleid het aangaan van Gemeenschappelijke Regelingen zoveel mogelijk te beperken.

Gemeenschappelijke Regelingen kunnen wel aangegaan worden uit het oogpunt van efficiency en kostenbeheersing, wanneer het een duidelijk voordeel oplevert voor de gemeente.

Nota verbonden partijen

Op 23 april 2008 heeft de raad de Verordening ex. 212 van de Gemeentewet vastgesteld. Hierin is opgenomen bij artikel 20 lid 1 "Het college biedt op verzoek van de raad ter vaststelling door de raad een nota verbonden partijen aan."

Grip op gemeenschappelijke regelingen

In december 2021 heeft het bestuur van de Vereniging van Drentse gemeenten aan de gemeenten een rapport gezonden met aanbevelingen en een proces-voorstel om de invloed op gemeenschappelijke regelingen te versterken. In de gemeenten Aa en Hunze, Assen, Noordenveld en Tynaarlo wordt vanaf 2020 reeds in raads werkgroepen samengewerkt aan gezamenlijke beoordeling van begrotingen, jaarstukken en kaderbrieven. Het doel is door gezamenlijke zienswijzen aan te bieden grip op de regelingen te versterken. Per 1 juli 2022 is de Wet Gemeenschappelijke regelingen gewijzigd. De tekst van de gemeenschappelijke regelingen waarin wij deelnemen moeten uiterlijk 1 juli 2024 zijn aangepast aan de nieuwe wet.

Risico's

Naast voordelen die samenwerkingsverbanden opleveren, zijn er ook risico's aan verbonden. Door afvaardigingen in het algemeen en/of dagelijks bestuur kunnen financiële risico's worden beheerst. Het risicoprofiel van gemeenschappelijke regelingen is over het algemeen laag, veelal is er een redelijk voorspelbare stijging van de jaarlijkse exploitatielasten. Binnen de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing worden ook de financiële risico's ten aanzien van verbonden partijen beoordeeld.

Het bezit van aandelen van privaatrechtelijke ondernemingen heeft in het algemeen een positief financieel effect. De economische waarde kan namelijk hoger liggen dan de balanswaarde. Wel is voorzichtigheid geboden bij het structureel ramen van dividenduitkeringen, omdat achterblijvende uitkeringen kunnen leiden tot een structureel budgettair probleem.

Overzicht verbonden partijen

Organisatie/vestigingsplaats	Financiële bijdrage 2024 in euro's	Vertegenwoordiging	Publiek belang / Programma	Juridische vorm	Saldo resultaat begroting 2024	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
Vereniging van Nederlandse Gemeenten Den Haag	€ 46.000	Burgemeester (lid), Wethouder Berghuis (plv)	Belangenbehartiging van alle gemeenten bij andere overheden. Tweede Kamer, Kabinet en maatschappelijke organisaties zijn belangrijke gesprekspartners. Pijler 1: Bestuur en participatie	Vereniging	pm	pm	pm
Vereniging van Drentse Gemeenten Westerbork	€ 17.000	Burgemeester (lid), Wethouder Berghuis (plv)	Behartigen van de gezamenlijke belangen van de Drentse gemeenten. Bijvoorbeeld vertegenwoordiging, belangenbehartiging en pleitbezorging richting provincie en Rijk. Pijler 1: Bestuur en participatie	Vereniging	pm	pm	pm
Gemeenschappelijke regeling Eems Dollard Regio (EDR) Leer	€ 4.000	Wethouder Luinge (lid), Wethouder Ten Brink (plv)	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen op het gebied van ruimtelijke ordening, infrastructuur, bevordering van de regionale economie, cultuur en dergelijke. Pijler 1: Bestuur en participatie	GR naar Duits recht	pm	pm	pm
Veiligheidsregio Drenthe Assen	€ 1.806.521	Burgemeester (lid), Wethouder Berghuis (plv)	Brandweezorg en hulpverlening bij brand en rampen en geneeskundige hulpverlening bij calamiteiten voor 12 Drentse gemeenten. Pijler 1: Bestuur en participatie	GR	€ 0	€ 2.209.695	€ 24.143.046
Gemeenschappelijke regeling Werkplein Drentsche Aa (WPDA)	€ 3.134.000	Wethouder Ten Brink (lid), Wethouder Luinge (plv)	Uitvoering participatiewet van de 3 deelnemende gemeenten op het terrein van werk en inkomen. Hierdoor is het mogelijk de inwoner die geen werk en/of geen inkomen heeft zo goed en snel mogelijk te helpen. Zo mogelijk bij één loket. Pijler2: Zorg	GR	€ 0	€ 0	€ 13.837
Gemeenschappelijke Regeling Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe (GGD Drenthe) Assen	€ 943.122	Wethouder Luinge (lid), Wethouder Ten Brink (plv)	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de volksgezondheid in brede zin. Pijler2: Zorg	GR	€ 0	€ 2.000.000	€ 2.070.000
Gemeenschappelijke regeling Regionale	€ 892.311	Wethouder Berghuis (lid), Burgemeester (plv)	Uitvoering taken van alle milieutaken op het gebied van	GR	€ 0	€ 311.000	€ 6.163.000

Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD Drenthe)			omgevingsrecht (vergunningverlening, toezicht en handhaving, advisering). Pijler 4: Voorzieningen, leefbaarheid en wonen				
Recreatieschap Drenthe Diever	€ 120.558	Wethouder Luinge (lid), wethouder Ten Brink (plv)	Behartigen van gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van recreatie en toerisme. Pijler 4: Voorzieningen, leefbaarheid en wonen	GR	€ 0	€ 1.184.168	€ 1.286.336
Gemeenschappelijke regeling Publiek vervoer Groningen-Drenthe	€ 17.003	Wethouder Ten Brink (lid bestuurlijk overleg regio Noord-Midden Drenthe)	Het creëren van een optimaal, toekomstbestendig, duurzaam en betaalbaar vervoersnetwerk. Pijler2: Zorg	GR	€ 0	€ 263.000	€ 45.000
Gemeenschappelijke regeling Noordmidden-Drentse samenwerking	€ 364.000	Wethouder Ten Brink	Samenwerking voor jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning in de gemeenten Aa en Hunze, Assen, Midden-Drenthe, Noordenveld en Tynaarlo t.a.v. o.a. inkoop individuele- en maatwerkvoorzieningen, contractmanagement, toezicht en handhaving en advisering m.b.t. beleidsvorming	GR	pm	pm	pm
NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) Den Haag	€ - 124.511	Wethouder Ten Brink (AVA)	Met gespecialiseerde dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen. Pijler 5: Middelen en ondersteuning	NV. Aandeelhouder	pm	pm	pm
			<i>Dit betreft de verwachte dividuutkering.</i>				
Enexis BV Den Bosch	€ - 140.000	Wethouder Ten Brink (AVA)	Nutsbedrijf, distributie en transporteren van energie, netwerkbeheer. Pijler 5: Middelen en ondersteuning	BV. Aandeelhouder	pm	€ 5.263.000.00	€ 5.517.000.00
			<i>Dit betreft de verwachte dividuutkering.</i>				
Waterleidingmaatschappij Drenthe Assen	€ 0	Wethouder Luinge (AVA)	Een betrouwbare en continue drinkwatervoorziening tegen de laagst mogelijke prijs. Pijler 5: Middelen en ondersteuning	NV. Aandeelhouder	pm	pm	pm

N.B. bovenstaande subsidies/financiële bijdragen zijn afgerond op duizendtallen. De opgenomen financiële bijdragen Gemeenschappelijke Regeling zijn conform begroting van de GR 2024.

Belangrijke ontwikkelingen / voornemens / risico's verbonden partijen

Algemeen

De verbetering van de aansturing van verbonden partijen heeft permanente aandacht waarin ook de invulling van de regiefunctie aan de orde is.

Ten aanzien van gesubsidieerde instellingen worden de overeenkomsten bij voorkeur op basis van contractfinanciering afgesloten.

De begrotingen van de diverse gemeenschappelijke regelingen bestaan in hoofdzaak uit personeelskosten. Ontwikkelingen hierin zoals afgelopen jaar de stijgingen die in de CAO's zijn afgesproken hebben direct, niet beïnvloedbare, gevolgen voor de begroting van de regelingen.

Hieronder een overzicht van belangrijke ontwikkelingen en risico's van verbonden partijen

WPDA

Organisatie: Een belangrijk risico betreft de economische ontwikkeling. Deze bepaald voor een groot deel de opnamecapaciteit van de arbeidsmarkt. In relatie daarmee is dit ook mede bepalend voor de ontwikkeling van het aantal uitkeringen ten opzichte van de beschikbare rijksbudgetten. Het late moment van vaststelling van de definitieve rijksbijdrage (medio september van het lopende begrotingsjaar) vormt een risico. We zijn in 2023 gestart met herijking van het beleidskader. In het eerste halfjaar van 2024 zal het bestuurlijk traject tot vaststelling hiervan plaatsvinden.

GGD

De Corona-crisis heeft een grote impact op de taken en bedrijfsvoering van de GGD. Binnen enkele taken blijft het uiterst moeilijk om de personele bezetting op het gewenste en noodzakelijke niveau te houden. Binnen het onderdeel Veilig thuis vraagt het landelijke actieprogramma "geweld hoort nergens thuis", een transformatie van de organisatie VTD. De insteek is om samen met het lokale veld en de beschermingsketen in te zetten op een zo effectief mogelijke werkwijze in samenhang met de gemeenten. De GGD heeft hiervoor nog geen gelden in de begroting 2024 opgenomen en geeft aan dat in de loop van 2023 duidelijk wordt welke financiële bijdrage van de gemeenten benodigd zal zijn.

RUDD

Belangrijke ontwikkeling betreft de komst van Omgevingswet, aanpak asbestdaken, klimaatdoelen/energiebesparing en de overdracht van bodemtaken van provincie naar gemeenten. Het algemeen bestuur van de RUDD heeft, gelet op de zienswijzen van een aantal gemeenten, besloten een door het Dagelijks bestuur voorgestelde verhoging van de bijdrage met 7% niet op te nemen voor 2024. Wij hebben het bedrag dat hiervoor was geraamd wel al opgenomen in onze eigen begroting.

VRD

De toenemende complexiteit van de samenleving heeft ook tot gevolg dat rampen en crises complexer worden. Maatschappelijke onrust kan al snel ontstaan bij verstoringen in het dagelijks leven. De aanpak van deze verschillende crises vraagt om een flexibele en wendbare crisisorganisatie die kan opschalen naar behoefte. Er wordt gezocht naar een ander, toekomstbestendig systeem voor brandweezorg met gelijkwaardige brandweezorg in plaats van gelijke brandweezorg. Hiervoor is in 2024 een extra impuls nodig voor o.a. bijscholing.

Publiek Vervoer

De diverse maatregelen ter bestrijding van de covid-19 crisis hebben grote effect gehad op de vraag

naar het doelgroepenvervoer. Met gedeeltelijke financiële compensatie van de vraaguitval is de vervoersstructuur in stand gehouden. We hebben gebruik gemaakt van de mogelijkheid de lopende vervoerscontracten te verlengen tot augustus 2026. Het proces om vanaf augustus 2026 over nieuwe vervoerscontracten te beschikken wordt in 2024 gestart.

Inkoopsamenwerking Noord en Midden Drenthe

In 2022 is de gemeenschappelijke regeling Inkoopsamenwerking Noord en Midden Drenthe gestart. Ten behoeve van de Wmo en Jeugdhulp worden taken verricht voor de deelnemende gemeenten met betrekking tot inkoop, contractmanagement, toezicht, handhaving, advisering en afstemming ten aanzien van beleidsvorming en standpuntbepaling ten aanzien van subregio overstijgende vraagstukken op het gebied van het sociaal domein.

Grondbeleid

Grondbeleid

Onder grondbeleid wordt verstaan het gehele instrumentarium dat de gemeente ter beschikking staat om ruimtelijke doelstellingen te realiseren. Het grondbeleid heeft een grote financiële impact. De eventuele baten, maar vooral de financiële risico's zijn van belang voor de financiële positie van de gemeente. Gelet op deze risico's is een afzonderlijke paragraaf over het grondbeleid verplicht gesteld.

Nota Grondbeleid

In 2022 is de nota Grondbeleid 2022 vastgesteld. Met deze nota zijn de hoofdlijnen en uitgangspunten vastgesteld van het voor de toekomst door de gemeente te voeren grondbeleid om het totale grondexploitatieproces te beheersen, te bewaken en af te stemmen op alle relevante beleidskaders. Zo kan er een samenhangend, strategisch en effectief grondbeleid worden gevoerd.

In het grondbeleid is opgenomen dat we situationeel grondbeleid voeren. Concreet betekent dit dat we ontwikkelingen aan de markt overlaten en daar waar wij dat als gemeente gewenst vinden over gaan tot actief grondbeleid. Gevolg van actief grondbeleid is dat er gronden zullen worden verworven. Dit kunnen ook strategische aankopen zijn.

De Nota Grondbeleid 2022 is feitelijk een kapstok voor nadere beleidsregels of -notities. Na vaststelling van de Nota Grondbeleid 2022 wordt deze verder uitgewerkt in het opstellen van: - verwervingsbeleid;

- (Grond)uitgifte- of verkoopbeleid;
- (Grond)prijsbeleid;
- Uitvoeringsprogramma Notitie Maatschappelijk vastgoed en
- Actualiseren van de notitie Overhoekenbeleid. In afwachting van nieuw beleid over de verkoop van overhoeken heeft het college op 26 april 2021 besloten (voorlopig) geen overhoeken meer te verkopen.

De verwachting is dat gronduitgifte- of verkoopbeleid, het grondprijnsbeleid en de actualisatie van de notitie Overhoekenbeleid in 2023 worden voorgelegd.

De financiële positie

Een financieel uitgangspunt bij grondexploitaties is het realiseren van een sluitende exploitatie, waarin alle kosten voor het realiseren van het openbaar gebied worden verhaald in de grondopbrengst inclusief een bijdrage in de infrastructuur in de ruimste zin van het woord.

Financiële positie per complex per 01 januari 2024 (op basis GREX.
Jaarrekening 2022)

Complex	boekwaarde*	m2 nog	verwacht	verwachte
	1-1-2024	te verkopen	resultaat	einddatum
Nooitgedacht	€ 117.000	19.767	€ 1.586.107	2025
Bloemmakers	€ -20.340	0	€ -	2023
Totaal	€ 96.660	19.767	€ 1.586.107	

*Boekwaarde = gemaakte kosten -/- gerealiseerde opbrengsten

Van de complexen worden bij de najaarsbijstellingen en de jaarrekening afzonderlijke voortgangsrapportages opgenomen.

Binnen het woonplan Nooitgedacht zijn de kavels in de deelgebieden Bos en Brinken praktisch allemaal uitgegeven. Deelgebied de Es bestaat in feite uit twee delen. Het eerste deel is inmiddels verder uitgewerkt en de verkoop van de eerste kavels is daar opgestart. In Anloo worden in Collectief Particulier Opdrachtgeversverband (CPO) de mogelijkheden onderzocht voor nieuwbouw aan de Raatakkers 2e fase. In Gieterveen is in voorbereiding een ontwikkeling in voorbereiding voor het bouwen van verschillende type woningen aan het Vonderpad. Naar verwachting zal in Gasselternijveen eind 2023 grond beschikbaar komen voor tiny-houses. De bedrijfskavels op Bloemmakers zijn grotendeels verkocht. Er is nog 1 kavel niet verkocht, deze is in optie De vraag naar bedrijfskavels is recent onderzocht en op basis daarvan worden mogelijkheden voor nieuwe bedrijfskavels de komende periode verder verkend.

Algemene reserve grondbedrijf en weerstandsvermogen

Verliezen kunnen het gevolg zijn van twee soorten risico's:

- voorzienbare (exploitatie) risico's;
- onvoorzienbare of algemene (conjuncturele of markt) risico's.

De voorzienbare risico's blijken uit de jaarlijkse toelichtingen op de bouwrekeningen. Ook voor onvoorzienbare risico's, ontstaan door negatieve conjuncturele ontwikkelingen en/of rentestijging, dient een algemene reserve grondbedrijf in stand te worden gehouden. Het bepalen van de noodzakelijke omvang van de algemene reserve grondbedrijf is niet eenvoudig, omdat de omvang afhangt van onzekere factoren als marktontwikkelingen, de rentestand en de verwachte resultaten. Geconcludeerd kan worden dat, mede op basis van de boekwaarden, de grootste risico's betrekking hebben op de complexen Nooitgedacht en Bloemmakers.

De beoordeling of er voldoende reserves zijn om de risico's te kunnen opvangen is lastig. We trachten hieronder een reëel en zo compleet mogelijk beeld te geven.

Weerstandsvermogen conform de nota grondbeleid

In de nota Grondbeleid is de minimale omvang van het weerstandsvermogen vastgesteld. Jaarlijks worden de risico's per exploitatie berekend. De minimaal gewenste omvang van de reserve grondexploitatie is gelijk aan het totaal van de geïnventariseerde risico's, waarbij het minimum is vastgesteld op € 1 miljoen.

Risico's per exploitatie

Het is mogelijk om de risico's per exploitatie in beeld te brengen. Voor de risicoberekening zijn we ervan uitgegaan dat een aantal risico's zich voor zal doen.

De berekende risico's op basis van de per 1 januari 2022 geactualiseerde grondexploitaties zijn :

- De looptijd van de grondexploitatie is (2 jaar) langer dan begroot.
- De jaarlijkse kostenstijging is (1%) hoger dan begroot.
- De opbrengstinflatie van de grondexploitatie is (2%) lager dan begroot.
- Het rentepercentage over de boekwaarde is (1%) hoger dan begroot.

Risico per exploitatie

Complex	Risico
Nooitgedacht	€ -
Bloemmakers	€ 26.528
Totaal	€ 26.528

Op basis van de analyse per exploitatie is sprake van een lager risico (€ 26.528) dan het minimale bedrag van € 1 miljoen.

Algemene reserve grondbedrijf

De verwachte hoogte van de reserve grondbedrijf per 1-1-2024 is € 4.917.000.

Algemene reserve grondbedrijf

saldo per 01-01-2023	3.469.000
mutaties 2023	748.000
saldo 31-12-2023	4.217.000
verwacht resultaat 2023 (te verwerken in 2024)	700.000
Algemene reserve per 31-12-2023	4.217.000

Conclusie

Het minimaal benodigde weerstandsvermogen bedraagt € 1 miljoen. De algemene reserve grondbedrijf voldoet aan deze eis.

Financiële begroting

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen. Het betreft met name de Onroerendezaakbelasting (OZB), de toeristenbelasting, de forensenbelasting en de uitkering uit het gemeentefonds. Deze middelen kennen in tegenstelling tot heffingen als de riool- of afvalstoffenheffing geen vooraf bepaald bestedingsdoel. De niet vrij aanwendbare heffingen worden, evenals de ontvangsten van de specifieke uitkeringen in de programma's waarvan ze voor een deel de kosten dekken, onder de baten verantwoord. Voor het totaalbeeld van alle lokale heffingen wordt verwezen naar paragraaf Lokale heffingen.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

In de tabel wordt een overzicht gegeven van de algemene dekkingsmiddelen. Onder de tabel worden de onderdelen kort toegelicht.

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

	Realisatie	Begroting					Toelichting
	2022	2023*	2024***	2025	2026	2027	
(bedragen x € 1.000)							* Raming inclusief begrotingswijzigingen t/m bestuursrapportage 2023.
Lokale heffingen:							** Algemene uitkering uit het gemeentefonds o.b.v. de meicirculaire 2023.
Onroerende zaakbelastingen	4.844	4.851	5.090	5.221	5.353	5.486	*** Geprognosticeerde stand per 31 december.
Toeristenbelasting*****	1.886	1.865	1.865	1.930	1.980	2.030	**** De ramingen 2024 en verder zijn inclusief de nieuwe voorstellen
Forensenbelasting	213	180	187	190	193	196	***** Opbrengst Toeristenbelasting 2022 incl. € 110.000 coronasteun rijk.
Algemene uitkering uit het gemeentefonds**	46.039	45.201	49.260	51.313	48.812	49.780	
Dividenden	261	404	264	264	264	264	
Vrije Algemene Reserve***	9.005	8.418	5.616	4.960	4.705	4.605	
Totaal algemene dekkingsmiddelen	62.248	60.919	62.282	63.878	61.307	62.361	
Bedrag voor onvoorzien	0	17	17	17	17	17	

Toelichting algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Lokale heffingen

De inkomsten uit de OZB voor 2024 zijn geraamd op basis van een inflatiepercentage van 3,9% (€ 189.000) en areaalontwikkeling (€ 50.000). De inkomst voor 2024 wordt berekend op basis van de OZB-opbrengst van het voorafgaande jaar, vermeerderd met de meeropbrengst voor 2024 op basis van hiervoor genoemd inflatiepercentage en areaal accres. Voor de jaren 2025 gaat het structureel om een inflatiepercentage van 1,6% (€ 81.000) en een areaal accres van € 50.000 per jaar. Voor 2026 en 2027 geldt hetzelfde inflatiepercentage en wordt de opbrengst vanwege het effect van vermeerdering op vermeerdering respectievelijk € 82.000 en € 83.000 hoger. De areaaluitbreiding is voor beide jaren elk € 50.000.

De ramingen voor de forensenbelasting worden bepaald door de raming van een voorafgaand jaar plus de trendmatige ontwikkeling.

De opbrengst toeristenbelasting blijft in 2024 gelijk aan 2023 (€ 1,25 per overnachting). De opbrengst in 2025 stijgt met € 65.000 als gevolg van de verhoging van het tarief met € 0,05 per persoon per overnachting. Daarnaast wordt de opbrengst voor 2026- 2027 verhoogd met € 50.000 per jaar. Deze aanpassing heeft geen gevolgen voor de tarieven en is het gevolg van een hoger aantal overnachtingen (areaaluitbreiding).

Voor het beleid omtrent de lokale heffingen wordt verder verwezen naar de paragraaf lokale heffingen.

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

De algemene uitkering is berekend op basis van de meicirculaire 2023

Dividenden

De gemeente Aa en Hunze ontvangt jaarlijks dividenduitkeringen uit hoofde van haar aandelenbezit in de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), Enexis, Essent Milieu en de Waterleidingmaatschappij Drenthe.

Vrije Algemene Reserve (VAR)

Voor 2024 wordt een bedrag aan de VAR onttrokken van € 2.802.000. Voor de periode 2025-2027 wordt per saldo een vermindering van € 1.511.000 geraamd. Het betreft het totaal van de incidentele mutaties van de ambities en het gemeentefonds.

Saldo financieringsfunctie

De gemeente Aa en Hunze heeft ter financiering van haar activiteiten in het verleden totaal € 11,7 miljoen aangetrokken. De boekwaarde hiervan bedraagt op 1 januari 2023 € 5,6 miljoen. De hiermee gepaard gaande rentelasten bedragen € 2.100. Deze lasten worden volledig toegerekend aan de diverse programma's op basis van de boekwaarde van de investeringen.

Bedrag voor onvoorzien

In de begroting is een bedrag op genomen van € 17.000.

Overhead en vennootschapsbelasting

Overhead

Overzicht van de kosten van overhead

Directe kosten, die een rechtstreekse relatie hebben met producten en diensten voor onze inwoners, rekenen wij toe aan de pijlers waar zij betrekking op hebben. Kosten die niet een directe relatie hebben met onze dienstverlening, vallen onder overhead. Overhead is formeel gedefinieerd als 'het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces'. Dit betreft de kosten van ondersteunende functies in de bedrijfsvoering zoals leidinggevend, secretariaat, post en archief, facilitaire kosten, huisvesting, ICT, medewerkers personeelszaken, inkoop, juridische zaken en financiën, en tot slot personele kosten zoals werving & selectie en opleidingen. Onderstaand geven wij de begrote overhead in de meerjarenraming weer.

Overzicht overhead

Specificatie taakveld 0.4 Ondersteuning organisatie

(bedragen x € 1.000)

0.4.1 Ondersteuning organisatie algemeen	5.998
0.4.2 Huisvesting	438
0.4.3 Apparaatskosten	1.249
0.4.4 Automatisering	1.365
Algemeen totaal	9.050

Toelichting

Onder pijler 5 Middelen en Ondersteuning valt taakveld 0.4 Ondersteuning organisatie. Op dit taakveld wordt de overhead gepresenteerd. Het totaalbedrag aan overhead is per saldo € 9.050.000

In het BBV is één uitzondering gemaakt op het verplicht centraal begroten van overhead. Dit betreft de toerekening van overhead aan grondexploitaties en te activeren investeringen.

De toerekening aan deze onderdelen voor respectievelijk € 84.000 en € 93.000 maken geen onderdeel uit van het totaal aan overhead.

Vennootschapsbelasting

Voor het grondbedrijf is de gemeente vennootschapsbelastingplichtig. In de begroting hebben we hiervoor een bedrag opgenomen van € 26.000.

Stand en verloop van de reserves en voorzieningen

De genoemde saldi van reserves en voorzieningen zijn inclusief de voorstellen zoals die in de begroting 2024 en de meerjarenbegroting zijn opgenomen.

Stand en verloop van de reserves en voorzieningen

Omschrijving	2024			2025			2026			2027			2028	
	Sald o	Stortin g	Onttrekki ng	Sald o	Stortin g	Onttrekki ng	Sald o	Stortin g	Onttrekki ng	Sald o	Stortin g	Onttrekki ng	Sald o	Onttrekki ng
(bedragen x € 1.000)														
Algemene reserves	18.289		2.802	15.487		656	14.831		255	14.576		100	14.476	
Bestemmingsreserves	9.697	19	492	9.223	19	224	9.018	19	224	8.813	19	224	8.608	
Voorzieningen	7.232	2.099	2.665	6.667	2.099	2.068	6.699	2.098	2.144	6.653	1.716	1.821	6.548	
Totaal	35.218	2.118	5.959	31.377	2.118	2.948	30.547	2.117	2.623	30.042	1.734	2.144	29.632	

Verloop Algemene Reserves

De algemene reserve bestaat uit de WAR (Weerstandsdeel algemene reserve), de Algemene reserve van het grondbedrijf en de (Vrije algemene reserve) VAR.

De stand van de WAR en de reserve grondbedrijf is aan het eind van 2027 respectievelijk € 5,7 miljoen en € 4,2 miljoen. Aan de WAR en de reserve grondbedrijf worden geen stortingen en/of onttrekking gedaan.

In de jaren 2024 tot en met 2027 wordt een beslag op de VAR gelegd van in totaal € 3,8 miljoen voor de dekking van de incidentele ambities.

Onderstaand wordt het verloop van de VAR uitgelicht.

Verloop Vrije Algemene Reserve (VAR)

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
(bedragen x € 1.000)				
geprognosticeerde stand per 1 januari	8.418	5.616	4.960	4.705
storting	0	0	0	0
onttrekking	2.802	656	255	100
geprognosticeerde stand per 31 december	5.616	4.960	4.705	4.605

Totaaloverzicht van reserves en voorzieningen

De voorstellen zoals die in de begroting 2024 zijn opgenomen resulteren in een verwachte stand van de VAR per 31 december 2027 van afgerond € 4,6 miljoen.

**Totaaloverzicht
van reserves en
voorzieningen**

Omschrijving	2024			2025			2026			2027			2028	
	Sald o	Stortin g	Onttrekki ng	Sald o	Stortin g	Onttrekki ng	Sald o	Stortin g	Onttrekki ng	Sald o	Stortin g	Onttrekki ng	Sald o	
(bedragen x € 1.000)														
Weerstandsdeel Algemene Reserve (WAR)	5.653			5.653			5.653			5.653			5.653	
Vrije Algemene Reserve (VAR)	8.418		2.802	5.616			656	4.960		255	4.705		100	4.605
Algemene reserve grondbedrijf	4.217			4.217			4.217			4.217			4.217	
Totaal algemene reserves	18.28 9		2.802	15.48 7			656	14.83 1		255	14.57 6		100	14.47 6
Bovenwijkse voorzieningen	65			65			65			65			65	
Risico nieuwe sociale wetgeving	100			100			100			100			100	
Incidentele dekkingsmiddelen	2.517			2.517			2.517			2.517			2.517	
ADHB	25			25			25			25			25	
Investeringsregeling Landelijk Gebied	5			5			5			5			5	
Egalisatiereserve Groot onderhoud schoolgebouwen	205	19		223	19		242	19		261	19		280	
Energieknelpunten dorpshuizen en sportaccommodati es	100		100											
Volkshuisvestingsfo nds	621		69	552			69	483		69	414		69	345
Risico's opvang en vastgoed	2.259		165	2.094			2.094			2.094			2.094	
Dekking kapitaallasten diverse investeringen	3.800		158	3.641			155	3.486		155	3.332		155	3.177
Totaal bestemmingsreser ves	9.697	19	492	9.223	19		224	9.018	19	224	8.813	19	224	8.608
Voorziening afvalstoffenheffing	260			260			260			260			260	
Wegenonderhoud	130	799	753	177	799		647	329	799	799	329	799	799	329
Gemeentelijk Riolering Plan (GRP)	1.486	650	1.416	720	650		896	474	650	820	304	650	769	185
Technisch onderhoud gemeentegebouwe n	88	227	168	148	227		84	291	227	97	422			422
Technisch onderhoud monumenten	136	35	45	126	35		33	128	35	9	155			155
Schilderwerk gemeentegebouwe n	161	101	70	192	101		120	173	101	74	199			199
Schilderwerk monumenten	7	20	14	13	20		13	19	20	5	34			34
Groot onderhoud dorpshuizen	115	62	62	115	62		62	115	62	62	115	62	62	115
Vijveronderhoud	8	54		61	54		75	40	54	30	64	54	54	64
Pensioenvoorzienin g (vm) wethouders	3.782	105	105	3.782	105		105	3.782	105	105	3.782	105	105	3.782
Verlofsparen	430			430			430			430			430	
Groot onderhoud Grevelingskanaal	379	46		425	46		2	470	46	111	404	46		449

Gebiedsfonds windpark Oostermoer	250		31	218		31	187		31	156		31	125
Totaal voorzieningen	7.232	2.099	2.665	6.667	2.099	2.068	6.699	2.098	2.144	6.653	1.716	1.821	6.548
Totaal	35.21	2.118	5.959	31.37	2.118	2.948	30.54	2.117	2.623	30.04	1.734	2.144	29.63
	8			7			7			2			2

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

Reserve	Omschrijving	2024	2025	2026	2027
(bedragen x € 1.000)					
Reserve dekking kapitaallasten	Dekking afschrijving	-158	-155	-155	-155
Reserve onderwijsgebouwen	Reservering bijdrage onderhoud	19	19	19	19
Totaal		-140	-136	-136	-136

Overzicht incidentele lasten en baten op voorzieningen

In het onderstaande overzicht zijn de incidentele lasten en baten op de voorzieningen opgenomen. Het gaat om uitgaven vanuit de meerjaren onderhoudsprogramma's. Er zijn geen incidentele baten. De voorzieningen worden op niveau gebracht door structurele stortingen vanuit de exploitatie.

Overzicht incidentele lasten en baten op voorzieningen

Omschrijving voorziening	lasten	baten
(bedragen x € 1.000)		
Voorziening afvalstoffenheffing	0	
Wegenonderhoud	753	
Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP)	1.416	
Technisch onderhoud gemeentegebouwen	168	
Technisch onderhoud monumenten	45	
Schilderwerk gemeentegebouwen	70	
Schilderwerk monumenten	14	
Groot onderhoud dorpshuizen	62	
Vijveronderhoud	0	
Pensioenvoorziening (vm) wethouders	105	
Verlofsparen	0	
Groot onderhoud Grevelingskanaal	0	
Gebiedsfonds windpark Oostermoer	31	
Totaal	2.665	0

Balans en EMU overzicht

Geprognosticeerde balans

Geprognosticeerde balans

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
	actueel				
(bedragen x € 1.000)					
Activa					
<u>Vaste activa</u>					
(Im)materiële vaste activa	53.989	59.381	56.697	53.754	50.985
Financiële vaste activa	1.888	1.888	1.888	1.888	1.888
Totaal vaste activa	55.877	61.269	58.585	55.642	52.873
<u>Vlottende activa</u>					
Onderhanden werk waaronder bouwgrond	117				
Uitzettingen rentetypische looptijd < 1jr	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Liquide middelen	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100
Overlopende activa	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
Totaal vlottende activa	8.217	8.100	8.100	8.100	8.100
Totaal generaal	64.094	69.369	66.685	63.742	60.973
Passiva					
<u>Vaste passiva</u>					
Eigen vermogen	27.986	24.680	23.319	22.859	22.554
Voorzieningen	7.232	6.667	6.699	6.653	6.548
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	13.900	21.300	18.800	16.300	13.800
Totaal vaste passiva	49.118	52.647	48.818	45.812	42.902
<u>Vlottende passiva</u>					
Netto vlottende schulden looptijd < 1jr	10.800	10.800	9.000	10.800	10.800
Overlopende passiva	4.176	5.922	8.867	7.130	7.271
Totaal vlottende passiva	14.976	16.722	17.867	17.930	18.071
Totaal Passiva	64.094	69.369	66.685	63.742	60.973

EMU-saldo 2023-2027

EMU-saldo 2022-2026

Nr.	Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
	(bedragen x € 1.000)					
+1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-1.793	-	803	-	-
			1.920		2.290	2.571
+2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	3.145	3.550	3.524	3.493	3.494
+3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	2.043	2.099	2.099	2.099	1.716
-4	Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd (geplande uitgaven)	14.762	8.843	839	550	726
+5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overige, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4.					
+6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord:					
-7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)		5	2.103	1.283	
+8	Baten bouwgrondexploitatie: Baten voor zover transacties niet op exploitatie verantwoord:		1.762	2.686	2.403	
-9	Lasten op balanspost Voorzieningen voor zover deze transacties met derden betreffen.		4.676	2.665	2.068	2.144
-10	Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten. Verkoop van effecten:					
11a	Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)		n	n	n	n
11b	Zo ja, wat is bij verkoop de te verwachten boekwinst op de exploitatie?					
	Berekend EMU-saldo		-	- 4.639	608	92
		14.286	7.196			

Investeringen 2024

Investeringen 2024

Voor 2024 zijn de volgende uitbreidings- en vervangingsinvesteringen opgenomen en verwerkt in de eerste begrotingswijziging 2024.

De investeringen worden onderscheiden in investeringen met een economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Investerings 2024

Pijler	Omschrijving	Bedrag	Jaarlast	Dekking	Indeling economisch/ Maatschappelijk nut
Uitbreidingsinvesteringen					
4	Vervanging veldverlichting voetbalvelden	400.000	-30.700	Algemene dekkingsmiddelen	Maatschappelijk nut
4	Wegvak tussen de Hunze en Nieuwediep	1.400.000	-49.000	Algemene dekkingsmiddelen	Maatschappelijk nut
4	Fietspad Spijkerboor - Eexterveen	600.000	-21.000	Algemene dekkingsmiddelen	Maatschappelijk nut
4	Renovatie/nieuwbouw basisschool Prins Willem Alexander Eext	2.430.000	-85.050	Exploitatiedebiet	Economisch nut
4	Herinrichting terrein rondom OBS Prins Willem-Alexander Eext	130.000	-4.550	Algemene dekkingsmiddelen	Maatschappelijk nut
4	Beschoeiing Grevelingskanaal	1.444.000	-62.570	Algemene dekkingsmiddelen	Maatschappelijk nut
4	Fietsverbinding Grolloo- Papenvoort (langs Oostereind)	390.000	-13.650	Algemene dekkingsmiddelen	Maatschappelijk nut
5	Interieur/ICT middelen nieuwbouw Rondkamp	75.000	-8.250	Algemene dekkingsmiddelen	Economisch nut
5	Luchtbehandelingskasten gemeentehuis	68.000	-5.200	Algemene dekkingsmiddelen	Economisch nut
5	Uitbreidingsinvesteringen materieel buitendienst	279.000	-35.000	Algemene dekkingsmiddelen	Economisch nut
Vervangingsinvesteringen					
4	Openbare verlichting	315.000	-14.175	Algemene dekkingsmiddelen	Maatschappelijk nut
5	Vervanging materieel buitendienst	462.000	-58.750	Algemene dekkingsmiddelen	Economisch nut
5	Vervanging hard- en software	270.000	-60.700	Algemene dekkingsmiddelen	Economisch nut
Verhoging kapitaalkredieten					
4	Kapitaalkredieten wegen en fietspaden	477.000	-17.000	Algemene dekkingsmiddelen	Economisch nut
5	Kapitaalkrediet nieuwbouw buitendienst Rondkamp	160.000	-5.600	Algemene dekkingsmiddelen	Economisch nut
Totaal investeringen		8.900.000	-	471.195	

Jaarlijks terugkerende arbeidskosten

Het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) schrijft voor dat jaarlijks inzicht wordt gegeven in de terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen.

Wachtgelden voormalige bestuurders

De geraamde wachtgelduitkeringen zijn het gevolg van burgemeester en wethouders wisselingen, waar nog wachtgeldverplichtingen tot en met 2024 uit voortvloeien. Voor het jaar 2024 is aan deze voormalige bestuurders een wachtgeld verschuldigd tot een bedrag van € 122.000. Structureel is in de begroting een bedrag opgenomen van € 40.000. De wachtgeldbijdragen valt voor 2024 € 82.000 hoger uit. Dit hogere bedrag is opgenomen in begroting 2024 en het Financieel Meerjaren Perspectief. Vanaf 2025 is het structureel budget toereikend.

Pensioenuitkering voormalige bestuurders

In 2024 zal aan verschillende voormalige bestuurders of hun nabestaande een pensioenuitkering verschuldigd zijn van € 177.000. Dit bedrag komt rechtstreeks ten laste van de daarvoor ingestelde pensioenvoorziening voormalige wethouders. De hoogte van de voorziening is toereikend om aan de toekomstige verplichtingen te kunnen voldoen. Bij de jaarrekening wordt jaarlijks nagegaan of de voorziening door mutaties nog toereikend is.

Lasten en baten per pijler

Samenvatting van al onze inkomsten en uitgaven incidenteel en structureel: de recapitulatie

In de onderstaande overzichten volgt een recapitulatie van al onze inkomsten en uitgaven uit onze begroting inclusief de nieuwe voorstellen en ontwikkelingen 2024 - 2027. De gegevens in de kolom "begroting 2024 primair" zijn hierbij de bedragen die de basis vormen de doorberekening en het resultaat voor de periode 2024-2027. Het beginsaldo van de begroting 2024 start met een structureel positief resultaat van € 272.000. Na verwerking van de nieuwe voorstellen en ontwikkelingen resulteert dit in 2024 in een structureel positief resultaat van € 882.000 en een negatief resultaat van € 2.471.000 in 2027. De nieuwe voorstellen en ontwikkelingen zijn opgenomen in 3-tal overzichten te weten: recapitulatie structureel, incidenteel en een totaal van beide.

Samenvatting van al onze inkomsten en uitgaven incidenteel en structureel: de recapitulatie

Recapitulatie incidenteel en structureel

Bedragen x € 1.000

	begroting 2024 primair	begroting 2024*	begroting 2025*	begroting 2026*	begroting 2027*
Lasten (exclusief toevoegingen reserves)					
P1. Bestuur en Samen doen	5.225	5.354	5.272	5.272	5.272
P2. Samen Leven	29.737	30.639	29.944	29.603	29.405
P3. Duurzaamheid en Economie	1.455	1.648	1.568	1.483	1.483
P4. Voorzieningen leefbaarheid en Wonen	22.089	24.394	22.840	22.725	22.741
P5. Middelen en Ondersteuning	13.237	17.435	20.101	23.707	25.537
Totaal lasten	71.743	79.470	79.725	82.790	84.437
Baten (exclusief onttrekkingen reserves)					
P1. Bestuur en Samen doen	1.076	1.076	1.076	1.076	1.076
P2. Samen Leven	5.837	5.837	5.837	5.837	5.837
P3. Duurzaamheid en Economie	2.592	2.592	2.657	2.707	2.757
P4. Voorzieningen leefbaarheid en Wonen	10.110	10.110	10.110	10.110	10.110
P5. Middelen en Ondersteuning	52.261	57.796	60.709	60.631	61.947
Totaal baten	71.876	77.411	80.389	80.361	81.727
Saldo exclusief reservemutaties	133	-2.059	664	-2.429	-2.710
Toevoegingen reserves	19	19	19	19	19
Onttrekkingen reserves	158	2.960	814	413	258
Saldo reservemutaties	139	2.941	795	394	239
Saldo inclusief reservemutaties	272	882	1.459	-2.035	-2.471

* inclusief nieuwe voorstellen en ontwikkelingen 2024-2027

Recapitulatie incidenteel

Samenvatting van al onze inkomsten en uitgaven incidenteel: de recapitulatie

Recapitulatie incidenteel

Bedragen x € 1.000

	begroting 2024*	begroting 2025*	begroting 2026*	begroting 2027*
Lasten (exclusief toevoegingen reserves)				
P1. Bestuur en Samen doen	82	0	0	0
P2. Samen Leven	200	100	100	0
P3. Duurzaamheid en Economie	165	85	0	0
P4. Voorzieningen leefbaarheid en Wonen	1.801	231	100	100
P5. Middelen en Ondersteuning	660	573	55	0
Totaal lasten	2.908	989	255	100
Baten (exclusief onttrekkingen reserves)				
P1. Bestuur en Samen doen	0	0	0	0
P2. Samen Leven	0	0	0	0
P3. Duurzaamheid en Economie	0	0	0	0
P4. Voorzieningen leefbaarheid en Wonen	0	0	0	0
P5. Middelen en Ondersteuning	106	333	0	0
Totaal baten	106	333	0	0
Saldo exclusief reservemutaties	-2.802	-656	-255	-100
Toevoegingen reserves	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	2.802	656	255	100
Saldo reservemutaties	2.802	656	255	100
Saldo inclusief reservemutaties	0	0	0	0

* inclusief nieuwe voorstellen en ontwikkelingen 2024-2027

Recapitulatie structureel

Samenvatting van al onze inkomsten en uitgaven
structureel: de recapitulatie

Recapitulatie structureel					
Bedragen x € 1.000					
	begroting 2024 primaire	begroting 2024*	begroting 2025*	begroting 2026*	begroting 2027*
Lasten (exclusief toevoegingen reserves)					
P1. Bestuur en Samen doen	5.225	5.272	5.272	5.272	5.272
P2. Samen Leven	29.737	30.439	29.844	29.503	29.405
P3. Duurzaamheid en Economie	1.455	1.483	1.483	1.483	1.483
P4. Voorzieningen leefbaarheid en Wonen	22.089	22.593	22.609	22.625	22.641
P5. Middelen en Ondersteuning	13.237	16.775	19.528	23.652	25.537
Totaal lasten	71.743	76.562	78.736	82.535	84.337
Baten (exclusief onttrekkingen reserves)					
P1. Bestuur en Samen doen	1.076	1.076	1.076	1.076	1.076
P2. Samen Leven	5.837	5.837	5.837	5.837	5.837
P3. Duurzaamheid en Economie	2.592	2.592	2.657	2.707	2.757
P4. Voorzieningen leefbaarheid en Wonen	10.110	10.110	10.110	10.110	10.110
P5. Middelen en Ondersteuning	52.261	57.690	60.376	60.631	61.947
Totaal baten	71.876	77.305	80.056	80.361	81.727
Saldo exclusief reservemutaties	133	743	1.320	-2.174	-2.610
Toevoegingen reserves	19	19	19	19	19
Onttrekkingen reserves	158	158	158	158	158
Saldo reservemutaties	139	139	139	139	139
Saldo inclusief reservemutaties	272	882	1.459	-2.035	-2.471

* inclusief nieuwe voorstellen en ontwikkelingen 2024-2027

Toelichting op de baten en lasten per pijler

Toelichting op de baten en lasten per pijler

Financiële begroting per pijler toelichting verschillen.

Conform BBV-artikel 19, lid a en b wordt in de toelichting overzicht lasten en baten per programma, het gerealiseerde bedrag van het vorig begrotingsjaar, het geraamde bedrag van het vorig begrotingsjaar na wijziging en het geraamde bedrag van het begrotingsjaar opgenomen. In geval van aanmerkelijk verschil met de raming, respectievelijk de realisatie, van het vorig, respectievelijk voor vorig, begrotingsjaar worden deze verschillen toegelicht.

Pijler 1. Bestuur en Samen doen

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2022	Begroting 2023 incl. wijz.	Primitieve begroting 2024
Lasten			
0.1 Bestuur	1.334	1.769	1.428
0.2 Burgerzaken	758	713	796
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	1.681	1.810	1.798
1.2 Openbare orde en veiligheid	370	458	461
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	2.976	8.293	742
Totaal Lasten	7.119	13.044	5.225
Baten			
0.1 Bestuur	1	0	0
0.2 Burgerzaken	414	362	362
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	9	5	5
1.2 Openbare orde en veiligheid	1	8	8
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	5.222	8.277	701
Totaal Baten	5.646	8.652	1.076
Onttrekkingen			
0.10 Mutaties reserves	79	84	18
Storting			
0.10 Mutaties reserves	60	0	0
Gerealiseerd resultaat	-1.454	-4.308	-4.131

Toelichting pijler 1

Het verschil ten opzichte van 2023 wordt met name veroorzaakt door incidenteel vervallen ramingen voor opvang ontheemden Oekraïne, wachtgeld en wethouders en strategische toekomstvisie.

Pijler 2. Samen Leven

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2022	Begroting 2023 incl. wijz.	Primitieve begroting 2024
Lasten			
4.1 Openbaar basisonderwijs	54	43	39
4.2 Onderwijshuisvesting	697	74	99
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.071	1.512	1.180
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	386	291
5.6 Media	13	550	551
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	2.060	2.874	1.783
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	3.660	4.270	4.039
6.3 Inkomensregelingen	8.665	9.139	8.436
6.4 WSW en beschut werk	76	79	80
6.5 Arbeidsparticipatie	368	345	332
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.635	1.721	1.731
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	5.037	0	0
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	0	1.779	1.779
6.71B Begeleiding (WMO)	0	3.203	3.202
6.71C Dagbesteding (WMO)	0	50	50
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	5.689	0	0
6.72A Jeugdhulp begeleiding	0	150	154
6.72B Jeugdhulp behandeling	0	3.053	3.053
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	0	524	524
6.73A Pleegzorg	0	108	108
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig	0	281	281
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	43	43
6.74C Gesloten plaatsing	0	277	277
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	45	0	0
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	779	0	0
6.82A Jeugdbescherming	0	231	231
6.82B Jeugdreclassering	0	122	122
7.1 Volksgezondheid	1.190	1.454	1.352
Totaal Lasten	31.039	32.269	29.737
Baten			
4.2 Onderwijshuisvesting	37	20	20
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	256	459	178
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	55	16
5.6 Media	0	25	25
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	161	501	0
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	130	159	0
6.3 Inkomensregelingen	5.066	5.687	5.453
6.4 WSW en beschut werk	9	0	0
6.5 Arbeidsparticipatie	11	10	10
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	23	136	136
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	1.044	0	0
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	118	0	0
7.1 Volksgezondheid	32	73	0
Totaal Baten	6.887	7.124	5.837
Onttrekkingen			
0.10 Mutaties reserves	720	695	31
Stortingen			
0.10 Mutaties reserves	437	19	19
Gerealiseerd resultaat	-23.869	-24.469	-23.888

Toelichting pijler 2

Het verschil t.o.v. 2023 betreft o.a. vervallen incidentele ramingen voor energietoeslag, preventie en versterking voorliggend veld, inburgering en kosten voor opvang van vluchtelingen.

Pijler 3. Duurzaamheid en Economie

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2022	Begroting 2023 incl. wijz.	Primitieve begroting 2024
Lasten			
3.1 Economische ontwikkeling	201	540	48
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	100	898	95
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	5	5	5
3.4 Economische promotie	358	454	239
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	667	1.398	1.057
7.4 Milieubeheer	119	1.737	11
Totaal Lasten	1.450	5.033	1.455
Baten			
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	88	823	0
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	10	15	15
3.4 Economische promotie	2.108	2.220	2.045
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	135	532	532
7.4 Milieubeheer	0	898	0
Totaal Baten	2.342	4.488	2.592
Onttrekkingen			
0.10 Mutaties reserves	562	1.353	0
Storting			
0.10 Mutaties reserves	232	0	0
Gerealiseerd resultaat	1.221	808	1.137

Toelichting pijler 3

Het betreft vervallen incidentele ramingen van , vitalisering vakantieparken, wandelknooppuntennetwerk, duurzaamheid en energietransitie.

Pijler 4. Voorzieningen, leefbaarheid en wonen

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2022	Begroting 2023 incl. wijz.	Primitieve begroting 2024
Lasten			
2.1 Verkeer en vervoer	3.302	4.188	3.670
2.2 Parkeren	0	5	5
2.5 Openbaar vervoer	0	5	5
4.2 Onderwijshuisvesting	0	652	680
5.1 Sportbeleid en activering	242	282	175
5.2 Sportaccommodaties	2.050	1.763	1.828
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	412	82	80
5.5 Cultureel erfgoed	159	327	193
5.6 Media	627	0	0
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.613	4.184	4.234
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	537	1.175	493
7.2 Riolering	1.663	1.513	1.579
7.3 Afval	2.481	2.448	2.549
7.4 Milieubeheer	1.370	1.226	979
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	323	505	426
8.1 Ruimte en leefomgeving	869	1.905	1.178
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	2.415	3.160	2.870
8.3 Wonen en bouwen	1.782	1.659	1.146
Totaal Lasten	21.844	25.082	22.089
Baten			
2.1 Verkeer en vervoer	43	48	31
5.1 Sportbeleid en activering	173	217	137
5.2 Sportaccommodaties	376	467	467
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	54	0	0
5.5 Cultureel erfgoed	26	27	27
5.6 Media	100	0	0
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	43	23	23
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	98	182	182
7.2 Riolering	2.153	2.162	2.244
7.3 Afval	3.023	3.085	3.291
7.4 Milieubeheer	303	135	0
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	145	100	100
8.1 Ruimte en leefomgeving	42	352	211
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	4.003	3.155	2.902
8.3 Wonen en bouwen	1.374	565	495
Totaal Baten	11.956	10.519	10.110
Onttrekkingen			
0.10 Mutaties reserves	3.608	1.989	101
Stortingen			
0.10 Mutaties reserves	2.875	250	0
8.3 Wonen en bouwen	0	0	0
Totaal Stortingen	2.875	250	0
Gerealiseerd resultaat	-9.154	-12.824	-11.878

Toelichting pijler 4

Het verschil ten opzichte van 2023 wordt met name veroorzaakt door vervallen incidentele ramingen voor, omgevingswet, aanpassingen in de openbare ruimte, vitaal platteland, energieknooppunten dorpshuizen en sportaccommodaties. Daarnaast is sprake van een stijging van de salariskosten en hogere doorberekening in de opbrengsten van riool- en afvalstoffenheffing.

Pijler 5. Middelen en ondersteuning

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2022	Begroting 2023 incl. wijz.	Primitieve begroting 2024
Lasten			
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	367	540	474
0.4 Overhead	10.858	11.261	9.440
0.5 Treasury	-240	73	13
0.61 OZB woningen	119	127	135
0.62 OZB niet-woningen	36	40	42
0.64 Belastingen overig	2.539	2.607	2.621
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	17	78	0
0.8 Overige baten en lasten	565	585	758
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	-5	26	26
Totaal Lasten	14.256	15.335	13.509
Baten			
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	31	141	53
0.4 Overhead	460	382	390
0.5 Treasury	328	420	277
0.61 OZB woningen	4.472	3.641	3.641
0.62 OZB niet-woningen	372	1.210	1.210
0.64 Belastingen overig	2.356	2.294	2.256
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	46.192	45.201	44.144
0.8 Overige baten en lasten	585	265	289
Totaal Baten	54.797	53.553	52.261
Onttrekkingen			
0.10 Mutaties reserves	4.978	2.852	8
Stortingen			
0.10 Mutaties reserves	5.388	277	0
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	6.876	0	0
Totaal Stortingen	12.263	277	0
Gerealiseerd resultaat	33.256	40.793	38.760

Toelichting pijler 5

Het verschil t.o.v. 2023 wordt o.a. veroorzaakt door mutaties van incidentele ramingen m.b.t. doorontwikkeling buitendienst, stelposten salarisbudget, onderuitputting rente en afschrijving, mutaties Algemene Uitkering, vervallen bijdragen vanuit de VAR en budgettair neutrale verrekeningen met andere pijlers.

Incidentele baten en lasten

Incidentele baten en lasten

Bij het opstellen van de begroting worden ramingen structureel of incidenteel opgenomen. Structureel zijn de ramingen die jaarlijks voorkomen. Bij het incidenteel opnemen gaat het om 'eenmalige zaken', dan wel geldstromen waarvan de intentie is dat deze binnen een beperkt aantal jaren eindig zijn.

In onderstaande tabel zijn de incidentele ramingen op de pijlers binnen de exploitatie opgenomen over de jaren 2024 tot en met 2027. De bedragen in de kolom 2024 zijn de voorstellen ter afweging in 2024, zoals opgenomen in de eerste begrotingswijziging 2024.

Voor een uitgebreide toelichting op de hieronder genoemde onderdelen van incidentele baten en lasten wordt verwezen naar het onderdeel hoofdlijnen.

Pijler	Omschrijving	2024	2025	2026	2027	totaal
Lasten						
Ambities incidenteel						
<i>Nieuwe ambities</i>						
1	Compensatie aardbevingsgebied	pm				0
2	Evaluatie Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP)	-50.000				-50.000
2	Volwassenfonds	-50.000				-50.000
3	Beheerplan Wandelbos Zwanemeer Gieten	-80.000				-80.000
3	Project versnelling Gasselternveld	pm				0
4	Huisvesting statushouders	-500.000				-500.000
4	Tijdelijke formatie regie vluchtelingen/statushouders	x				0
4	Opstellen omgevingsvisie	-75.000	-75.000			-150.000
4	Actualiseren Wegenlegger	-50.000				-50.000
4	Aanbrengen graskeien	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000	-400.000
4	Dienstverlening omgevingswet	-120.000				-120.000
4	Ambassadeurschap Steenuilen	-30.000				-30.000
4	Vooronderzoek erfgoed	-20.000				-20.000
5	Huisvesting kernteams en brandweer Rolde projectopdracht	-100.000				-100.000
5	Rechtmatigheid	-20.000				-20.000
5	Implementatie beheerspakketten automatisering	-120.000				-120.000
5	Restauratie werkzaamheden archief		-40.000			-40.000
5	Inventariseren semi-statisch archief		-100.000			-100.000
5	Arbo/veiligheid & RI&E	-40.000				-40.000
<i>Ambities uit fmp begroting 2023</i>						
1	Wachtgelden College	-82.000				-82.000
2	Faciliteren informele ondersteuning in dorpen	-100.000	-100.000	-100.000		-300.000
3	Nieuwe koersnota economie en vrijetijdseconomie	-80.000	-80.000			-160.000
3	Uitvoering m.b.t. duurzaamheid en klimaat	x	x	x		0
3	Nieuwe koersnota/Geopark de Hondsrug	-5.000	-5.000			-10.000
4	Sloopkosten OBS Prins Willem-Alexander - Eext	-105.000				-105.000
4	Afboeken boekwaarde OBS Prins Willem Alexander - Eext	-220.000				-220.000
4	Tijdelijke huisvesting OBS Prins Willem Alexander - Eext	-325.000				-325.000
4	Dorpsplannen De Pol Grolloo	-200.000				-200.000
4	Budget uitvoering Cultuurnota	-50.000	-50.000			-100.000
4	Aanvullende financiën project DAF (ICO cultuureducatie)	-5.500	-5.500			-11.000
5	Informatiebeleidsplan	-174.000	-100.000	-55.000		-329.000
5	Duurzame inzetbaarheid	-100.000				-100.000
Totaal ambities incidenteel		-2.802.000	-656.000	-255.000	-100.000	-3.813.000
Gemeentefonds						
5	Stelpost AU: Hogere instroom asielzoekers	-48.000				-48.000
5	Wet Open Overheid	-58.000	-59.000			-117.000
5	Stelpost AU: WMO wijzingen abonnementstarief		-274.000			-274.000
Totaal gemeentefonds		-106.000	-333.000	0	0	-439.000
Totaal lasten		-2.908.000	-989.000	-255.000	-100.000	-4.252.000
Baten						
Gemeentefonds						
5	Stelpost AU: Hogere instroom asielzoekers	48.000				48.000
5	Wet Open Overheid	58.000	59.000			117.000
5	Stelpost AU: WMO wijzingen abonnementstarief		274.000			274.000
Totaal gemeentefonds		106.000	333.000	0	0	439.000

Mutaties reserves

5	Bijdrage uit de Vrije Algemene Reserve (VAR)	2.802.000	656.000	255.000	100.000	3.813.000
	Totaal mutaties reserves	2.802.000	656.000	255.000	100.000	3.813.000
	Totaal baten	2.908.000	989.000	255.000	100.000	4.252.000
	Totaal lasten - totaal baten	0	0	0	0	0

Totaaloverzicht beleidsindicatoren

Pijler 1 Bestuur en Samen doen

Naam indicator	Eenheid	Waarde indicator voorgaand jaar	Waarde indicator	Bronjaar
Verwijzingen Halt	Aantal per 1.000 jongeren 12-17 jaar	5	2	2022
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	0,2	0,2	2022
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2	1,6	2022
Diefstallen uit woningen	Aantal per 1.000 inwoners	1	1,8	2022
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	3	4,5	2022

Pijler 2 Samen Leven

Naam indicator	Eenheid	Waarde indicator voorgaand jaar	Waarde indicator	Bronjaar
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	2,1	2,8	2022
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	13	16	2022
Voortijdig schoolverlaters (voorheen vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers))	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs (onbekende waarde na 2019)	0,7	1,5	2021
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 tot 23 jaar (onbekende waarde na 2019)	1	1	2021
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	4	4	2021
Werkloze jongere	% 16 t/m 22 jarigen	1	2	2021
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	280	232	2021
Lopende re-integratie voorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 74 jaar	171,8	165,2	2022
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	13,5	13,0	2022
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	1,5	1,4	2022
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	geen data	geen data	2022
Clënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	760	750	2022

Pijler 3 Duurzaamheid en Economie

Naam indicator	Eenheid	Waarde indicator voorgaand jaar	Waarde indicator	Bronjaar
Funciemenging	%	43,6	43,8	2022
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.00 inwoners 15-64 jaar	181	189	2022
Banen	Aantal per 1.000 inwoners 15 – 64 jaar	572,9	584,2	2022
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	68,6	70,2	2022
Hernieuwbare elektriciteit	%	28,4	79,3	2021

Pijler 4 Voorzieningen, leefbaarheid en wonen

Naam indicator	Eenheid	Waarde indicator voorgaand jaar	Waarde indicator	Bronjaar
Niet-sporters	%	53,7*	51,7	2020
Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	153	149	2021

*bronjaar 2016

Pijler 5 Middelen en ondersteuning

Naam indicator	Eenheid	Waarde indicator voorgaand jaar	Waarde indicator	Bronjaar
Formatie*	Fte per 1.000 inwoners	7,47	8,14	2024
Bezetting*	Fte per 1.000 inwoners	7,47	8,14	2024
Apparaatskosten*	Kosten per inwoner	€ 42	€ 49	2024
Externe inhuur*	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2,5	2,69	2024
Overhead*	% van totale lasten	11,86	13,87	2024

Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	298	342	2023
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	12	5,8	2022
Demografische druk	%	86,9	88,0	2023
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	705	717	2023
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	766	779	2023